

OPERATIO DIVINA.

En kvalitativ analyse av *imanasjon* og *opplevd mening* blant deltakerne i et praksisfellesskap.

Master in Theology and Ministry

Eirik Soldal

Veileder: Knut Tveitereid

NLA Høgskolen

Vår 2019.

FORORD

Takk til informantene, for at dere var villige til både å bli forsket på og til å kaste dere ut i noe nytt. Takk for måltider, deling, latter, glede og for at dere tok så godt imot meg. Jeg har stor respekt for hver eneste en av dere, og jeg håper dere kjenner dere igjen i avhandlingen min.

Takk til *Etter Kristus* som frigjorde en person til å lede Operatio divina for meg. Jeg håper avhandlingen gjør dere enda litt klokere på det dere driver med. Og takk til lederen, for at du ikke bare gjennomførte opplegget, men også delte av ditt liv.

Takk til veileder Knut Tveitereid, for at du utfordret og oppmuntret meg underveis – og hjalp meg til å se at veien til klarhet går gjennom kaos.

Takk til NLA Høgskolen og mine studievenner på MATAM. Det vært en glede å studere med dere.

Takk til Bjølsen misjonskirke, min arbeidsgiver og familie i Kristus, for at dere lot meg få avspasere i masterinnspurten og for tilliten til å være pastor for menigheten.

Takk til mine foreldre som alltid har heiet fram min nysgjerrighet, forestillingsevne og tro.

Takk til min kone Therese, for at du ga meg både mot, inspirasjon og mulighet til å begynne på masterstudiet.

Takk Jesus, for at du alltid inviterer meg til *deg* – til nåde, hvile, tro og etterfølgelse. (Matt 11, 28–29)

Eirik Soldal, juni 2019.

90 88 53 48 / e.soldal@gmail.com

SAMMENDRAG

Jeg har gjort en kvalitativ empirisk casestudie av et praksisfellesskap som fulgte metodikken *Operatio divina* ukentlig over fire uker. *Operatio divina* (OD) praktiseres ved at deltakerne lever seg inn i en bibeltekst og deretter går sammen for å idémyldre forslag til praktisk respons på teksten. I dagene som følger forsøker de å gjennomføre den praktiske responsen hver for seg, før de samles igjen for å fortelle hverandre hvordan det gikk. Derfra begynner de på nytt med en ny bibeltekst.

Forskningsspørsmålet mitt har vært todelt: *(1) Hvordan forestiller deltakerne i praksisfellesskapet seg den praktiske responsen på bibeltekstene? (2) Og i hvilke tilfeller opplever de denne responsen som meningsfull?* Jeg har samlet inn materiale gjennom deltakende observasjon og intervjuer, og analysert dette materialet ved hjelp av teori fra *Communities of Practice – Learning, Meaning and Identity* (Wenger, 1998). Mitt mest sentrale funn er at *både* prosessen med å forestille seg *og* å gjennomføre den praktiske responsen, kan blir meningsfull ved et samspill mellom deltakelse og reifisering.

Avhandlingen er på den ene siden et bidrag til empirisk forskning i skjæringspunktet mellom bibelbruk og kristen trospraksis. På den andre siden er den et empirisk bidrag til Wengers teori om praksisfellesskap.

Sara: «Ja, jeg synes jo dette er mye gøyere enn sist uke. (Respons: Humring) For jeg føler det er akkurat som da jeg var russ, og hadde på russebukse. Da kan du liksom krype på butikken og... (Respons: Latter) fordi alle vet at du er russ. [...] Nå vet jo ikke andre at jeg holder på med dette, men det vet *dere*. Så jeg har lyst å vaske tre sett føtter, også har jeg satt opp en rekke navn med forslag til folk [...]»¹

¹ Informanten "Sara" forestiller seg hvordan hun kan respondere praktisk på bibelteksten om Jesus som vasker disiplenes føtter.

INNHOOLD

Forord	3
Sammendrag	5
Innhold	7
1. Innledning	9
1.1. Bakgrunn: Om Operatio divina	9
1.2. Forskningsspørsmål	10
1.3. Forskningsoversikt	11
1.4. Relevans.....	14
2. Metode	16
2.1. Utvalg.....	16
2.2. Materiale- og datainnsamling.....	18
2.3. Analysestrategi.....	21
2.4. Forskningskvalitet	22
2.5. Personvern og forskningsetikk	24
3. Teori	25
3.1. Praksisfellesskap	25
3.2. Opplevelse av mening	26
3.3. Imaginasjon.....	28
4. Analyse	30
4.1. Praksisfellesskapet	30
4.1.1. Gruppa.....	30
4.1.2. Deltakerne.....	31
4.1.3. Lederen	36
4.1.4. Samlingene	37
4.2. Imaginasjonen	40
4.2.1. Deltakernes innlevelse og idémyldring	40

4.2.2. Deltakelse som betingelse for imaginasjon	43
4.2.3. Reifiseringer som betingelse for imaginasjon	46
4.2.4. Imaginasjon og mening.....	50
4.3. Meningsfull praktisk respons	51
4.3.1. Eksperimenter og annen praktisk respons	52
4.3.2. Tematisk analyse av meningsfull respons	56
4.3.3. Samspillet mellom deltakelse og reifisering	64
4.3.4. Guds rolle i forhandlingen av mening	73
4.4. Oppsummering av funn	77
5. Avslutning.....	81
6. Kilder.....	83
7. Vedlegg	87
Vedlegg 1: Intervjuguide – personlig intervju	87
Vedlegg 2: Intervjuguide – gruppeintervju	88
Vedlegg 3: Analyseskjema.....	89
Vedlegg 4: Informasjonsskriv	95
Vedlegg 5: Vurdering fra NSD	98
Vedlegg 6: Operatio divina manual	100

1. INNLEDNING

I *Kunsten å forme livet* (2018) beskriver Stian Kilde Aarebrot hva *Operatio divina* (OD) handler om:

Det trengs å skapes menighetskulturer som hjelper oss til å – i møte med bibeltekster, prekener og teologiske samtaler – spørre oss selv og hverandre: Så hva skjer nå? Hvordan tar vi dette med oss ut i hverdagen? I *operatio* lærer man ting man ikke kan lære på noen annen måte. For som Thomas Sjødin skriver i *Mens du hviler*: «Det er først når man gjør noe, at man forstår hvorfor man burde gjøre det.» Da Jesus var ferdig med å vaske disiplenes føtter, sa han: «Nå vet dere dette. Og salige er dere så sant dere også gjør det.» (Aarebrot, 2018, s. 37)

I denne avhandlingen ønsket jeg å se nærmere på hvordan *Operatio divina* utspiller seg i praksis. Siden metodikken er relativt ny (offentlig lansert høsten 2018) har jeg valgt en utforskende tilnærming med vekt på deskriptiv analyse fremfor normativ drøfting. Jeg har gjort en kvalitativ casestudie, og gjort deltakende observasjon i et praksisfellesskap som fulgte *Operatio divina* gjennom fire uker våren 2019.

I analysen har jeg brukt Etienne Wengers teorier om *praksisfellesskap* for å forstå hvordan deltakerne arbeidet seg fram til måter å respondere på bibelteksten som opplevdes meningsfulle for dem.

1.1. BAKGRUNN: OM OPERATIO DIVINA

Operatio divina er utviklet av *Etter Kristus*², et nettverk for kristen trospraksis tilknyttet *Areopagos* (Etter Kristus, u.d. a). Metodikken er en variant av *lectio divina*³ med særskilt fokus på å praktisere tro i hverdagen. På etterkristus.no beskrives bakgrunnen for OD slik:

Hugo av St.Viktor-klosteret er den første som skrev om *Operatio divinas* ulike stasjoner, og hos han fantes det en stasjon som ble fjernet bare 50 år senere: *Operatio*, handlingen, det å svare på Guds tiltale i teksten. Nå tar vi *operatio*-stasjonen inn i ligningen igjen, og voilà: *Operatio divina*! (Etter Kristus, 2018a)

² *Etter Kristus* er grunnlagt av Stian Kilde Aarebrot, og ble tidligere kalt *Substans*. Mer informasjon finnes på etterkristus.no

³ *Lectio divina* er en tilnærming til bibellesning med røtter til middelalderen, og består vanligvis av de fire stasjonene *lectio*, *meditatio*, *oratio* og *contemplatio*. For en bred presentasjon se for eksempel *Sacred Reading: The Ancient Art of Lectio Divina* (Casey, 1995), *Lectio Divina: The Medieval Experience of Reading* (Robertson, 2011) eller *Lectio Divina: Langsom, interaktiv bibellesning* (Gervin & Regnard, 2016)

Praksiselementene i Operatio divina er i stor grad inspirert av *Etter Kristus* sitt arbeid med såkalte *jesusdojoer*⁴. På en jesusdojo forplikter en gruppe mennesker seg til å samles ukentlig, vanligvis over 4-6 uker, for å «[...] formes av Jesus [...] gjennom konkret øvelse, refleksjon rundt praksiserfaring og teoretisk fordypning» (Etter Kristus, u.d. b). Mens en jesusdojo vanligvis er temabasert, er Operatio divina alltid tekstbasert:

Vi leser en bibeltekst sammen, lever oss inn i tekstens handling hver for oss, er i dialog med teksten og Gud, før vi sammen idémyldrer oss fram til mulige ting vi kan gjøre og/eller slutte å gjøre, som en respons på tekstens budskap til oss. Så møtes vi én måned⁵ senere og forteller hverandre hvordan det har gått. (Etter Kristus, 2018a)

Mitt case er blant de første gjennomføringene av OD-metodikken. Før dette har *Etter Kristus* pilottestet OD internt med fire ukentlige samlinger våren 2018, før de høsten samme år arrangerte tre offisielle ukentlige samlinger i Oslo og tre i Sandnes. (Etter Kristus, 2018b) Den 8. oktober 2018 lanserte de dessuten åpne *månedlige* OD-samlinger på kveldstid i Oslo. (Etter Kristus, 2018b) På etterkristus.no er det dessuten publisert en manual for gjennomføring av Operatio divina (Etter Kristus, 2018c), slik at folk kan starte OD-grupper på egenhånd. Manualen finnes i vedlegg 6.

1.2. FORSKNINGSSPØRSMÅL

Med utgangspunkt i mitt case og Wengers teorier om praksisfellesskap har jeg laget følgende forskningsspørsmål: ***Fire uker med Operatio divina: (1) Hvordan forestiller deltakerne i praksisfellesskapet seg den praktiske responsen på bibeltekstene? (2) Og i hvilke tilfeller opplever de denne responsen som meningsfull?***

Når jeg skriver ***den praktiske responsen*** er dette en forenkling av «[...] mulige ting vi kan gjøre og/eller slutte å gjøre, som en respons på tekstens budskap til oss» (Etter Kristus, 2018a). Jeg kunne valgt begrepet "eksperimenter", som *Etter Kristus* bruker for å betegne de konkrete øvelsene man planlegger under samlingene. (Etter

⁴ For en bred presentasjon av konseptet "jesusdojo", se *Practicing the Way of Jesus* (Scandrette, 2011a), som for øvrig finnes oversatt til norsk av Stian Kilde Aarebrot, da under navnet *Jesusveien: Eksperimenter underveis* (Scandrette, 2011b)

⁵ Eventuelt én uke.

Kristus, 2018c). Jeg skriver likevel *praktisk respons* i forskningsspørsmålet, fordi materialet mitt rommer *mer* enn eksperimentene OD hovedsakelig legger opp til.

Tre begreper i forskningsspørsmålet er hentet fra Etienne Wengers *Communities of Practice – Learning, Meaning and Identity* (1998). Jeg vil forklare begrepene nærmere i teorikapittelet, men introduserer dem allerede nå:

1. Jeg har valgt å kalle gruppa av OD-deltakere for et **praksisfellesskap**, som er en oversettelse av Wengers "community of practice".
2. **Forestille seg** er en verbform av Wengers "imagination". I substantivform velger jeg å skrive **imanasjon** fremfor *forestillingsevne*, fordi imanasjon i større grad konnoterer til *arbeidet* med å forestille seg noe, ikke bare evnen.
3. **Opplever meningsfullt** er knyttet til Wengers "negotiation of meaning", som handler om å oppleve mening gjennom forhandling mellom deltakelse og reifisering.

Disse tre begrepene, *praksisfellesskap*, *imanasjon* og *opplevelse av mening*, danner strukturen for både teorikapittelet og analysen.

1.3. FORSKNINGSOVERSIKT

Siden *Operatio divina* er nyutviklet, er jeg den første som forsker på fenomenet. Likevel har jeg klart å oppdrive en del tilstøtende forskning, blant annet gjennom søk i Oria og Google Scholar. Jeg vil trekke fram empirisk forskning på *bibelbruk* generelt og *lectio divina* spesielt, samt empirisk forskning på *kristen trospraksis*.⁶ Det er nemlig i skjæringspunktet mellom disse forskningsfeltene jeg ønsker å plassere avhandlingen min – jeg har ett blick til bibelbruk og et annet til praksis.

Av **empirisk forskning på bibelbruk** vil jeg først trekke fram *The Bible and Lay People* (2007), der Andrew Village presenterer en kvantitativ studie av hvordan lekfolk i Den engelske kirke leser Bibelen. Village skriver:

The reason why I embarked on the study of ordinary Bible readers is that the academy, for all its sophisticated developments in biblical scholarship in the last fifty years, remains largely ignorant of what other people do with the Bible. Only in

⁶ Jeg kunne også presentert forskning fra andre felt, som for eksempel religionspedagogikk, religions sosiologi eller praksisfeltet mer generelt, men grunnet oppgavens omfang har jeg måtte begrense meg basert på vurderinger av hva som er mest relevant.

the last few years has academic scholarship begun to be aware of the peculiarities of its own approach to the Bible and the fact that 'ordinary readers' exists at all. (Village, 2007, s. 2)

Nettopp fordi det fantes så *lite* empiri på lekfolks bibelbruk- og fortolkning den gang, valgte Village en bred, kvantitativ tilnærming. (2007, s. 159) Den kvantitative tilnærmingen gjorde at han kunne undersøke sammenhengen mellom bibelfortolkning og en rekke faktorer som kjønn, alder, utdanning, erfaring, kirketilhørighet. (2007, s. 8) Undersøkelsen fikk 404 besvarelser fordelt på informanter fra 11 ulike menigheter, som representerte en bredde både når det gjaldt kirkelig tradisjon og demografiske faktorer (2007, ss. 14–17). Noen av funnene i undersøkelsen, er ifølge Village selvsagte: Folk som hadde et høyt syn på Bibelen som et guddommelig ord, brukte bibelen mer enn andre, og folk med høyere utdanning syntes å lese Bibelen mindre bokstavelig. Mer overraskende var det at informantenes *personlighetstype* var en viktigere faktor for bibelfortolkning enn både kjønn og alder. (2007, ss. 160–162)

I norsk sammenheng har KIFO de siste årene publisert to rapporter om lekfolks bibelbruk. I *Nordmenns bibelbruk* (Witsø Rafoss, 2017) analyserer de kvantitative undersøkelser fra Norge de siste årene, som blant annet viser at folk leser mindre i Bibelen nå enn før. I rapporten fremmer de behov for videre forskning, blant annet gjennom kvalitative studier av Bibelens betydning for unge. (2017, s. 49) Dette svarer de selv på, ved rapporten *Å tilbringe tid med Gud* (Witsø Rafoss & Bangstad, 2018). Her presenteres dybdeintervjuer med elleve unge voksne om hvordan de forholder seg til Bibelen. Flere av disse informantene trakk frem positive erfaringer knyttet til å lese Bibelen i grupper (2018, s. 45). Min avhandling utforsker videre hvordan bibelbruk kan utspille seg i en gruppesammenheng.

Siden *operatio divina* er en variant av **lectio divina** vil forskning på dette også tangere min forskning. Jeg har klart å oppdrive to doktoravhandlinger med empiriske forskning på *lectio divina*. Begge kommer fra Asbury Theological Seminary, og begge forsøker å måle *endring* hos deltakerne gjennom en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ forskning. Gloria Jean Westerfield har undersøkt hvorvidt personer som sammen deltar i *lectio divina* i en periode på seks uker opplever *økt intimitet* (eng. "intimacy") med Gud. Ved bruk av en *Spiritual Assessment Inventory* mente hun å kunne måle en positiv effekt (Westerfield, 2014). Joyce M. Chen har undersøkt hvorvidt *lectio divina* kan bidra til *helliggjørelse*, og gjort feltarbeid på et fire ukers

helgekurs der deltakere lærte å gjøre daglig individuell lectio divina av Bergprekenen. Som analyseverktøy brukte hun transformativ læringsteori, og hun konkluderte med at stasjonene i metodikken bidrar til en transformasjon som åpner for helliggjørelse. (Chen, 2016) Det er for øvrig verdt å merke seg at Chen i sin avhandling knytter kontemplasjonen til å *leve ut det ordet sier* (Chen, 2016, s. 30). Dette nærmer seg en operatio-tilnærming, men med den viktige forskjellen at man *ikke* utarbeider og planlegger eksperimenter i et fellesskap.

Etter Kristus kaller seg et nettverk for *kristen trospraksis*, og OD-metodikken legger vekt på å respondere med *praksis*. Dermed blir **empirisk forskning på kristen trospraksis** også relevant. Her vil jeg trekke fram Elisabeth Tveito Johnsen sin artikkelbaserte doktoravhandling om religiøs læring i sosiale praksiser i trosopplæringen i Den norske kirke (Tveito Johnsen, 2014). Særlig artikkelen *Gudstjenestelæring gjennom deltakelse* (2014, ss. 151–179) er relevant, siden Tveito Johnsen her bruker Wengers teorier om praksisfellesskap i analysen av trosopplæringsbarnas deltakelse på to gudstjenester. Der Tveito Johnsen vektlegger Wengers perspektiver på deltakernes *identitet* og *tilknytning* til praksisfellesskapet, vil jeg vektlegge Wengers perspektiver på deltakernes *opplevelse av mening*.

Til sist vil jeg presentere det jeg har funnet som ligger nærmest min egen forskning. I doktoravhandlingen *Practicing the Way of Jesus in the College Ministry at the University Church of Christ* (Gann, 2018) har Jonathan Andrew Gann gjort en kvalitativ empirisk undersøkelse av **en lectio divina-basert Jesusdojo**. Avhandlingen er en form for aksjonsforskning (2018, s. 28), der Gann selv ledet en gruppe gjennom åtte samlinger med *lectio divina* av Bergprekenen og tilhørende eksperimenter inspirert av boka *Practicing the Way of Jesus* (Scandrette, 2011) for å teste ut metodikkens effekt. (Gann, 2018, ss. 31–32). Gann konkluderte med at metodikken var vellykket i å gi studentene en mulighet til å «practice the ways of Jesus» og at deltakerne opplevde åndelig vekst. (2018, s. 96) Metodikken Gann studerte hadde et noe annerledes oppsett enn Operatio divina, der deltakerne tilsynelatende valgte mellom eksperimenter som ble presentert for dem, heller enn å idémeldre dem frem selv (jf. 2018, s. 109–124). En viktig forskjell ved *analysen*, er at Ganns tilnærming er rent induktiv, mens min går i dialog med eksisterende teori.

1.4. RELEVANS

Min avhandling berører både bibelbruk og kristen trospraksis. Disse emnene mener jeg er relevante å forske empirisk på, både hver for seg og sammen.

Empirisk forskning på bibelbruk er relevant både for fagteologer og kirkelige arbeidere, av denne enkle grunnen: «[...] empirical study of Bible reading shows how the church actually uses the Bible, rather than how it ought to.» (Village, 2007, s. 163) Fagteologer kan bruke så mange *reader response*-tilnæringer de bare vil, men hvis de ikke vet hvordan lekfolk leser Bibelen, kan de ende opp med å bare representere seg selv. Og prester og pastorer kan oppfordre til så mye bibellesing de vil, men hvis de ikke forstår hvordan folk bruker Bibelen kan velmenende oppfordringer bomme på mål. Jeg håper min avhandling kan bidra til en bedre forståelse av hvordan lekfolk leser Bibelen når de søker å la tekstene få praktiske konsekvenser for deres liv.

*Empirisk forskning på kristen trospraksis er relevant fordi praksis i dag er et stort fenomen både i populære og akademiske sammenhenger. Når Kilde Aarebrot skriver *Kunsten å forme livet* (2018) og arrangerer Jesusdojo og Operatio divina, skjer ikke dette i et vakuum. Tilnærmingene er en del av *en vending mot praksis*, som man ser både i menighetsliv, teologi og academia generelt⁷. Et eksempel på dette er MFs nylige konferanse *Exploring Practices in Theological Research* (MF Vitenskapelig Høgskole, 2018) der temaer knyttet til praksis, praksisteori og praktisk teologi stod på programmet. Et annet eksempel er studieplanen til mitt studie ved NLA, som løfter behovet for refleksjon rundt praksisvendingen fram:*

Old, long forgotten practices are rediscovered, redesigned and brought back to life. Faith practices are up for negotiation, both in the life of the gathering community and at the intersection with larger society. The Master in Theology and Ministry seeks to equip future church leaders and employees in organizations with the competences needed to engage in these challenges in a constructive and critical manner. (NLA Høgskolen, 2019)

Den kritiske refleksjonen rundt trospraksiser *kan* gjøres fra filosofisk eller systematisk teologisk hold. Et godt eksempel på dette fra NLA er *Practicing Baptism* (Norheim, 2014). Men det er også behov for *empiriske* undersøkelser, nettopp for å forstå hvordan lekfolk *faktisk* praktiserer tro, og ikke bare hvordan de burde gjort

⁷ For eksempel ved Wengers praksis-tilnærming til læring (Wenger, 1998).

det. Med min empiriske tilnærming ønsker jeg å plassere meg innen *ordinary theology*, en retning innen praktisk teologi som ble introdusert av Jeff Astley i 2002. Astley beskriver *ordinary theology* som «[...] the theological beliefs and processes of believing that find expression in the God-talk of those believers who have received no scholarly theological education.» (Astley, 2002, s. 1) I *Exploring Ordinary Theology* (Francis & Astley (red.), 2013, s. 1) forklarer Astley at:

Much of this takes place through Christian prayer, worship and Bible reading, and Christian living and fellowship; through the life of the home, street or workplace; and in reflection on other, everyday life experiences and activities.

Innen denne retningen er også Andrew Village (2007) en bidragsyter (jf. Francis & Astley (red.), 2013) Grunnen til at jeg plasserer avhandlingen i *ordinary theology*, heller enn i for eksempel i *lived religion*, er *både* fordi jeg beveger meg nærmere praktisk teologi enn religions sosiologi og fordi materialet mitt lar meg analysere informantenes *samtaler* mer enn deres handlinger (jf. Ward, 2017, ss. 58–59).

Avhandlingen er til sist ikke bare relevant for teologiske refleksjon, men gir også et empirisk bidrag til Wengers sosiale læringsteori om praksisfellesskap.

2. METODE

Ved å gjøre en *casestudie* har jeg ønsket å få tak på kompleksiteten i OD-deltakernes arbeid med å forestille seg og gjennomføre praktisk respons på bibeltekstene (jf. Bryman, 2016, s. 60). Materialet har jeg samlet inn ved deltakende observasjon på OD-samlingene og ved intervjuer. I analysen har jeg ved å kombinere tykk beskrivelse (Bryman, 2016, s. 384) og fortolkning i lys av teorien om praksisfellesskap (Wenger, 1998) forsøkt å gjøre funn som er relevante også utenfor den gitte konteksten. For å øke kvaliteten på forskningen, har jeg forsøkt å balansere min egen nærhet og distanse til informantene. Av forskningsetiske grep har jeg vektlagt informantenes samtykke og anonymitet, og forsøkt å beskrive dem slik at de kan kjenne seg igjen.

2.1. UTVALG

«Much of the time ethnographers are forced to gather information from whatever sources are available to them.» skriver Bryman (2016, s. 415). Siden jeg skulle forske på et nytt fenomen, var tilgangen til informanter begrenset. Jeg så for meg tre muligheter for å gjøre en empirisk undersøkelse:

1. Jeg kunne *intervjuet folk som tidligere hadde deltatt på Operatio divina*. Det ville per i dag hovedsakelig gitt meg informanter som allerede har en tilknytning til Etter Kristus, og jeg ville dermed stått i fare for å få høre mer om hvordan opplegget er ment å være enn hvordan det faktisk er.
2. Jeg kunne valgt å gjøre *deltakende observasjon på Etter Kristus sine åpne OD-samlinger* (Etter Kristus, 2018d). Men siden disse bare er månedlige, ville det gitt for lite materiale med tiden jeg hadde til rådighet. Dessuten ville det blitt utfordrende med tanke på både anonymitet og forstyrrelse av samlingene (Bryman, 2016, s. 495).
3. Det siste alternativet, som jeg også valgte, var å *konstruere et case*, så jeg kunne observere en gruppe informanter som gjennomførte OD for første gang.

Det finnes flere fordeler ved dette valget. Rent praktisk ble innsamlingen av materialet tydelig avgrenset i tid og omfang. Videre lot tilnærmingen meg rekruttere informanter som ikke hadde egeninteresser knyttet til *Etter Kristus* og OD-metodikken. Man kan innvende at et *konstruert case* ikke blir dekkende for hvordan OD vanligvis spiller seg ut. (Bryman, 2016, s. 44) Da vil jeg kontre med at når *Etter*

Kristus har gjort OD-manualen tilgjengelig på nett, tilrettelegger de for at folk nettopp *skal* konstruere OD-grupper selv eller bruke metodikken i eksisterende bibelgrupper eller lignende.

Strategisk utvalg

I arbeidet med å konstruere caset har jeg gjort et strategisk utvalg ("purposive sampling", jf. Bryman 2016, s. 410) av informanter, med følgende kriterier:

Størrelse på gruppa og antall samlinger:

Jeg ble enig med representanten fra *Etter Kristus* som skulle lede samlingene om at en gruppe på omtrent *seks* personer ville være optimalt. Ble vi mange flere enn dette, måtte gruppa dele seg under samlingene. Dette ville skapt problemer både for ledelse, datainnsamling og observasjon. Lederen mente videre at vi måtte ha minimum fire samlinger, fordi OD-deltakere lærer seg metodikken underveis. Flere samlinger enn dette ville imidlertid blitt vanskelig for meg med tanke på tid og omfang.

Relasjon til meg og til Etter Kristus:

Jeg ville helst rekruttere folk jeg ikke kjente for godt fra før, for å skape avstand til analyseobjektet. Jeg har nemlig allerede en sympati til *Operatio divina* og kjenner flere personer i ledergruppa til *Etter Kristus*, inkludert representanten som ledet samlingene. Av samme grunn ønsket jeg informanter som hverken hadde prøvd OD før eller hadde tydelige koblinger til *Etter Kristus*.

Ikke-teologer:

Jeg ønsket helst ikke informanter som studerte teologi eller arbeidet i kirke eller kristen organisasjon. Min erfaring er at teologer i bibelgruppesamtaler snakker annerledes om Bibelen enn andre, og jeg synes det er mer interessant å undersøke lekfolks bibelbruk. Videre ville jeg se hvordan den praktiske responsen leves ut i helt vanlige hverdager, ikke på kontoret til en kristen organisasjon eller i kantina på et teologisk fakultet (jf. *ordinary theology*, som beskrevet i 1.4).

Kristen tro:

Siden OD-metodikken hovedsakelig er rettet mot kristne, så jeg det som mest hensiktsmessig å rekruttere informanter som identifiserer seg som kristne. Skulle jeg forsket videre på OD, ville det vært interessant å ha informanter med andre livssyn, slik at jeg for eksempel kunne forsket på om praksistilnærmingen påvirker deltakernes holdninger til kristen tro.

Geografi og kjønn:

Jeg ønsket informanter som holdt til i Oslo og omegn, for å lette den praktiske gjennomføringen. Jeg ønsket å ha med deltakere av begge kjønn.

Fremgangsmåte og resultat

Med utgangspunkt i disse kriteriene søkte jeg først å rekruttere *enkeltpersoner* fra kristne miljøer, ved bruk av en snowballing-strategi (Bryman, 2016, s. 415). Dette viste seg å være både vanskelig og tidkrevende. Derfor begynte jeg parallelt å søke etter *eksisterende* praksisfellesskap i form av bibelgrupper og lignende. Jeg sendte meldinger til flere kontakter, og en venn satte meg snart i kontakt med "Sara" som ledet et *småfellesskap*⁸ tilknyttet en menighet i Oslo. Disse svarte raskt ja, og gruppa traff flere av mine kriterier: De var fordelt på begge kjønn, hadde geografisk nærhet og var ikke bekjente av meg. Samtidig var nok gruppa litt for stor, én av dem var teologistudent og jeg kjente Sara litt fra før. Men med graden av samsvar med kriteriene ellers, kunne jeg ikke annet enn å slå til. Da feltarbeidet kom i gang forstod jeg at dette var et godt valg, for deltakerne har gitt meg et rikt materiale. Jeg presenterer informantene nærmere i analysen (3.1).

2.2. MATERIALE- OG DATAINNSAMLING

Jeg har samlet inn materiale gjennom deltakende observasjon, individuelle intervjuer før samlingene og et gruppeintervju i etterkant. I alle tilfellene har jeg gjort lydopptak og transkribert. *Forhåndsintervjuene* gjorde jeg for å bli bedre kjent med informantene, slik at jeg minsket sjansen for å feiltolke deres ord og handlinger (jf. Bryman, 2016, s. 395). Fordelen med å gjøre *deltakende observasjon* var at det ga meg en mer direkte tilgang til hvordan OD utspiller seg i gruppa, enn om jeg bare måtte stole på deltakernes gjengivelse i et intervju. (Bryman, 2016, s. 493) I *gruppeintervjuet* til slutt fikk jeg også tilgang til deltakernes egen fortolkning av deres deltakelse i OD. (jf. Bryman, 2016, s. 466) Materialet fra observasjonen på samlingene ble viktig for å besvare første del av forskningsspørsmålet, mens *gruppeintervjuet* sammen med oppsummeringsrundene på OD-samlingene hjalp meg å besvare andre del av forskningsspørsmålet.

⁸ En form for bibelgruppe. Kalles "småfellesskap" i kontrast til hele menigheten som et stort fellesskap.

Deltakende observasjon

Den deltakende observasjonen under samlingene står for hovedvekten av datamaterialet. Som observatør deltok jeg aktivt, men med en viss tilbakeholdenhet. Jeg takket ja til å spise middag med deltakerne, og lagde dessuten mine egne eksperimenter som jeg gjennomførte i løpet av uka og fortalte om på neste samling. Samtidig deltok jeg minimalt i arbeidet med å forestille mulig respons, for ikke å påvirke denne prosessen for mye. Denne samtalen fra gruppeintervjuet viser at min og Leders aktive tilstedeværelse opplevdes positivt:

Jeg: Har det vært rart å ha meg som observatør liksom?

Sara: *Nei.* Jeg synes det har vært veldig koselig... Hehe. (Respons: Latter)

Jeg: Ja? Jeg har også kost meg veldig med å være med dere.

Sara: Og er glad for at begge ble med, både på prosjektene og spiste middag.

Hanna: Det tror jeg er viktig at dere har vært egentlig.

Jeg: Mm.

Leah: For at vi har liksom blitt litt kjent utenom kun det å skulle gjøre selve opplegget.

Jeg: Mm, middagen før og...

Leah: Ja. Kanskje det har gjort det lettere å si hva man faktisk tenker. Eller at det har vært trygt.

Kaja: Ja.

Leah: Og også det at dere har hatt ting dere har skulle hatt fokus på i ukene, har gjort sånn at du ikke kun har vært en som er observatør, men med på opplegget.

Min egen deltakelse underveis har dessuten skapt egenrefleksjon som har hjulpet meg å legge merke til nye ting hos deltakerne. (Bryman, 2016, s. 493) Jeg kommer til å trekke fram noen få av mine egne samtalebidrag i analysen.

Individuelle intervjuer før samlingene

Før OD-samlingene intervjuet jeg hver enkelt informant. Jeg stilte blant annet spørsmål om forholdet deres til Bibelen, refleksjoner om å være "kristen i hverdagen" og hvilke forventninger de hadde til Operatio divina (Se intervjuguide i vedlegg 1). Formålet var å forstå dem utfra deres perspektiv, men en positiv bieffekt var at jeg også bygget relasjon, så deltakerne ble trygge på meg som observatør.

Avsluttende gruppeintervju

På den femte samlingen hadde vi i tillegg til oppsummeringsrunden fra uka som gikk et *gruppeintervju*, der deltakerne fikk reflektere over hvordan de hadde opplevd å være med på OD. (Se intervjuguide i vedlegg 2.) Målet var å få hjelp til å fortolke mine observasjoner utfra deltakernes eget perspektiv, og å få tilgang på tanker de *ikke* hadde delt i løpet av samlingene. Fordelen med å intervju deltakerne som en *gruppe*, var at deltakerne da kunne justere, modifisere og presisere synspunktene sine i lys av hverandres respons. (Bryman, 2016, s. 502)

En svakhet ved datainnsamlingen her, var at jeg ikke helt hadde ferdigstilt forskningsspørsmålet mitt før gruppeintervjuet. Jeg visste bare at jeg ville utforske hvordan de praktiserte OD, og se på dynamikken mellom tekstarbeid og eksperimenter i lys av Wengers teorier. Hadde jeg hatt forskningsspørsmålet klarere for meg, ville jeg nok spisset intervjuguiden mer. *Samtidig* var materialet som kom fram i gruppeintervjuet retningsgivende for å formulere forskningsspørsmålet slik det står nå. Bryman skriver: «[...] the relevance of a set of data may become apparent *after* the data have been collected.» (2016, s. 22)

Jeg hadde også planlagt å intervju hver enkelt deltaker individuelt til slutt. Men da jeg hørte gjennom gruppeintervjuet forstod jeg at jeg allerede hadde tilstrekkelig teoretisk metning (Bryman, 2016, s. 412) i materialet til å gjøre analysen. Derfor ga jeg deltakerne beskjed om at de ikke trengte å være med på et siste intervju, men at de hadde *muligheten* hvis det var noe de ønsket å fortelle mer om. Ingen benyttet seg av denne. Jakob var ikke til stede på gruppeintervjuet, så han møtte jeg kun til individuelt intervju. Dette tenker jeg svekker materialet mitt noe, siden Jakob i stor grad utfordret OD-metodikken, og kunne beriket gruppeintervjuet med sine synspunkt.

Lydopptak, transkribering og chat-log

Jeg tok *lydopptak* under både intervjuer og deltakende observasjon. Dette frigjorde meg til å være mer aktivt til stede, og min fremtreden ble dessuten mer naturlig siden jeg ikke satt og noterte underveis. (Bryman, 2016, s. 479).

Jeg *transkriberte* hele materialet, noe i stikkordsform, men hovedsakelig ord for ord. Dette var en tidkrevende prosess. Til gjengjeld ble materialet mye enklere å håndtere i analysefasen. Ferdig transkribert inneholdt materialet 120.000 ord.

Jeg fikk dessuten tillatelse av gruppa til å bruke en *chat-logg* de opprettet for å dele sine eksperimenter med hverandre som materiale. Dette elementet anser jeg som en del av den deltakende observasjonen, ikke som et selvstendig materiale.

Til sammen har materialet altså bestått av lydopptak og transkripsjon fra syv individuelle forhåndsintervjuer, fire OD-samlinger, et gruppeintervju og ett enkelt individuelt intervju i etterkant. Jeg har også hatt et sideblikk til OD-manualen som ble brukt under alle samlingene (Vedlegg 6).

2.3. ANALYSESTRATEGI

Min analysestrategi kan best beskrives som *iterativ* (jf. Bryman, 2016, ss. 22, 379). Til forskjell fra i *grounded theory*, som begrepet ofte knyttes til, har min iterasjon *ikke* skjedd ved innsamling av nytt materiale etter hvert som teori steg fram fra materialet. I stedet har jeg (1) latt funn tre fram fra materialet, (2) brukt disse funnene til å velge ut relevante konsepter fra Wengers teorier, som igjen (3) har skapt kategorier for å gjennomgå det eksisterende materialet igjen på jakt etter nye funn. Dette samspillet mellom teori og materiale har latt meg presisere og stramme inn forskningsspørsmålet og analysen underveis (jf. Bryman, 2016, s. 379).

Proessen var langt fra strømlinjeformet, men jeg gir likevel her en forenklet beskrivelse av tre faser jeg gikk igjennom i analysearbeidet:

Første fase – internalisering og induksjon: I perioden da feltarbeidet foregikk startet jeg parallelt med å lytte gjennom opptakene flere ganger og å transkribere dem. I denne prosessen fikk jeg internalisert stoffet, og interessante funn begynte å tre fram (Bryman, 2016, s. 481). Slik fikk jeg også retning for spørsmål jeg kunne stille i gruppeintervjuet.

Andre fase - iterasjon: Etter at stoffet var transkribert leste jeg gjennom og skrev kommentarer i margin, der jeg både prøvde å knytte materialet til ulike teoretiske begrep fra Wenger, og å la nye funn fremtre fra materialet. I denne fasen oppdaget jeg hvor nyttig første fase hadde vært: Materialet var så godt internalisert at jeg enkelt kunne knytte funn fra én samling til funn fra en annen. (jf. Bryman, 2016, s. 483) I løpet av andre fase fikk jeg større klarhet i hvilke konsepter fra av teorien som kastet best lys på materialet. Dermed kunne jeg justere forskningsspørsmålet deretter. Observasjon fra idemyldring rundt praktisk respons viste seg spesielt nyttig for å forstå deltakernes *imanasjon*, mens delerundene fra ukas eksperimenter og gruppeintervjuet ga meg innsyn i når responsen var *meningsfull*.

Tredje fase – kategorisering og fortolkning: Parallelt komprimerte jeg funnene fra OD-samlingene ved å føre dem inn i et skjema (vedlegg 3), der jeg forsøkte å kategorisere innholdet grovt etter *veien til praktisk respons, formulerte eksperimenter og refleksjoner rundt gjennomføringen*. Jeg lagde også et eget skjema for meningsfull praktisk respons, der jeg innordnet sitater fra deltakerne både tematisk og teoretisk (ikke vedlagt). Ved kategorisering og bruk av skjema har jeg altså gjort en *tematisk analyse* (Bryman, 2016, s. 586). Jeg har ikke vært ute etter å *kvantifisere* funnene mine, men å vise bredden av hvordan materialet besvarer forskningsspørsmålet mitt. Basert på kategoriseringen begynte jeg å skrive ut analysen, slik den kommer frem i kapittel 4. Skrivningen må *ikke* forstås som at jeg skrev ned det jeg allerede hadde forstått, men at jeg skrev meg frem til ny kunnskap ved å analysere materialet i lys av teorien.

2.4. FORSKNINGSKVALITET

Gjennom metodekapittelet har jeg allerede vært inne på flere styrker og svakheter ved forskningen min. Jeg vil nå samle trådene og utdype forskningens kvalitet, med utgangspunkt i begrepene *validitet* og *reliabilitet*.

Validitet

Validitet, eller gyldighet, handler både om hvorvidt materialet samsvarer med forskningsspørsmålet og analysen, og om funnene er overførbare til andre sosiale settinger. (Jf. Bryman, 2016, s. 384)

Når det gjelder materialet vil jeg for det første trekke fram *omfanget*. Jeg har et stort datagrunnlag, som har gitt mange funn i møte med forskningsspørsmålene og teorien. Dessuten vil jeg påpeke at kombinasjonen av deltakende observasjon og intervjuer økte kvaliteten på materialet gjennom triangulering. (Bryman, 2016, s. 386) En utfordring for validiteten, er at jeg ikke hadde direkte tilgang på hverken *opplevelsen av mening* eller all *imanasjonen* som foregikk i informantene. Gjennom samtalene fikk jeg bare indirekte tilgang på dette. Videre er det vanskelig å måle og kvantifisere *opplevd mening*. Jeg måtte som forsker *fortolke* hvorvidt ulike utsagn signaliserte en slik opplevelse.

Når det gjelder overførbarhet, er det viktig å si at en casestudie *aldri* kan generaliseres («Slik er det alltid»). Likevel mener jeg kombinasjonen av tykk beskrivelse («Slik var det her») og en grundig og teorinær analyse («Slik kan vi forstå det som skjedde»), gjør at analysen kan bidra til forståelse av andre fenomener også. Dette gjelder både OD-samlinger, og andre tilfeller av bibelbruk og trospraksis.

Reliabilitet

Reliabilitet, eller pålitelighet, handler om hvorvidt man vil komme fram til det samme resultatet om man gjentar forskningen. (jf. Bryman, 2016, s. 41) Med dette følger to spørsmål:

For det første: *Ville man kommet fram til samme resultat med et annet utvalg?* Sannsynligvis ikke. Informantene mine kan i en viss grad forstås både som et typisk tilfelle og et ekstremt tilfelle. (Bryman, 2016, s. 409) De representerer det *typiske* fordi de er kristne som vil teste ut OD, og det korresponderer med vanlige OD-deltakere. Samtidig representerer de det *ekstreme*, fordi de for meg fremstår over gjennomsnittlig engasjerte og intensjonelle i sin etterfølgelse av Jesus. Noe av det som gjør informantene spesielt pålitelige er at de ikke har noen egeninteresser til hvordan *Operatio divina* fremstår i avhandlingen.

For det andre – *Er jeg pålitelig som forsker?* Med andre ord – i hvor stor grad har jeg påvirket informantenes fremferd, og hvor pålitelig er min fortolkning av det jeg har observert? Min tilstedeværelse som forsker har selvsagt påvirket gjennomføringen av samlingene i noen grad, men som nevnt i 2.2 opplevde deltakerne det relativt uproblematisk å ha meg med. Gjennom både utvalgskriteriene og min deltakende observasjon, har jeg forsøkt å ha en balanse mellom nærhet og distanse i relasjonen

til informantene. Jeg har ønsket å komme *nær nok* til at jeg forstår deltakerne fra deres perspektiv, samtidig som jeg ville beholde *nok avstand* til å få analytisk distanse. Jeg tror den største trusselen mot min pålitelighet, er min sympati for metodikken og min relasjon til sentrale personer i *Etter Kristus*. Denne trusselen minsker for øvrig ved at jeg har en *deskriptiv* tilnærming, ikke en normativ. Dessuten har jeg forsøkt å være gjennomsiiktig ved å beskrive prosessene mine grundig i metodekapittelet og inkludere flest mulig sitater fra informantene i analysekapittelet.

2.5. PERSONVERN OG FORSKNINGSETIKK

Det har vært viktig for meg å ivareta informantene gjennom hele forskningen. Jeg har innhentet underskrifter på samtykke i et informasjonsskriv til deltakerne (vedlegg 4), og fortalt dem at skrivet handler om deres rettigheter og mine plikter. Underveis har jeg understreket for deltakerne at jeg skriver en deskriptiv avhandling, der jeg ikke vurderer dem utfra hvordan de burde praktisere OD, men utforsker hvordan de faktisk gjør det. Det har også vært viktig for meg at deltakerne kan kjenne seg igjen i teksten, og at det skal oppleves greit for dem at de andre informantene leser det som står om dem i avhandlingen.

Prosjektet er innmeldt til NSD og vurdert til å være i samsvar med personvernlovgivningen. (Se vedlegg 5)

3. TEORI

3.1. PRAKSISFELLESKAP

I *Communities of Practice – Learning, Meaning and Identity* (1998) legger Etienne Wenger fram sin sosiale læringsteori om **praksisfellesskap**. Ifølge Wenger deltar vi i slike fellesskap hver eneste dag: på arbeidsplassen, i familien, på skolen og i fritidsaktiviteter. (Wenger, 1998, s. 6) Wenger mener at læring skjer gjennom om å *delta i og bidra til å forme* praksisene til slike fellesskap. (Wenger, 1998, s. 7) Wenger forstår altså ikke kunnskap hovedsakelig som enheter av informasjon som skal overføres gjennom lesing og klasseromsundervisning (Wenger, 1998, ss. 9–10), men som *praksis* som skal læres gjennom deltakelse og refleksjon:

What does look promising are inventive ways of engaging students in meaningful practices, of providing access to resources that enhance their participation, of opening their horizons so they can put themselves in learning trajectories they can identify with, and involving them in actions, discussions and reflections that make a difference to the communities that they value. (Wenger, 1998, s. 10)

Dette er en tilnærming som i stor grad sammenfaller med hvordan bibelgrupper og andre småfellesskap i menigheter fungerer generelt. Medlemmene praktiserer bibellesning, bønn og samtale i fellesskap, og holder hverandre ansvarlige til et liv i etterfølgelse av Jesus. Når metodikken *Operatio divina* implementeres i et slikt fellesskap, blir teorien enda mer treffende, siden arbeidet med å forestille seg og gjennomføre praktisk respons krever høy grad av deltakelse. Dermed bør Wengers teori kunne kaste lys på hva som skjer når mine informanter gjennomfører *Operatio divina*. Selve *praksisen* deres kan da forstås som (1) å utarbeide eksperimenter basert på et møte med en bibeltekst, (2) å gjennomføre eksperimentene og (3) å fortelle gruppa hvordan gjennomføringen har gått (jf. 1.1).

Wengers teori om praksisfellesskap omfattende og kompleks, og berører både læring, praksis, mening, identitet og fellesskap. (Wenger, 1998, s. 5). Jeg har derfor valgt å fokusere på *to* konsepter fra teorien, som viste seg spesielt relevante for materialet mitt: *opplevelse av mening og imaginasjon*:

3.2. OPPLEVELSE AV MENING

Opplevelse av mening er helt sentralt i teorien om *praksisfellesskap*. Wenger skriver: «Practice is, first and foremost, a process by which we can experience the world and our engagement with it as meaningful.» (1998, s. 51) Når Wenger skriver om mening, er det *opplevelsen av mening* han er opptatt av, heller enn det semiotiske (ordets betydning i ordboka) eller det eksistensielle (meninga med livet). (1998, ss. 51–52)

Opplevelsen av mening vil jeg hovedsakelig bruke som analysebegrep når jeg besvarer del 2 av forskningsspørsmålet. Jeg beskriver det likevel først, fordi det henger tett sammen med et begrepspar som er grunnleggende for *hele* Wengers teori, inkludert det som har med imaginasjon å gjøre. Ifølge Wenger eksisterer nemlig *opplevelsen av mening* i en kontinuerlig forhandling av mellom *deltakelse* og *reifisering* (1998, ss. 52–54).

Reifisering⁹ (eng. "reification") beskriver Wenger som:

«[...] the process of giving form to our experience by producing objects that congeal this experience into "thingness". In doing so we create points of focus around which the negotiation of meaning becomes organized.» (Wenger, 1998, s. 58)

Reifisering påvirker hvordan vi erfarer verden, ved at det hjelper oss å forhandle mening utfra våre opplevelser. (Wenger, 1998, ss. 58–59) Et hverdagslig eksempel er å kjøpe en pose kaffe, der produsenten har reifisert smaksopplevelsen til å ha «en floral smak med hint av appelsin». Når man drikker kan man bruke reifiseringen til å forhandle mening i møte med egen opplevelse: «Ja, det gir mening! Det er noe sitrus der» eller «Nei, jeg synes smaken minner mer om ananas.»

Ordet *reifisering* er hos Wenger intensjonelt tvetydig – det fungerer både som verb og substantiv, både som en prosess og som prosessens produkt. (Wenger, 1998, s. 60) I *Operatio divina* vil jeg blant annet knytte reifisering til *prosessen* deltakerne gjør med å sette ord på hva de opplevde i bibelmeditasjonen, *prosessen* med å formulere konkrete eksperimenter de vil gjennomføre og *produktene* som kom ut av disse to prosessene. Jeg knytter begrepet også til *produkter av andres reifisering*, som for

⁹ Jeg kunne her valgt å bruke den norske oversettelsen "tingliggjøring", men velger heller "reifisering" for å komme nærmere Wenger sitt analytiske språk.

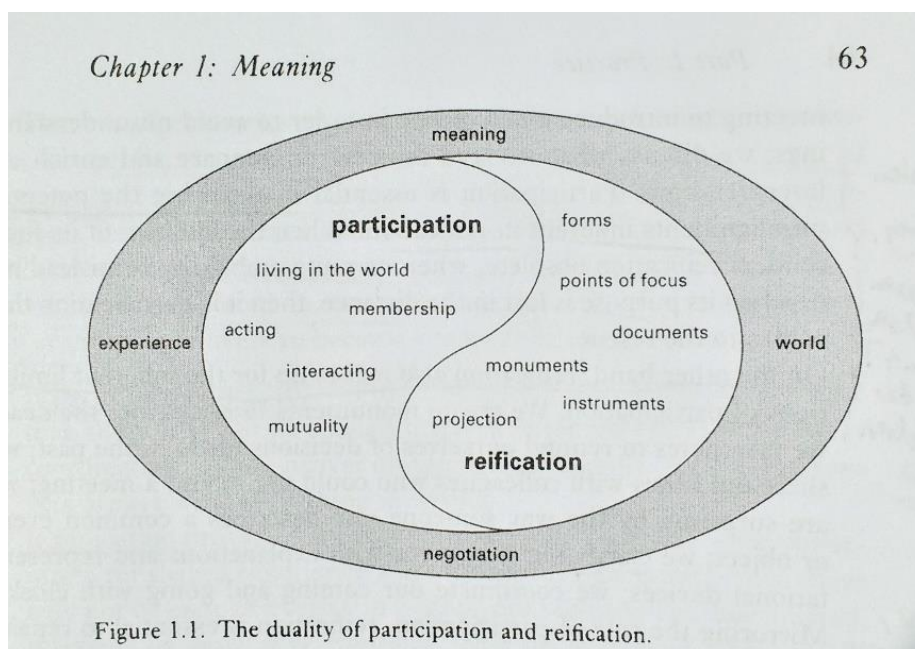
eksempel OD-manualen, bibeltekstene og ulike teorier deltakerne bruker til å forhandle mening.

Om **deltakelse** (eng. "participation") skriver Wenger:

[...] I will use the term participation to describe the social experience of living in the world in terms of membership in social communities and active involvement in social enterprises. Participation in this sense is both personal and social. It is a complex process that combines doing, talking, thinking, feeling and belonging. (Wenger, 1998, ss. 55–56)

For Wenger er deltakelse *alltid* en sosial handling, og den forutsetter en mulighet for gjenkjennelse og påvirkning mellom mennesker. (Wenger, 1998, s. 56) I Operatio divina kan man dermed knytte deltakelse til *samtalen* på OD-samlingene. Men det stopper ikke der. Deltakelse trenger nemlig ikke å involvere direkte kontakt. (Wenger, 1998, s. 57) Under samlingene kan dermed også *innlevelsen, bønnen og kontemplasjonen* forstås som deltakelse i praksisfellesskapets virksomhet. Det samme gjelder *gjennomføringen den praktiske responsen*. Disse handlingene gjøres individuelt, men har samtidig en sosial mening.

Forhandling av mening, og dermed også *opplevelsen* av mening, eksisterer ifølge Wenger i **samspeillet mellom deltakelse og reifisering**. Selv om de to prosessene er ulike, kan de aldri skilles fra hverandre i et dikotomi. De må holdes sammen i en dualitet. Wenger illustrerer dette i en modell (Wenger, 1998, s. 63), og forklarer:

As the figure suggests, participation and reification cannot be considered in isolation: they come as a pair. They form a unity in their duality. Given one, it is a useful heuristic to wonder where the other is. To understand one, it is necessary to understand the other. To enable one, it is necessary to enable the other. They come about through each other, but they cannot replace each other. It is through their various combinations that they give rise to a variety of experiences of meaning. (Wenger, 1998, s. 62)

Et godt eksempel på at reifisering og deltakelse *ikke* utelukker hverandre, ser vi i *samtaler*. Da er hvert eneste ord en reifisering, samtidig som møtet mellom menneskene skaper en sterk opplevelse av deltakelse. (Wenger, 1998, s. 62).

I analysen vil jeg forsøke å forstå hvordan samspillet mellom deltakelse og reifisering fungerer i prosessen med å forhandle mening, både i utarbeidelsen (4.2) og gjennomføringen (4.3) av den praktiske responsen. Det sterke samspillet skaper en spennende utfordring for analysen. Jeg har behov for å bruke teorien til å kategorisere funnene, men må samtidig passe på at jeg ikke tolker noen prosesser som *bare* reifisering eller *bare* deltakelse. I oppsummeringen av analysen (4.4.) presenterer jeg min egen versjon av Wengers modell tilpasset *Operatio divina*.

3.3. IMAGINASJON

I *Communities of Practice* beskriver Wenger tre måter å tilhøre et fellesskap på ("modes of belonging"), nemlig *engagement*, *imagination* og *alignment* (Wenger, 1998, ss. 173–187). Alle disse er nyttige for å beskrive hva deltakerne gjør i *Operatio divina*. **Imaginasjon** fremtrer likevel som spesielt relevant for den første delen av forskningsspørsmålet mitt. Wenger bruker begrepet "imagination" for å beskrive:

[...] a process of expanding our self by transcending our time and space and creating new images of the world and ourselves. Imagination is looking at an apple seed and seeing a tree. It is playing scales on a piano, and envisioning a concert hall. (Wenger, 1998, s. 176)

I materialet mitt ser jeg at imaginasjon er en viktig del OD. I innlevelsen og samtalen forsøker deltakerne nemlig å *forestille seg* hvordan bibeltekstens handling spiller seg ut, og hvordan det er å ta del i denne handlingen. I arbeidet med å lage eksperimenter *forestiller de seg* deretter hvordan det kan se ut å respondere praktisk på bibelteksten. Siden all praksis i bunn og grunn handler om forhandling av mening (jf. 3.2), kan imaginasjon også forstås i lys av dette. Deltakerne forsøker å forestille seg

respons som er *meningsfull* for dem å gjennomføre. Dermed er også *imanasjon* avhengig av deltakelse og reifisering (Wenger, 1998, ss. 185–186).¹⁰

¹⁰ Imanasjon synes for øvrig å være sentralt i *Etter Kristus* sine tilnærminger til kristen trospraksis. I OD-manualen bruker de ord som idémyldring, eksperiment og kreativ kompetanse. Dessuten har organisasjonen som *Etter Kristus* henter mye av sin inspirasjon fra det treffende navnet *ReIMAGINE*. (jf. Scandrette, 2011a)

4. ANALYSE

For å gi en kontekst for analysen presenterer jeg først praksisfellesskapet og deres deltakelse i Operatio divina (4.1). Deretter besvarer jeg forskningsspørsmålets to deler ved å analysere *hvordan deltakerne forestiller seg den praktiske responsen* (4.2) og *i hvilke tilfeller denne responsen oppleves som meningsfull* (4.3). Til slutt sammenfatter jeg analysen i en oppsummering (4.4)

4.1. PRAKSISFELLELESSKAPET

Her følger en presentasjon av praksisfellesskapet som gruppe, de enkelte deltakerne, representanten fra *Etter Kristus*, og en sammenfatning av hvordan samlingene utspilte seg. Dette gir en bakgrunn som den videre analysen kan forstås utfra.

4.1.1. GRUPPA

Praksisfellesskapet jeg har studert var fra før en eksisterende gruppe tilknyttet en kirke jeg herfra kaller "Menigheten". Gruppen kaller seg et "småfellesskap", og består av syv studenter i første halvdel av tjueårene. Flere av medlemmene har gått på bibelskole eller lignende før studietida, og alle er aktive i Menigheten. "Sara", som leder gruppa, synes hun har det beste småfellesskapet i verden:

Sara: Jeg er så imponert over de jeg har fått med meg. Jeg kjente ingen av de fra før, og nå har vi vært sammen i nesten to år, en gang i uka. Og jeg synes det er veldig fint at alle er, hva heter det, "comitted".

Relasjonene i småfellesskapet er sterke. Da de startet for et par år siden ble medlemmene enige om at dette ikke skulle være en gruppe med tilfeldige relasjoner, men at de skulle være nære venner som gikk sammen over tid. På samlingene har de en policy på at man kan være åpen og ærlig, og at man kan komme «som man er og sånn som livet er».

Medlemmene samles ukentlig hjemme hos hverandre til et relativt fast program: Først spiser de middag, så synger de en salme, før de har en delerunde fra livet. Deretter følger en større temadel, og til slutt ber de sammen. Temadelen i samlingene har variert i innhold. I én periode tok de utgangspunkt i temaer knyttet til tro og liv. I andre perioder har de latt bibeltekster være utgangspunkt for samtalen. På

samlingene like før *Operatio divina* delte de troshistorier. Sara forklarer at det er viktig for deltakerne å tilpasse seg hverandre:

Sara: Vi [går] sammen om å utforme opplegget. Så vi har gjort en del forskjellige ting. Og det har vært veldig viktig for meg som leder at det er ingen som slutter fordi de føler at «Nei, jeg får ikke noe ut av det», eller «Jeg henger ikke med på samtalen», eller sånn, men at alle skal, ja, få noe ut av det.

I de fem ukene jeg gjorde feltarbeid hos småfelleskapet, byttet de ut hele opplegget sitt med *Operatio divina*, unntatt ett element: de fortsatte å spise middag sammen.

4.1.2. DELTAKERNE

"Sara", "Håkon", "Sander", "Kaja" og "Leah" har vært med i småfelleskapet fra begynnelsen, mens "Hanna" og "Jakob" ble med i januar 2019. Her følger en beskrivelse av hver enkelt informant, med vekt på bibelbruk, kristen trosutøvelse og forventninger til OD. Beskrivelsene er hovedsakelig basert på intervjuene jeg gjorde før OD-samlingene startet:

Sara er fra Rogaland. Hun kommer ikke fra en kristen familie, men ble kristen i et bedehusmiljø tidlig i ungdomstida. Hun ble tidlig fengst av Bibelen, og kaller seg selv litt bibelnerd. Hun leser for tiden daglig, og ser dette som en måte å bruke tid med Gud. Lesinga får henne til å tenke mer på Gud resten av dagen. På spørsmål om hva hun tenker om å være kristen i hverdagen, trekker Sara fram et sitat fra Tomas Sjødin: «Troens verden er ikke adskilt alt det andre.» Hun forklarer:

Sara: Jeg tenker jo at Jesus er med meg der jeg går, og at Den hellige ånd bor i meg, som gjør at det er naturlig for meg å ta den delen med på alle de arenaene jeg er, om det er på trening eller om det er på butikken.

Sara ønsker at troen hennes skal synes både gjennom hvordan hun lever og ved hva hun sier. Før OD-samlingene startet, fortalte Sara at prosjektet kom på et tidspunkt der hun var gira på å dypere med Gud, og var klar for å prøve ut nye ting og gjøre noen praktiske omveltninger.

Sara deltok på alle OD-samlingene.

Kaja er fra Agder. Det passer godt for henne å være med i et småfelleskap, siden hun foretrekker å møte Bibelen i andaktsform eller i samtaler, fremfor å lese på egenhånd:

Kaja: Det har aldri vært å sitte ned og lese i Bibelen som har vært min måte å tilbringe tid med Gud.

Jeg: Hva har mer vært din måte da, eller?

Kaja: Hmm. For det første: Lovsang har vært veldig viktig. Bare snakke om tro. Høre på taler. [...] Også å be. Det er veldig viktig. Det gjør jeg egentlig litt sånn kontinuerlig hele tida.

Når jeg spør hva Kaja tenker om å være kristen i hverdagen, knytter hun det raskt til hvor synlig hun er som kristen på studiestedet. Hun synes ikke det er så lett å snakke med sine medstudentene om troen, men ønsker likevel å vise sin tro gjennom handlinger. Kaja liker å prøve nye ting, og tenker at OD virker veldig spennende. Hun synes det er viktig, hvis man skal bruke mye tid på bibeltekster, at man ser på hvordan de kan være relevante for eget liv:

Kaja: «Det er noe med å ta det man leser ut i praksis.»

Kaja deltok på første og fjerde OD-samling.

Sander er fra Rogaland. Han setter pris på at småfelleskapet gir et mindre fellesskap i menigheten, der man blir bedre kjent. Bibelen ligger nært hjertet til Sander. Han uttrykker en stor respekt for det som står, og har en opplevelse av at det er troverdig og henger sammen. Som eneste teologistudent i gruppa, prøver Sander å være bevisst på sin rolle. Han vil ikke ta for mye plass i samtalen, og er var på at det han sier noen ganger kan tolkes autoritativt. Sander opplever *ikke* at teologistudiene gjør troa livsfjern:

Sander: Jeg tror at å lese Bibel og teologiske ting om tro *er* i bunn og grunn virkelighetsnært og da også livsnært.

Å være kristen i hverdagen knytter Sander på den ene siden til å delta i et kristent fellesskap, og på den andre siden å henge sammen med folk som ikke er kristne og la

troa prege hvordan han møter dem. I kollektivet sitt er Sander den eneste kristne. Sander synes det er spennende at man har hentet opp igjen *operatio*-stasjonen i *lectio divina*. Samtidig forteller han at han nok vil reflektere litt teologisk rundt opplegget underveis:

Sander: For jeg vil nok være litt skeptisk til et for stort fokus på dette med disse psykologiske tingene «Du blir hva du gjør» og sånt. Jeg tenker at det er på en måte et par teologiske ting som...

Jeg: Ja?

Sander: Jeg tenker at gjerningene skal komme ut fra noe annet enn bare *vane*, og liksom hva vi klarer å få oss selv til å gjøre da. Så sånn sett er jeg litt sånn positivt kritisk blikk, eller sånn. Litt sånn interessert i hvordan det folder seg ut da. Så sånn sett synes jeg det er veldig spennende.

Sander deltok på alle OD-samlingene.

Håkon er født i Nord-Norge men har stort sett vokst opp i Agder. Det som motiverer ham til å være med i småfellesskapet, er muligheten til å skape nære relasjoner med noen få i Menigheten og samtidig få «en stø ordning på å lese Bibel i hverdagen». Håkon setter pris på når samtale i gruppa berører det livsnære, men viser samtidig stor interesse for teologisk refleksjon. Å være kristen i hverdagen kobler han til å vitne om Jesus gjennom handling og ord. Eksempler kan være å avstå fra alkohol på fester, eller å ha apologetiske samtaler med studiekamerater. Håkon synes OD virker spennende:

Håkon: Det høres jo ganske praktisk ut, at det er noe man kan applisere ganske klart i livet sitt. Og det syns jeg er veldig positivt. Det tror jeg vi har godt av. Mm, at noen ganger tror jeg på en måte handling blir litt nedtonet i norske menighetsmiljøer i dag.

Samtidig er han skeptisk til ord som *meditasjon* og *mantra*, siden de minner ham om østlig religiøsitet. Han forteller videre at han deler noen av Sanders reservertninger rundt teologien metodikken bygger på.

Håkon deltok på de tre første OD-samlingene.

Leah er fra Agder. Hun har vokst opp i en liten bygd, der hun var den eneste ungdommen i kirka. Da hun kom til Oslo bestemte hun seg dermed fort for å bli med i Menigheten, og ble tidlig med i småfellesskapet. Leah verdsetter rutinen med å møtes ukentlig, for både å bli kjent og å lese Bibelen sammen. Hun setter pris på at Småfellesskapet er sted man ikke må prestere noe. Leah liker at flere i gruppa har mye bibelkunnskap, så fortolkningene ikke bare blir «synsing». I ungdomstida begynte Leah å lese bibelen jevnlig. I en hektisk studiehverdag nedprioriterer hun det lettere, men hun prøver å lese et kapittel hver kveld:

Leah: Men så er det litt den balansen mellom å lese fordi jeg har lyst og lese fordi jeg vet det er godt for meg. Det synes jeg kan være vanskelig.

Leah tror bibellesinga har vært med å forme gudsbildet hennes over tid. Når jeg spør om tanker rundt å være kristen i hverdagen trekker hun fram å ha Jesus som forbilde, å være tydelig kristen på studiestedet, ikke baksnakke og å ha en positiv innstilling. Leah tenker at det mest spennende med OD blir det å teste ut ting i hverdagen, og hun knytter dette til en positiv erfaring fra Småfellesskapet det siste halvåret, der de har forsøkt å finne en "ukas utfordring".

Leah deltok på første, andre og fjerde OD-samling.

Hanna er fra Østfold. Hun er ny i småfellesskapet, men har tidligere både vært med i andre småfellesskap og ledet ett selv. Hun synes småfellesskapet er en fin gjeng, og opplever å ha blitt tatt godt imot. Hanna begynte for alvor å lese seg gjennom Bibelen da hun gikk på bibelskole. Bibelen er sentral for livet hennes, og hun sier den skaper et fundament både for livsførsel, verdier og trosfellesskap. Nå for tida sier Hanna at hun er inne i en god rutine med daglig lesning. Det er viktig for henne at dette er lystpreget, og at hun kjenner seg inspirert. Om å være kristen i hverdagen sier hun:

Hanna: Da tenker jeg på at, ja, man lever litt sånn som det står i Apostlenes gjerninger 2. At man lever sammen i fellesskap, at man ber sammen, spiser sammen, leser sammen. Men også at sånn her på skolen, hvor jeg er i mindretall i å være kristen - at folk vet jeg er kristen. [...] Jeg bruker liksom å prate om tro, så fort jeg får en anledning, eller jeg synes det egner seg å dra det opp.

Hanna syntes det høretes ålreit ut at gruppa nå skulle prøve ut OD. Hun liker å gjøre nye ting, og synes det er spennende å ha en fast struktur, et opplegg å følge. Hun syntes også opplegget så passende ut, siden gruppa hadde snakket sammen om å bruke samlingene til å dykke dypere i Bibelen. Hun har tidligere vært med på bibelmeditasjon med samtaler i grupper som kan ligne på *lectio divina*.

Hanna deltok på de to siste OD-samlingene.

Jakob er fra Akershus. Han er ny i småfellesskapet, men har gått i Menigheten lenge og har vært med i flere småfellesskap der. Jakob har en travel hverdag, med trening, deltidsjobb og et krevende studier, så småfellesskapet er en prioritering. Han syns det har vært veldig bra så langt, og han håper det kommer til å bli rom for å diskutere og utfordre hverandre:

Jakob: Så håper jeg jo [...] at de er litt forskjellige også, sånn at vi på en måte, ikke én sier «Jeg har tenkt på dette her» også sier alle «Jaja, enig med det».

Jakob liker at OD-metodikken gir Bibelen så mye plass, noe han ikke alltid finner igjen i andre kristne sammenhenger. Han ser Bibelen som Guds Ord, og ønsker å være ydmyk ovenfor Guds vilje. Bibelen tenker han kan fungere som en slags "bruksanvisning" i livet:

Jeg: Så du opplever at det du leser i Bibelen får noen praktiske konsekvenser for livet ditt egentlig?

Jakob: Ja [...] ja, det er jo det som er drømmen i alle fall. Om jeg er så god på det, det kan jo sikkert diskuteres.

Når jeg spør om å være kristen i hverdagen, sier Jakob at en ulempe ved ham er at han vil leve et støyfritt liv. Han er introvert, og syns det er deilig å bli oversett i gangene:

Jakob: Og det gjør jo [...] at jeg gjør jo ikke så mye galt. Hehe, men jeg føler jo at jeg gjør jo ikke så mye rett heller.

Jakob trekker fram at Jesus ber oss ta opp våre kors og følge ham, og han spør seg selv når han egentlig plukker opp korset sitt:

Jakob: Men det er jo det som jeg er veldig spent på da med det Operatio divina, at du får litt sånn konkrete utfordringer. Hvor du kanskje faktisk ser noen kors liggende rundt omkring som du kan plukke opp.

Jakob deltok på alle OD-samlingene, men ikke på gruppeintervjuet.

4.1.3. LEDEREN

På min forespørsel gjorde *Etter Kristus* en person tilgjengelig til å lede samlingene. Herfra vil jeg referere til vedkommende som "Leder". Siden *Etter Kristus* er et lite miljø, vil jeg for anonymitetens skyld være sparsommelig med personbeskrivelser. I stedet vil jeg gi et kort sideblikk til begrepet *megling* (eng. "brokering"), som Wenger bruker for å beskrive hvordan medlemmer fra ett praksisfellesskap kan påvirke et annet. (Wenger, 1998, s. 105). På OD-samlingene fikk Leder en rolle som *megler*, da han brukte sine erfaringer fra jesussdojoer og Operatio divina for å inspirere og sette retning for samtalen. Wenger skriver at meglere kan «[...] cause learning by introducing into a practice elements of another.» (Wenger, 1998, s. 109) Småfellesskapet ble nå introdusert for *hele OD-metodikken*, ikke bare elementer. Leders rolle ble dermed svært viktig for hvordan samlingene utspilte seg. I gruppeintervjuet sa deltakerne følgende:

Leah: [...] det er fint at det har vært nytt for alle oss. Også har Leder og du kommet liksom utenfra og hatt det. At vi liksom ikke har trengt å finne ut av det på egenhånd, eller sånn hvordan dette er, men at noen har liksom hatt veldig kontroll på gangen i det.

Hanna: Det er litt deilig å hvile i. Hehe.

Kaja: Ja, jeg syns også det har vært veldig spennende å ha *dere* her, og liksom noen som stiller spørsmål som ikke vi pleier å stille. Og, ja, det har jo vært et friskt pust. [...]

Leder deltok på de fire første OD-samlingene, mens jeg tok ansvar for både oppsummeringsrunden og gruppeintervjuet den femte samlinga.

4.1.4. SAMLINGENE

Hver enkelt OD-samling startet med et felles måltid (1 time), før Leder tok deltakerne gjennom to hoveddeler: Del 1 var en *oppsummeringsrunde* om hvordan det hadde gått med ukas eksperimenter (45 minutter). I første samling ble denne erstattet med et *introduksjonsforedrag* til opplegget. Del 2 bestod av arbeid med en bibeltekst ved hjelp av Operatio divinas fem stasjoner: *lectio, meditatio, oratio, operatio* og *kontemplatio* (1 time og 45 minutter). (For mer detaljer, se OD-manualen, vedlegg 6.)

Operatio-samtalen var den mest omfangsrike av de fem stasjonene, og den ble igjen delt i to faser: I første fase delte deltagerne opplevelser og refleksjoner fra innlevelsen. I andre fase, etter omtrent 15 minutter, tok Leder dem over i prosessen med å finne måter å respondere praktisk på bibelteksten ved å idémyldre konkrete øvelser, kalt eksperimenter. Hver samling søkte Leder å lage to kategorier eksperimentene kunne innordnes i. Mot slutten hadde fellesskapet en runde der alle fortalte hva de ville gjøre i løpet av uka. I løpet av neste dag skulle hver enkelt formulere sitt eksperiment, og dele det med de andre på en gruppechat.

I *operatio*-samtalen så man tydeligst hvordan deltakerne forestilte seg den praktiske responsen på bibelteksten. Derfor gir jeg en kort presentasjon av *operatio*-samtalen for hver enkelt samling nå, samt noen utvalgte eksempler på eksperimenter deltakerne valgte seg som praktisk respons.

Samling 1: Jesus hos Marta og Maria (Lukas 10,35–42)

Operatio, fase 1: Deltakerne uttrykte ulik opplevd evne til å leve seg inn i teksten. De funderte på forskjellige emosjonelle responser Marta og Maria kunne hatt på Jesus ord. Håkon foreslo at teksten handlet om å være en passiv mottaker av Jesu lære, og å søke Guds rike først. Teksten provoserte Sara, som i stor grad kjente seg igjen i Marta. Hun mente at å tjene også var en måte å søke Gud.

Operatio, fase 2: Leder foreslo at det fantes et budskap til *Marta* i teksten, som også kunne være til oss. Deltakerne foreslo mulige måter å respondere på budskapet. Håkon trakk fram konseptet *åndelige stier* som var blitt undervist om i menigheten. Sara kjente en vegring mot stillhetseksperimenter. Jakob spurte om eksperimentene *måtte* handle om stillhet, eller om det er viktigere at de var lystbetont. Leder foreslo kategoriene (1) *passiv*, knyttet til å sitte ved Jesu føtter, og (2) *aktiv*, knyttet til å

rydde bort strev og uro. Deltakerne forsøkte dermed å finne eksperimenter basert på disse kategoriene.

Eksempler på eksperimenter: Sander ville starte dagene med å høre på lovsang. Kaja ville være 10 minutter stille hver dag. Leah ville gå tur i naturen. Håkon ville skru av mobilen på kveldene og gå to turer. Sara ville ha skjermfrie måltider. Leder ville gjøre to Jesus-meditasjoner, og jeg ville legge inn sabbater i kalenderen. Jakob delte ingen konkrete eksperimenter med gruppa.

Samling 2: Jesus vasker disiplenes føtter (Johannes 13,1–17)

Operatio, fase 1: Deltakerne levde seg inn i *ulike* personer i teksten. Noen kjente på ubehaget i å forestille seg at Jesus vasket føttene deres. Leder reflekterte over at Jesus viste kjærlighet gjennom *handling*. Sander så fotvasken i sammenheng med at Jesus ga sitt liv på korset, og understreket hvor høyt lista settes for å tjene.

Operatio, fase 2: Deltakerne diskuterte hvorvidt det ga mening å bokstavelig vaske føtter i vår tid. Ydmykheten og ydmykelsen ved både å vaske og å bli vasket ble et tema. Da deltakerne forsøkte å finne måter å tjene, diskuterte de hvilke behov som fantes rundt dem. Leder spurte hva *hverandre* betydde, og foreslo to kategorier: (1) *å tjene / vaske føtter* og (2) *å bli tjent / bli vasket*. Han ga eksempler på eksperimenter der folk hadde satt seg i situasjoner der de *måtte* bli tjent. Gruppa diskuterte hvorvidt det ga mening å fremprovosere tjenester. Leder mente det kanskje måtte til for å erfare å bli tjent. I runda der deltakerne delte eksperimenter vegret flere seg mot dette.

Eksempler på eksperimenter: Leah ville kjøpe bolle til en venn og be en annen om massasje. Håkon ville dele ut lappkaker på gata, og spørre noen i kollektivet om å ta oppvasken for ham. Jakob ville vaske badet hos foreldrene. Sander ville gi og ta imot komplimenter. Jeg ville plukke søppel i nabolaget hver dag. Både Sara og Leder ville vaske noens føtter bokstavelig.

Samling 3: Jesus tilgir og helbreder en lam mann (Markus 2,1–12)

Operatio, fase 1: Da Sara skulle forestille seg teksten dukket det opp mange praktiske spørsmål om hvordan det hadde gått til da den lamme ble firt ned fra taket. Dette førte til en diskusjon rundt den historiske konteksten hendelsen skjedde i. Flere levde seg inn i den lamme mannen, og sammen så de for seg scenarier der den lamme enten motvillig ble med eller krevde at vennene skulle hjelpe ham. Jakob knyttet

helbredelsen til sin egen erfaring av å ha blitt frisk fra en skade. Hanna koblet teksten til eget liv, og spurte seg hvorfor folk ikke trenger seg på Jesus i dag. Sander merket seg at Jesus handlet på vennenes kollektive tro.

Operatio, fase 2: Da Leder førte samtalen inn mot praktisk respons, foreslo Hanna å gjøre som vennene til den lamme – å overvinne hindringer som står i veien for trossteg. Hun ønsket for eksempel å be høyt med kristne venner, men fant likevel unnskyldninger for å la være. Håkon kjente på den lammes resignasjon, og lurte på om han kunne hjelpe en resignert venn. Sander foreslo å gjøre noe knyttet til å tilgi, siden de skriftlærde fremsto lite tilgivende. Leder foreslo eksperimenter der man *selv* ber noen om tilgivelse. Hanna foreslo å bruke skrevne bønner som vektlegger bekjennelse, tilgivelse og avhengighet av Gud. Basert på Hannas innspill, foreslo Leder to kategorier: (1) *i den lamme mannens sted* – daglig bønn knyttet til tilgivelse og avhengighet av Gud og (2) *i vennenes sted* – å ta et ønsket trossteg uten å la unnskyldninger stå i veien.

Eksempler på eksperimenter: Jakob ville gå noen minutter på krykker hver morgen, Sara ville kontakte en venn og be om tilgivelse, Håkon ville starte og slutte dagen med en andaktsstund og Leder ville invitere til måltid med Jesusmeditasjon. Jeg ville invitere naboene på vafler og både Hanna og Sander ønsket å ta initiativ til å be høyt. Leah deltok ikke på samlingen, men forstod utfra chatten hva samlingen handlet om, og bestemte seg også for å be høyt med venner.

Samling 4: Jesus underviser om hus bygget på fjell (Lukas 6,46–49)

Operatio, fase 1: Hanna kjente at ordene til Jesus røsket tak i henne. Sander prøvde å se for seg hvordan disiplene hørte ordene som en avslutning på Sletteprekenen. Leah sa hun ikke kjente konteksten, og dermed så for seg at Jesus vandret med disiplene mens han pekte på forskjellige hus. Deltakerne diskuterte om teksten handlet generelt om å ha Jesus som fundament, eller spesifikt om å *gjøre* det Jesus sier. Sara spurte seg hvorfor den ene tilhøreren valgte å *ikke* gjøre. Deltakerne foreslo ulike svar: Det er lettere å velge det komfortable, det krever mye å skulle "grave dypt" og vi lever i en YOLO-kultur der man sjeldent vurderer konsekvenser.

Operatio, fase 2: Leder sa han selv la merke til at mannen *gravde dypt*, og spurte om man kunne lage eksperimenter knyttet til dette. Sander foreslo å lete etter eksperimenter i Sletteprekenen eller Bergprekenen, siden det var disse ordene Jesus

ba tilhørerne gjøre. Leder løftet fram Saligprisningene herfra som en slags kristen versjon av Den åttedelte vei eller De fem søyler. Dette førte til en diskusjon rundt forholdet mellom tro, frelse og gjerninger. Hanna foreslo to kategorier for eksperimentene: (1) *å grave dypt* og (2) *å gjøre noe Jesus har sagt*. Sara forbandt *å grave dypt* med en tale hun hadde hørt om slitesterke trospraksiser, og dette ble inkorporert i kategorien. Deltakerne skummet sammen gjennom Sletteprekenen på leting etter eksperimenter som kunne treffe kategori 2.

Eksempler på eksperimenter: Sander ville be Vår Far daglig. Kaja ville si trosbekjennelsen høyt foran speilet daglig. Sara ville gi mat til en tigger, Hanna ville prøve "å skape fred" i et miljø med en del kranling og Leah ville forsøke å ikke bekymre seg. Leder ville ha to dager med faste og stillhet, og jeg ville be OD-bønnen før min daglige bibellesning. Jakob sa han opplevde det bedre å la teksten og samlingen "gnage" i ham i løpet av uka, og ønsket derfor ikke å sette konkrete mål.

Jeg har nå gjort kort rede for hva som skjedde i samlingene. Sammendragene er hverken helt kronologiske eller fullstendig utfyllende. De gir likevel et hovedinntrykk av arbeidet med å forestille tekstens handling og muligheter for praktisk respons. For flere detaljer og en fullstendig liste over eksperimenter, se vedlegg 3. I de neste kapitlene besvarer jeg forskningsspørsmålet ved å kategorisere funnene mine tematisk og forklare dem i lys av teorien. Funn fra oppsummeringsrundene, der deltakerne fortalte hverandre hvordan gjennomføringen av eksperimentene hadde gått presenterer jeg først i 4.3.

4.2. IMAGINASJONEN

I denne delen av analysen vil jeg beskrive hvordan deltakerne forestilte seg den praktiske responsen på bibeltekstene. Jeg starter med å gi eksempler på hvordan deltakerne forestilte seg både tekstens handling og ulike muligheter for praktisk respons (4.2.1) Deretter analyserer jeg imaginasjonsprosessene i lys av deltakelse og reifisering (4.2.2–4.2.3) før jeg til slutt skaper en bro til neste kapittel ved å vise hvordan deltakernes imaginasjon også er en forhandling av mening (4.2.4).

4.2.1. DELTAKERNES INNLEVELSE OG IDÉMYLDRING

Veien fram til praktisk respons gikk gjennom to former for imaginasjon: *innlevelse i tekstens handling* og *idémyldring av praktisk respons*. I begge tilfeller *overskred*

deltakerne tid og sted – i det ene tilfellet ved å se bakover og i det andre ved å se framover. (Wenger, 1998, s. 176)

1. Deltakerne forestiller seg tekstens handling

Da deltakerne levde seg inn i bibelteksten (*meditatio*) forestilte de seg ulike måter tekstens handling kunne spille seg ut. I første fase av operatio-stasjonen fortalte de hverandre hva de hadde forestilt seg og fortsatte da imaginasjonsarbeidet *sammen*. Nå vil jeg dokumentere dette ved noen få eksempler, som jeg for den tekstlige sammenhengens skyld kun henter fra første samling:

Leah fortalte i første fase av operatio-samtalen hva hun hadde forestilt seg under *meditatio*, og eksemplifiserte hvordan imaginasjon kan se ut:

Leah: Jeg opplevde det veldig fint, sånn som dette her, å få god tid til å sitte med en tekst. Og jeg prøvde liksom å se for meg at jeg så dette utenfra først. Og så liksom hvordan det kan ha kjentes ut for Maria og for Marta. Og da, som Sander sier, så har jeg ofte sett meg i Marta tidligere [...] at det er hun jeg kan ha kjent meg mest igjen i. Og nå tenkte jeg litt på hvis hun faktisk trodde at Jesus var Gud, og han kom på besøk, så er det ikke rart hun ville gi det fineste hun hadde. At hun virkelig ville tjene ham og ære ham med å stille i stand. Og da, liksom, den fortvilelsen kanskje ovenfor Maria. Eller «Vil ikke du også dette?», eller sånn, «Det er jo faktisk Gud som er her på besøk.» Og at det kanskje ikke heller var lett for henne å si ifra til Jesus. Men kanskje at hun opplevde... eller ble lettet, på et vis.

Også i *andre fase* av operatio-samtalen kunne skildringer fra innlevelsen dukke opp. Da var de gjerne knyttet tettere til den praktiske responsen, slik som dette:

Håkon: Ja, når jeg ser for meg denne teksten, så ser jeg for meg Jesus sitte på en sånn gyngestol, typ– (Respons: Mye latter)

Leder (lattermildt): Jeg likte det. Det er bra.

Håkon: En typisk sånn der hyttegyngestol, også ser jeg for meg at Maria sitter i sånn meditasjonsstilling [...] og ser liksom opp på Jesus da. Der hun er helt passiv da, på en måte, og bare tar imot. Ja, når jeg prøver å leve meg inn i den teksten da, så opplever jeg det viktigste poenget kanskje er den passiviteten, at man bare kan være en tilhører eller tilskuer mens Jesus snakker ned til deg, på en måte.

Her ser man dessuten at Håkon har *en leken tilnærming* til innlevelsen. Wenger skriver at «[Imagination] requires the ability to explore, take risks, and create unlikely connections.» (1998, s. 185) Samtidig er Håkon også opptatt av hva som skjedde *historisk*. Tidligere i samtalen sa han for eksempel at det var frustrerende at Jesus ikke var tydeligere på hva han mente. Et lignende tilfelle så jeg da Sara stilte spørsmål om hva Jesus egentlig mente med det han sa til Marta, og om hva som skjedde etter det teksten skildret. Leder responderte da slik:

Leder (muntert): Mange veldig gode spørsmål. Det er jo mange av disse tingene vi aldri vet. Vi vet jo ikke hva Maria følte på, eller hva Marta følte på. Vi vet ikke hva som skjedde etterpå. Så det gjør det jo utfordrende...

Deltakernes respekt for Bibelen (jf. 4.1.2) er med på å skape grenser for fantasien. De er kreative i lesinga, men forsøker samtidig å komme nærmere tekstens opprinnelige budskap og den historiske hendelsen. En *meningsfull* innlevelse for deltakerne syntes altså å befinne seg i spenningen mellom kreativ imaginasjon og en søken etter korrekte fortolkninger. Også Wenger understreker at imaginasjon ikke bare handler om fri fantasi:

The term imagination is sometimes used to connote personal fantasies, withdrawal from reality, or mistaken as opposed to factual conclusions. My use of the term, however emphasises the creative process of producing new “images” and of generating new relations through time and space that become constitutive of the self. (Wenger, 1998, s. 177)

Imaginasjonen kunne likevel åpne opp for helt nye måter å se teksten på, som da Jakob her snudde det hele opp ned:

Jakob: Ja, for det tenkte jeg kunne være også en sånn morsom tekst, hvor det var motsatt. Hvor Maria kommer og sier «Marta, ikke jobb så mye, kom og sitt og hør på Jesus» [...] Hva hadde Jesus sagt da? Om han var sånn «Way to go, Maria! Si det til hun.» (Respons: Latter) eller om det var liksom litt sånn motsatt...

Proessen med å forestille seg tekstens handling preget både deltakernes forståelse av tekstens budskap, og hvilke eksperimenter de endte opp med. Dermed er *innlevelsen* og samtalen om teksten viktige for imaginasjonen av praktisk respons.

2. Deltakerne forestiller seg praktisk respons

Da Leder tok deltakerne over andre fase av operatio, var formålet at de skulle *idémyldre fram muligheter for praktisk respons*. I første samling delte Sander hva han kunne forestille seg å gjøre, og knyttet dette til bibelteksten:

Leder: Ja... Har noen noen tanker om hvordan vi kan praktisk respondere på teksten? [...] Er det noe som dukker opp?

Sander: Jeg har en sånn veldig tydelig tanke jeg ikke kommer på noe eksempel på i uka som kommer. Men også en tanke jeg i alle fall fikk med teksten er at det som er... veldig lett da, når en er opptatt av å gjøre de praktiske tingene, å tjene og gjøre ting for andre, det er da en fort glemmer alt det andre, og kanskje det som da er mest nødvendig: å sitte i ro og ta imot. Og da på en måte, jeg vet ikke, tenke meg en eller annen setting der jeg egentlig har et ansvar eller skal gjøre et eller annet, og så på en måte være klar over at, *men*, på ett eller annet tidspunkt så skal jeg bare sette meg ned, og liksom bare lytte da.

Å forestille seg en mulig praktisk respons er ikke nødvendigvis lystbetont. Etter hvert som samtalen utviklet seg i retning av ulike øvelser i å sitte ved Jesu føtter tok Sara ordet, og sa:

Sara: Ja, jeg føler liksom hele teksten og det vi har pratet om leder opp til at nå skal vi gjøre et sånn stillheteksperiment, og det byr meg *veldig* imot (Respons: Humring). Og kanskje derfor jeg burde prøve også... (Respons: Mm, ja.)

Leder: Ja, men samtidig så er det, ja det *kan* være det. Så det som er, vi er veldig frie til det her, at vi kan velge...

Jeg har nå gitt noen få eksempler på hvordan deltakerne *forestilte* seg både tekstens handling og mulige praktiske responser. Tilsvarende eksempler finnes også i de andre samlingene, og noen av disse har kommet fram i 4.1.4. Jeg vil nå ta analysen videre ved å vise hvordan imaginasjonen var avhengig av både *deltakelse* og *reifisering* (Wenger, 1998, ss. 185–186):

4.2.2. DELTAKELSE SOM BETINGELSE FOR IMAGINASJON

Deltakelse er nødvendig for all imaginasjon. Wenger skriver:

In terms of participation, imagination requires an opening. It needs the willingness, freedom, energy and time to expose ourselves to the exotic, move around, try new identities, and explore new relations. (1998, s. 185).

Flere ord i denne beskrivelsen samsvarer med hvordan informantene snakket om sin deltakelse i *meditatio*. Leah sa at hun opplevde det fint å ha *god tid* med teksten (jf. "time"), og i gruppeintervjuet mente også Sara at de fikk mer ut av bibelteksten når OD-metodikken ga så *mye tid* med den. Sander fortalte i gruppeintervjuet at han fikk meditasjonen best til den første gangen, og at dette muligens var fordi han da *anstrengte* seg mer (jf. "energy") mens metodikken var ny for ham. Samtidig som deltakerne prøvde så godt de kunne (jf. "willingness"), var flere tilbakeholdne med å si at de faktisk *klarte* å leve seg inn (jf. "freedom"). I siste samling, med *Jesu tale om hus på fjell*, fortalte Sander tilbakeholdent om sitt forsøk:

Sander: Så *prøvde* jeg også å leve meg litt inn i det, men det var ikke et sånn veldig vellykka prosjekt, men på en måte [...] hvordan det har vært og stått der og hørt på talen da? Også plutselig er avslutningen der liksom...

Informantenes refleksjoner rundt deltakelsen i *meditatio*, viser at de forstår innlevelsen som en kompetanse. Håkon sa i gruppeintervjuet at han tror han ville fått mer ut av meditasjonen hvis OD-samlingene hadde pågått over lengre tid, så han kunne *øvd seg*. Disse erkjennelsene henger godt sammen med Wengers perspektiv på læring, der «[...] knowledge is a matter of *competence* with respect to valued enterprises» og at «[...] our *ability* to experience the world and our engagement with it as meaningful – is ultimately what learning is to produce.» (Wenger, 1998, s. 4, mine uthevninger.) Med andre ord: økt kompetanse gjennom mer deltakelse i bibelmeditasjon, kunne gjort imaginasjonen enda mer meningsfull.

Men imaginasjonen var ikke bare en individuell prosess. Den foregikk også ved *deltakelse i samtalen*. Jakob fortalte i intervjuet etter OD-samlingene at det var der han fikk flest idéer:

Jakob: Hodet mitt går fort til tider, hvis det finner noe spennende å tenke på, så plutselig bare [*knipser med fingrene*] så går det... ja. Og da syns jeg det også er *gøy* da å ha en dialog. For jeg merker noen ganger når jeg sitter alene og reflekterer over ting, så blir det litt til at jeg finner ett tema, også bare sirkler jeg rundt det en stund. Men når du får sånn innspill der og der, så får du på en måte nye ting da, som du kan sirkulere rundt.

Erfaring fra *deltakelse utenfor OD-samlingene* viste seg også å være en ressurs for imaginasjonen. Når det gjaldt *innlevelsen*, fortalte Leah at hun *ofte* hadde sett seg selv i Marta tidligere når hun hadde *lest teksten* (deltakelse). Også erfaring fra deltakelse i hendelser som lignet bibelteksten åpnet for imaginasjon: Sander fortalte at *han* en gang hadde stresset med å lage mat til gjestene, mens andre bare slappet av, og denne opplevelsen brukte han nå til å forestille seg hvordan situasjonen kunne vært for Marta. Når det gjaldt å forestille seg praktisk respons, kunne erfaring fra *deltakelse* i ulike trospraksiser også være en ressurs. Leder valgte å respondere på teksten om Marta og Maria ved å ha Jesusmeditasjoner, fordi han hadde gjort dette før og var blitt glad i det. Og da Kaja i siste samling fortalte at hun ville si trosbekjennelsen foran speilet hver dag, begrunnet hun dette i en *erfaring* fra tidligere praksis (deltakelse):

Kaja: Fordi jeg har en eller annen greie med hvis jeg speiler meg, og liksom ser mitt eget ansikt, så blir ting litt mer sånn virkelig.

Noen av informantene lot også *den umiddelbare erfaringen* fra deltakelsen i de fem OD-stasjonene ligge til grunn da de forestilte seg mulig praktisk respons. Kaja bestemte seg for eksempel å ha 10-15 minutter stillhet hver dag, fordi stillheten i meditatio og oratio ble meningsfull for henne. Leah endte også opp med å be mye stille etter samlinga, men da som en uplanlagt praktisk respons. Og Håkon fant fram til et meningsfullt eksperiment i turen han gikk under meditatio:

Håkon: Og jeg merket i stad da jeg var ute og gikk, mens jeg reflekterte over og mediterte over den teksten – det var noe utrolig fint ved det da. Ehm... på en måte bare forlate stedet man bor, der man har liksom masse tanker i hytt og pine, også bare gå et sted du ikke har vært før, også... bare stenge deg litt inne i dine egne tanker da, eller... Ja. Jeg vet ikke. Å dykke litt inn i hodet ditt på en måte. Det var veldig nice. Jeg tror jeg vil utfordre meg selv, jeg vet ikke om det blir passivt eller aktivt da, men å gå en eller to turer i skog, eller bare byen, eh... fram til neste onsdag.

Jeg har nå vist hvordan imaginasjonen i *meditatio* og *operatio*, avhengte både av individuell og kollektiv deltakelse. Jeg har videre vist eksempler på at erfaring fra *tidligere deltakelse* og *den umiddelbare deltakelsen* i OD-stasjonene fungerte som ressurs for imaginasjonen.

4.2.3. REIFISERINGER SOM BETINGELSE FOR IMAGINASJON

Også reifisering er nødvendig for imaginasjon. Wenger skriver:

«In terms of reification, imagination requires material to work with. Reification can provide tools of imagination – maps, visualization, stories, simulations – tools to see patterns in time and space that are not perceivable through local engagement.» (1998, s. 186)

Nå vil jeg dokumentere hvordan deltakerne brukte reifiseringer både som *verktøy* og *materiale* for å forestille seg *tekstens handling* og *mulige eksperimenter*.

Materiale for innlevelse

Bibelteksten i seg selv fungerte som *materiale* for deltakernes imaginasjon, for eksempel da de forestilte seg å være flue på veggen eller levde seg inn i en av karakterene: «Reification thus feeds imagination through the ability of its forms to travel across time and space.» (Wenger, 1998, s. 186) Men alle bibeltekstene var ikke nødvendigvis like gode som materiale for innlevelse. I gruppeintervjuet reflekterte deltakerne at bibelteksten om *hus på fjell* var vanskelig å leve seg inn i:

Sara: En ting som var vanskelig med den siste teksten når man skulle leve seg inn i den, var at det var liksom bare Jesus. Det var ikke så mange karakterer å spille på, eller sånn... eh, mm så lignelser og sånn, det er litt sånn... ja. Du kan jo tenke deg hva den ene personen som bygde på fjell og han andre, hva de tenkte. Men... ja. Du har ikke så mye å grave i som de andre der det er flere karakterer [...]

Jeg: Skjønner jeg det litt sånn at veien over til å gjøre noe konkret i livet sitt er kortere hvis det er en situasjon du kan leve deg inn i? (Respons: Mmmm...) Eller... (Ja, ja) gir det men... (Ja) fordi måten... (Flere prøver å ta ordet.)

Sander: Og i hvert fall sånn som Operatio divina er lagt opp er jo liksom veldig til de evangelietekstene der det er karakterer og der det skjer ting for liksom å leve seg inn og se på situasjonen da. Og det er vel ikke tilfeldig at det ikke er noen tekster fra noen brev her [...]

Deltakerne uttrykte altså at tekster med flere karakterer var lettere og mer meningsfulle å leve seg inn i, og åpnet bedre for imaginasjon. Dessuten virket det som tekster som kunne relateres til eget liv bedre som materiale til å lage eksperimenter utfra:

Kaja:[...] når man føler at man på en måte kan relatere seg til det som står, så er det klart at det er lettere å dra det over i eget liv da

Verktøy for innlevelse

En reifisering kan også fungere som *verktøy*. OD-manualen gjorde dette, blant annet ved å gi deltakerne spørsmål og føringer som kunne fokusere innlevelsen:

LEV DEG INN I HANDLINGEN. BRUK DINE "INDRE SANSER". Hva ser du? Hva hører du? Hva lukter du? Er du i fysisk berøring med noe? Kjenn på atmosfæren. Hvem er du i teksten? En av personene i fortellingen? En som ikke nevnes i teksten? Fluen på veggen? La ordene i teksten møte deg. Dvel ved ordene eller inntrykkene som berører deg. (Etter Kristus, 2018c)

I gruppeintervjuet trakk både Sara og Kaja fram disse «konkrete bestillingene» som viktige for deres innlevelse. I tillegg til å bruke manualens reifiseringer, produserte deltakerne egne reifiseringer underveis, særlig i form av spørsmål, og brukte disse som verktøy til imaginasjon:

Sara: Også prøvde jeg liksom å se for seg hva som skjedde etterpå da. [...] Setter hun seg bare ned? Eller fortsetter hun? Blir hun sur? Blir hun lettet? Hva er Maria sin reaksjon? Føler hun skam?

Materiale for å forestille seg praktisk respons

Siden bibeltekstene fungerte som materiale for *innlevelsen*, og innlevelsen satte retning for hele samtalen, var bibelteksten det grunnleggende materialet for imaginasjonen av praktisk respons.

Underveis gjorde også andre reifiseringer seg gjeldende som *materiale*: Innspillene deltakerne kom med i samtalen kunne fungere som materiale for de andres imaginasjon, og Leder oppfordret deltakerne til å kopiere hverandres idéer. Operatio-samtalen fikk dermed karakter som en felles idémyldring, der deltakerne både *produserte, delte og adopterte* reifiseringer med hverandre (Jf. Wenger, 1998, s. 202). I tillegg brukte deltakerne eksterne reifiseringer som materiale for responsen. Ett eksempel var *navngitte trospraksiser*. Leah trakk fram *daglig omvendelse* som hun nylig har lest om, og Leder trakk fram både *sabbat* og *stillhet* som mulige eksperimenter. Leder hentet også fram *eksempler* andre OD-deltakeres respons på bibelteksten. Flere av disse eksterne reifiseringene ble adoptert av deltakerne og implementert som praktisk respons.

Verktøy for å forestille seg praktisk respons

Reifiseringer fungerte også som verktøy for imaginasjon av praktisk respons. I første samling trakk Håkon brukte Håkon både et bibelvers (Matt 6,33) og en teori (åndelige stier) som verktøy for å forestille seg praktisk respons utfra bibelteksten:

Håkon: Jeg har liksom en fornemmelse av at det her oppsummeres godt i Matteus 6,33 [...] «Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt dette i tillegg.» Men ja, spørsmålet blir jo på en måte: Hvordan gjøre det i praksis da? Hva vil det si å søke Guds rike først? Ja, og det er ganske mye tanker her som svever, men jeg er ikke helt sikker på hvordan jeg skal formulere det. Også tror jeg det kanskje er litt individuelt på hvilken måte det treffer folk da, eller hvordan folk opplever det å søke Guds rike da. Vi hadde om åndelige stier på [samling med Menigheten], det indikerer at folk har ulik tilnærming til hvordan de føler nærhet til Gud da (Respons: Mm, ja). Og jeg tror det å søke Gud først for meg sannsynligvis er forskjellig fra å søke Gud først for Justin Bieber for eksempel. (Respons: Humring og latter.)

Den ene reifiseringen, «Søk Guds rike først», *fokuserte* imaginasjonen og reduserte dermed mulige alternativer for praktisk respons. Den andre, teorien om «åndelige stier», *åpnet opp* for å forestille seg flere typer praktisk respons enn bare stillhetsøvelser.

Kategoriene for praktisk respons som praksisfellesskapet produserte¹¹, kan regnes som reifiseringer av deres samlede møte med teksten. Disse ble også ett av de viktigste verktøyene for å fokusere imaginasjonen:

Samling 1	Samling 2	Samling 3	Samling 4
Jesus hos Marta og Maria (Luk 10,35–42)	Jesus vasker disiplenes føtter (Joh 13,1–17)	Jesus tilgir og helbreder en lam mann (Mark 2,1–12)	Jesus underviser om hus bygget på fjell (Luk 6,46–49)
Kategorier for respons: 1. Passiv: Sitte ved Jesu føtter 2. Aktiv: Rydde bort strev og uro.	Kategorier for respons: 1. Tjene: Vaske føtter 2. Bli tjent: Ta imot fotvask	Kategorier for respons: 1. I den lamme mannens sted: Omvendelse, bekjennelse, tilgivelse. 2. I vennenes sted: Ta trossteg, og ikke la unnskyldninger stå i veien.	Kategorier for respons: 1. Grave dypt: Slitesterk trospraksis 2. Høre og gjøre: Responderer i handling på noe Jesus har sagt.

¹¹ I samling 1 og 2 observerte jeg at kategoriene praksisfellesskapet landet på lignet på kategorier jeg har sett i tidligere OD-samlinger. Derfor ba jeg Leder velge en tekst som ikke hadde vært brukt i OD før til samling 3, slik at informantene måtte delta mer aktivt i reifiseringsprosessen.

Tydlig *avgrensning* viste seg her å være viktig for imaginasjonen. Den andre kategorien i samling 4 syntes å være så *vid* at det ble vanskelig for deltakerne å forestille seg praktisk respons. I gruppeintervjuet sa Sara:

Sara: Jeg synes det var vanskelig å trekke noe veldig konkret ut av teksten. Eh... og, ja, det ble så åpent. Og når det var sånn «Gjør noe Jesus sier at en skal gjøre», så kan du liksom gjøre en *million* ting! (Respons: Latter)

Bønnen som ble lest fra OD-manualen (Etter Kristus, 2018c) i begynnelsen av lectio-stasjonen hver samling, fungerte *både* som verktøy for innlevelsen *og* for forestilling av praktisk respons. I tredje samling trakk Jakob, som hadde vegret seg for å planlegge konkrete eksperimenter, denne bønningen fram:

Jakob: Eller jeg har jo tenkt mye denne uka her, og jeg liker så godt den... jeg merker så godt på kroppen den derre bønningen: «Fri oss fra trangen til å komplisere vekk og forklare bort oppfordringen om å gjøre det vi hører». Jeg synes jo det er en megabra bønn.

Dette påvirket nok imaginasjonen hans, for nå forestilte han seg sine mest konkrete eksperimenter i løpet av de fire ukene.

Operatio-stasjonen handlet ikke bare om å forestille seg flest mulig alternativer for praktisk respons. Deltakerne skulle også *avgrense* mulighetene, *formulere* konkrete eksperimenter og *velge* hvilke av disse man vil forplikte seg til å gjennomføre. De ferdig formulerte eksperimentene, kan forstås som imaginasjonsprosessens endelige reifiserte produkt. Da deltakerne mot slutten av første samling skulle ta en runde der de foreslo hvilke eksperimenter de ville gjennomføre, ga Leder dem flere reifiseringer til hjelp:

Leder: Bare et tips der, det er at når det gjelder praksiser så er det *veldig* nyttig å være konkret, konkret, konkret, konkret, konkret. Så konkret som mulig. (mhm) Hvis det er noe du gjør daglig: Veldig smart. Kan være veldig lite. Men gjør du det daglig så er det veldig mye enklere å huske på det. Eller en fast dag, eller en fast tid, eller ett eller annet. Hvis det er en tanke, en mer sånn generell abstrakt greie, godt mulig at du kommer til å bare pff... det er veldig vanskelig å gjøre. (Respons: Humring.)

Men *av og til* kan det være den riktige responsen. Men bare prøv å gjøre det så konkret som mulig.

Ordene *konkret, daglig, fast dag* og *fast tid* ble reifiseringer deltakerne kunne bruke til å forestille seg gjennomførbare eksperimenter, mens ordene *tanke* og *abstrakt greie* var avgrensninger mot hva de ikke skulle forestille seg. Sammen fungerte disse reifiseringene som verktøy for å fokusere imaginasjonen.

Jeg har nå vist hvordan deltakernes imaginasjon i OD var avhengig av reifiseringer, både som *materiale* (bibelteksten, innspill i samtalen, eksempler på trospraksiser) og som *verktøy* (OD-manualen, egne spørsmål, teorier og Leders formuleringer). Disse reifiseringene ble brukt *i samspill med deltakelse* (innlevelse og samtale) slik at deltakerne kunne forestille seg både tekstens handling og ulike alternativer for praktisk respons.

4.2.4. IMAGINASJON OG MENING

Ifølge Wenger produseres opplevelse av mening gjennom ulike kombinasjoner av prosessene deltakelse og reifisering (Wenger, 1998, s. 62). I 4.2 har jeg vist eksempler på hvordan deltakerne forestilte seg både tekstens handling og mulig praktisk respons ved hjelp av nettopp deltakelse og reifisering. Dermed kan jeg også si at *imagasjonen var en forhandling av mening*. Deltakerne forsøkte å leve seg inn i teksten på måter som var meningsfulle for dem, og å formulere eksperimenter som var meningsfulle for dem.

Imagasjon var også viktig da deltakerne skulle *velge* eksperiment. De måtte nemlig finne eksperimenter de kunne *forestille seg* at de faktisk ville gjennomføre. Her vil jeg trekke fram et par eksempler fra samling 2, der en av kategoriene for respons var *å bli tjent*. Dette syntes noen deltakere at var vanskelig å forestille seg. Som nevnt i 4.1.4 knyttet de kategorien til å *fremprovosere* tjenester. Leder delte blant annet en egen erfaring av å ha gått på jobb uten lunsj, slik at noen måtte spandere på ham. Jakob tok tråden opp da de skulle velge eksperimenter:

Jakob: Tenkte på det med å ikke ta med mat på skolen eller ett eller annet sånt, å spørre om noen kan kjøpe noe i kantina. Men jeg... jeg bare kjenner på meg selv at det kommer jeg ikke til å klare. Da kommer jeg bare til å gå og sulte den dagen. Hehe.

Sander som hadde valgt å gi og ta imot komplimenter på en god måte som eksperiment. Da ble han utfordret av gruppa til å forsøke å fremprovosere *flere* komplimenter ved å spørre videre om hva de likte. Det kommer fram i dialogen at dette var vanskelig, men ikke umulig, å forestille seg for ham:

Leder: Ja også tenker jeg at hvis du klarer å ta denne her med å faktisk spørre hva det var for noe.

Sander: Åh, da skal jeg si ifra altså! Den skal jeg huske på.

Leder: Ja, det hadde vært veldig kult.

[...]

Leah: Du kommer til å gå rundt og *håpe* at du ikke får komplimenter
(Respons: Latter)

Leder: Jaha!

Sander: Ja, vet du hva...

Jeg har gjennom hele dette kapittelet vist hvordan deltakerne forsøkte å forestille seg meningsfull praktisk respons på en bibeltekst. Nå blir spørsmålet: I hvilke tilfeller opplevdes det også meningsfullt å *gjennomføre* denne responsen?

4.3. MENINGSFULL PRAKTISK RESPONS

I introduksjonsforelesningen sa Leder til deltakerne at:

Leder: Det vi sier i en Jesusdojo ofte, det er det at det viktigste skjer faktisk ikke på samlingen, men det skjer *mellom* samlingene. Og det er det samme her egentlig. Dette her, det blir veldig bra, og det gleder jeg meg til, men det viktigste er faktisk det som skjer mellom samlingene.

I gruppeintervjuet spurte jeg om de var enige i dette utsagnet. Saras svar oppsummerer deltakernes tilbakemelding godt:

Sara: På en måte ja, fordi det er *da en får øvd seg*, ehm, på noe man har kommet fram til at dette har jeg lyst å *prøve*, dette er viktig for meg, dette

har jeg... ja. Men det avhenger jo litt av hvor godt en opplever at eksperimentene funker. Når en har satt seg alt for store mål, eller det ikke liksom er praktisk gjennomførbart, eller du glemmer det... så blir jo det, så blir de tingene litt mindre viktig. Men når en treffer på et godt eksperiment så har det vært veldig spennende.

Ved å analysere informantenes refleksjoner over det som skjedde *mellom samlingene* vil jeg nå svare på den andre delen av forskningsspørsmålet, nemlig: «I hvilke tilfeller opplever deltakerne den praktiske responsen som meningsfull?» I analysen vil jeg først se overordnet på hva slags tilnærming deltakerne valgte til meningsfull praktisk respons (4.3.1). Deretter gir jeg en tematisk analyse av hvilke tilfeller de opplevde gjennomføringen av den praktiske responsen som meningsfull (4.3.2). Videre analyserer jeg opplevelsen av mening i lys av *deltakelse* og *reifisering* (4.3.3–4.3.5).

4.3.1. EKSPERIMENTER OG ANNEN PRAKTISK RESPONS

Med høy grad av både reifisering (bibeltekst, kategorier, formulerte eksperimenter) og deltakelse (innlevelse, samtale, praktisk respons) legger Operatio divina i utgangspunktet til rette for forhandling av mening, og dermed også *meningsfulle opplevelser*. Men småfellesskapet deltakelse i OD er ikke nødvendigvis fullstendig samsvarende med hvordan metodikken er designet. Wenger skriver:

Learning cannot be designed. Ultimately, it belongs to the realm of experience and practice. It follows the negotiation of meaning, it moves on its own terms. It slips through the cracks; it creates its own cracks. Learning happens, design or no design. (Wenger, 1998, s. 225)

I gjennomføringen av praktisk respons så jeg nettopp at forhandlingen av mening kunne ta sin egen vei. Jeg spør derfor ikke etter hvilke tilfeller *eksperimentene* opplevdes meningsfulle, men hvilke tilfeller *den praktiske responsen* opplevdes meningsfull. Slik åpner jeg opp for at materialet kan vise mer enn det OD-metodikken hovedsakelig legger opp til.

Den praktiske responsen jeg observerte hos deltakerne, kan innordnes i tre hovedkategorier:

1. Vellykket gjennomføring av eksperimenter
2. Mislykket gjennomføring av eksperimenter
3. Uplanlagt praktisk respons grunnet bevisstgjøring og reifisering

Den første kategorien er naturligvis sentral i OD-metodikken. Men det er også den andre. I løpet av introduksjonsforelesningen sa Leder:

Leder: Noe av det vi har lært, særlig i sånn Jesusdojo-sammenheng, er jo nettopp at når vi driter oss ut, så lærer vi kanskje mest.

Den *tredje* kategorien faller imidlertid utenfor det metodikken *hovedsakelig* legger opp til. I introduksjonsforelesningen ga leder tips til hva som kunne gjøre opplevelsen i OD bedre. Blant disse var to tips spesielt knyttet til utformingen av eksperimentene (min uthevning):

Leder: *Planlegging kan være viktig.* Det å på en måte være litt sånn - vite hva er det du skal gjøre når vi går herfra i kveld. At du kjenner at «Ja, jeg vet hva jeg skal gjøre.» At ikke ting er veldig uklart. For da kan det være at det blir en dårlig opplevelse. *Og at ting er konkrete, særlig eksperimentene er konkrete.* Det henger litt sammen med planlegging da. Jo mer konkret det er - still gjerne disse spørsmålene [...] Hvordan? Når? På hvilken måte? Hva minner meg på det? Igjen fordi jo vagere ting er, jo vanskeligere kan det være å måle det. Sånn – har jeg gjort det, eller har jeg ikke gjort det? Har jeg gjort det tilfredsstillende nok?

For Jakob var planlegging og konkretisering *ikke* nødvendigvis oppskriften på en god opplevelse. De to første samlingene lot han være å reifisere *konkrete* eksperimenter. I en melding på deltakernes gruppechat etter andre samling reflekterte han over dette:

Jakob: [...] Hvis jeg setter meg et mål, frykter jeg at det kan lede til to ting: For det første, som tidligere nevnt at det går fra å være noe jeg vil til noe jeg må. Med andre ord at jeg faktisk mister lysten til det. For det andre frykter jeg at jeg vil si meg tilfreds hvis jeg klarer målet mitt, at jeg anser meg selv som "ferdig" denne uka. Forrige uke syns jeg det var så deilig de øyeblikkene hvor jeg kjente på kroppen at nå trenger jeg hvile, og så faktisk gripe øyeblikket og hvile! Eller den kvelden hvor jeg virkelig så fram til kveldsbønnen! Dette var øyeblikk som møtet vårt hadde åpnet øynene mine for! Slik håper jeg det blir denne uka også, at møtet har åpnet øynene mine sånn at jeg ser muligheter for å både "bli vasket" og "vaske andre". [...]

Jakob setter her ord på hvordan deltakelsen i samlingen om *Jesus hos Marta og Maria* bevisstgjorde ham, og førte til en søken etter muligheter for å hvile og å være

med Gud. Nå ønsket han å bruke reifiseringene "bli vasket" og "vaske andre" til å lete etter muligheter for praktisk respons i løpet av uka. Dermed fortsetter han forhandlingen av mening ved å la reifiseringene møte *deltakelsen i hverdagslivet* (jf. eng. "living in the world", Wenger, 1998, s. 63).

Etter tredje samling forsøkte Jakob seg likevel på et konkret eksperiment. Som respons på teksten om *den lamme som ble helbredet*, bestemte han seg for å gå ti minutter på krykker hver dag for å minne seg om da han selv ble frisk fra en skade. Det ble ikke nødvendigvis mer meningsfullt:

Jakob: Det som jeg syns er litt interessant, var at den uka her hvor jeg har hatt de klart mest konkrete målene, har vært den uka som jeg også syns har vært klart verst. (Respons: Humring.) For [...] det var litt sånn det jeg sa i stad, at jeg føler at når jeg la fra meg krykkene og har gjort dagens mål, så var jeg på en måte ferdig, også var på en måte... disse tankene som gjerne skulle følge disse krykkene da, de fulgte meg ikke noe mer. Men det som jeg merket de to første ukene, når det var litt mer sånn abstrakte mål, bare sånn «Nei jeg vil se etter øyeblikk», så merker jeg liksom det *gnagde* i meg egentlig helt fram til vi møttes neste onsdag. For det var sånn: «Å denne uka her så skulle jeg fokusere på hvile. Hviler du nå? Tar du det på alvor?»

Leder bekreftet det Jakob sammen utfordret samtidig tilnærmingen noe, ved å oppfordre Jakob til å finne reifiseringer som hjelp til å respondere praktisk underveis:

Leder: Og da vil jeg gjerne utfordre deg på å prøve å finne sånne konkrete måter, der du kan la det få lov å gnage i deg. Finnes det noen fysiske ting du kan gjøre for å hjelpe deg? Nå funka det ikke så godt med dette med krykkene... Kan det være andre måter? Kan det være at du må ha en påminnelse som kommer opp og dukker opp? Kan det være at du skal skrive noe og henge det på speilet?

Jakob utfordret underveis *hele metodikken*, og forhandlet i hvilken grad den var meningsfull *for ham*. Likevel satt han igjen med en god opplevelse. I avslutningsintervjuet sa han:

Jakob: Jeg syns jo på en måte det er noe som man burde være innom som kristen, for selv om det kanskje ikke er nødvendig å ha denne metoden her

hver gang man er i bibelgruppe, så er det noe med det å ha kjent litt på det. Og det er jo en opplevelse. Det er noe man kan lære av. Det er noe man kan reflektere av og tenke... Sånn som jeg sa da, at det er jo ikke sikkert at vi nå kommer til hver uke å ha en like sånn grundig målsetting og evaluering. Men allikevel det at vi kanskje tar oss tid til å spørre «Hvordan kan dette her se ut i handlinger?» Og det tenker jeg er veldig bra.

Han demonstrerer dermed Wengers poeng: «Learning happens, design or no design.» (1998, s. 225) Jakob er nok det *tydeligste* eksempelet på at man kan respondere praktisk på bibelteksten på andre meningsfulle måter enn ved planlagte eksperimenter. Likevel fantes det lignende tilfeller hos andre informanter. Ett eksempel var da Saras eksperiment var å gi en banan til en tigger, og både jeg og Hanna endte opp med å gjøre det samme *uplanlagt*. Hanna forklarte i uka ette hva som skjedde:

Hanna: [...] det var akkurat som det slo meg, sånn «Gi vekk bananen», også sånn «Det som dere gjør for mine minste» ett eller annet. Og da var jeg sånn derre «Den bananen må jeg bare gi bort» eller sånn. (Respons: Latter). Og det tror jeg nok... jeg vet ikke om det hadde dettet ned hvis *ikke* vi hadde pratet om det, eller ett eller annet. Ja, selv om det ikke var mitt prosjekt.

For meg og Hanna hadde altså bevisstgjørelsen fra *deltakelsen* i samlingen, og muligens også *reifiseringen* «Høre og gjøre», ført til en praktisk respons. Flere deltakere fortalte hvordan OD hadde *bevisstgjort* dem i løpet av uka, gjerne knyttet til reifiseringer fra samlingene. Sara fortalte for eksempel etter samlingen om Jesus som vasket disiplenes føtter, at hun la merke til *mange* muligheter til både å tjene og bli tjent i løpet av uka.

Samtidig som deltakerne også responderte på andre måter, må det sies at de *hovedsakelig* lagde konkrete og planlagte eksperimenter. For Håkon, blant flere, fungerte dette godt:

Håkon: Jeg syns det har gitt bra resultater i den form at vi har funnet ting fra teksten som konkret kan settes inn i hverdagen. Ikke alltid at det har vært like naturlig kanskje, eh, med tanke på innholdet i teksten. Men ofte i hvert fall har vi funnet noe konkret. Og det har jeg satt veldig pris på. Og

det er jo noe, det viser seg jo at vi trenger å ha ting veldig konkret for at vi skal klare å handle etter det på en måte.

Jeg har nå vist at deltakerne responderte praktisk på måter som var meningsfulle for dem, både når det skjedde i tråd med OD-metodikken og når de gjorde det på andre måter.

4.3.2. TEMATISK ANALYSE AV MENINGSFULL RESPONS

Jeg vil nå gjøre rede for ulike tilfeller der deltakerne uttrykte at deres praktiske respons på bibelteksten opplevdes *meningsfull*. Denne delen av analysen er utpreget empirinær, mens jeg fra 4.3.3 kommer tettere på Wengers teorier. Presentasjonen ordner jeg tematisk, utfra kategorier som steg fram fra materialet:

Når de opplevde mestring

Særlig første gang deltakerne skulle oppsummere, uttrykte mange av dem opplevelse av mening knyttet til selve mestringen. Håkon var *godt fornøyd* med å ha klart å legge bort mobilen hver kveld, men *misfornøyd* med å bare ha gjennomført én av to planlagte gåturer. Jakob fortalte at han var *fornøyd* med mulighetene han hadde grepet til å hvile og be, selv om det ble til underveis. Andre deltakere var mer nøytrale i beskrivelsene sine, og knyttet hverken eksplisitt positive eller negative følelser til mestringen. Sander evaluerte for eksempel sitt eksperiment med å gi og ta imot komplimenter i et *svakt* positivt ordlag:

Sander: Ja, det har gått greit, selv om det har vært litt smått, og litt her og der, så sitter jeg i alle fall igjen med den opplevelsen av at ehm... jeg har i alle fall gjort eksperimentet.

Samlet sett vil jeg si at deltakerne bare *i noen grad* eksplisitt uttrykte opplevelsen av mestring som meningsfull. I senere samlinger samtalte de mindre om hvorvidt de var fornøyd eller misfornøyd med å ha fått eksperimentene til.

Når den praktiske responsen fikk positive konsekvenser

En langt viktigere faktor for opplevd mening var når den praktiske responsen fikk positive konsekvenser: Sara fortalte om *spenningen* rundt å skulle vaske andres føtter. Sander sa at det var *deilig* å høre på lovsang om morgenen. Leah sa det var *digg* at øvelsen med daglig omvendelse førte til at hun automatisk begynte å be da

hun våknet om morgenen. Hun fortalte også at eksperimentet med å be Vår Far hver dag gjorde at hun *kom på bønnen* også ellers i dagen. Jakob sa det hadde vært *godt* å kjenne at hvile hjelper, og at han *lærte* å lytte mer til kroppen. Han fortalte videre at det hadde vært *spesielt* å legge fra seg krykkene for å pakke treningsbag. Leder opplevde at det var *fint* å få vaske andres føtter. Jeg fortalte at jeg *uroet meg mindre* etter at jeg skrev hviledager inn i kalenderen. Kaja fortalte hvordan trosbekjennelsen ble mer *virkelig* for henne da hun sa den høyt i speilet:

Kaja: Det var akkurat som at det sank mer inn hvor store ting det egentlig er, når jeg satt der og skulle tenke ordentlig over det og sa det høyt til meg selv [...]

Like viktig, og for noen viktigere, var det at den praktiske responsen fikk positive konsekvenser *for andre*. Jakob fortalte i intervjuet at det hadde vært meningsfullt for ham å vaske badet til foreldrene:

Jakob: Da er det jo på en måte hyggelig å se at de setter pris på det. At dette her likte de, for da blir det jo enda mer motiverende å gjøre også. For da gjør du noe som andre faktisk setter pris på, [...] ikke at det bare blir noe symbolsk for din egen del, men at det er noe som andre kan ha nytte av.

Da Håkon delte ut lappekaker opplevde han det var *fint å kunne gi*:

Håkon: [...] folk ble veldig, veldig glade da de hørte at det var gratis [...] så det var kjempegøy. Det kom kids og sånn, og var helt i fyr og flamme «Å, lappekaker!» (Respons: Latter) Og vestlendinger som: «Å just som på ferga heime, hehe, på Vestlandet!» (Respons: Humring)

Videre fortalte Sara *begeistret* om hvordan en av de hun vasket føttene til sa «This is amazing!», og Leder merket at folk syntes det var *fint* at han inviterte seg på besøk. Jeg reflekterte over at jeg gjorde noe *positivt* for nabolaget ved å plukke søppel i gatene, selv om jeg ikke kunne se responsen deres.

Når de gikk passe langt ut av komfortsona

I introduksjonsforelesningen oppfordret Leder deltakerne til både å utfordre seg selv, og å ha det gøy med eksperimentene. Jeg finner at deltakerne uttrykte sterkere

opplevelse av mening når de hadde gått *langt nok* ut av komfortsona. Da Sara bestemte seg for å vaske føtter, sa hun:

Sara: [...] jeg føler det er akkurat som da jeg var russ, og hadde på russebukse. Da kan du liksom krype på butikken og... (Respons: Latter) fordi alle vet at du er russ. [...] Nå vet jo ikke andre at jeg holder på med dette, men det vet *dere*. Så jeg har lyst å vaske tre sett føtter, også har jeg satt opp en rekke navn med forslag til folk [...]

Samtidig var det viktig for deltakerne å ikke gå så langt ut av komfortsona at de ikke ville gjennomføre, som forhandlingen i 4.2.4 har vist. Videre var det viktig at deltakerne gikk ut av komfortsona *på en måte de kunne stå inne for*. Håkon reflekterte i gruppeintervjuet over dette:

Håkon: Å bli tjent av andre, det grua jeg meg skikkelig til. Og der er det nok litt sånn også at det... jeg har litt sånn, ja kall det teologiske innvendinger, mot akkurat måten vi gjorde det på da, kanskje. [...] Det å aktivt fremprovosere at andre skal tjene oss, det synes jeg var problematisk da, og jeg er fortsatt ikke landet på at jeg syns det er bedre nå kanskje enn det jeg tenkte da.[...] En del av de andre tingene har også vært utfordrende, men når jeg har følt at jeg har kunnet stått inne for det, har det ofte vært lettere. Og de tingene har vært utfordrende på en veldig *god* måte da i at jeg har fått mye ut av det.

Jakob ville at den praktiske responsen *skulle* koste litt, og da jeg i siste intervju spurte hva som måtte til for å lage en god praktisk respons svarte han:

Jakob: Jeg tenker at det kan være litt sånn med det at man klarer å se det estetiske i det etiske. At man finner ting som man i utgangspunktet ikke syns er så superkult, men så vil man på en måte være en person som syns at sånn er bra, at dette er ting som er verdt å gjøre allikevel. Det tenker jeg kanskje er det viktigste.

Deltakernes refleksjoner her samsvarer godt med et utdrag fra *Kunsten å forme livet* som Leder leste for gruppa i tredje samling:

Vi trenger en dose drama, å strekke komfortsonen vår. Magien skjer som regel ikke i sofakroken. Når vi risikerer noe, vokser vi, lærer vi nye ting om oss selv og vi oppdager nye rom og områder vi ikke kjente til. Når du spiller fortellingene ut i din

egen tid, i ditt liv, blir det også *din* fortelling. Du lærer ting du ikke kunne lært på noen annen måte. (Aarebrot, 2018, s. 39)

Dette viste seg i forskjellen på hvordan Sara og Sander omtalte sine responser på teksten om fotvasken. Saras begeistring da hun fortalte hvor spennende og rart det var å *vaske føtter*, signaliserer en sterkere opplevelse av mening enn Sanders beskrivelse av at å *gi og få komplimenter* ble litt smått, men at han i alle fall hadde gjort eksperimentet.

Når responsen ledet i retning av ønskede vaner og identitet

Opplevelsen av at en praktisk respons er meningsfull viste seg ikke bare i umiddelbart positive opplevelser. Sander fortalte om sitt eksperiment med å be Vår Far:

Sander: Det er jo ikke sånn at jeg har nødvendigvis merket så veldig mye til det. Men det kan jeg egentlig tenke meg å ta med meg videre da, eh... som jeg tror kan være en fin ting på lang sikt.

Tilfeller der deltakerne ønsket å *fortsette* med eksperimentene etter den uka de hadde forpliktet seg til, signaliserer at de opplevde dem som meningsfulle. Jeg spurte derfor i gruppeintervjuet om deltakerne hadde tatt med seg noen eksperimenter videre. Leah fortalte da at hun hadde fortsatt med den daglige omvendelsen fra første uke, og Hanna fortalte hun ikke ville slutte med sin morgen- og kveldsliturgi. Kaja trodde hun ville fortsette med å si trosbekjennelsen i speilet etter siste samling, og Håkon vurderte å ta opp igjen den daglige selvransakelsesbønnen som han hadde avbrutt etter noen dager. Dette var eksperimenter som var meningsfulle nok til at deltakerne ville gjøre dem til *vaner*. Jakob reflekterte over dette:

Jakob: Sånn når det gjelder målsettinger og ting du har lyst til å gjøre... at eh, jeg har ikke lyst til at de tingene vi prater om her skal liksom bli den uka, men jeg har lyst til at dette skal være mål for livet, ikke mål for uka på en måte.

En annen form for mening knyttet til vaner, var opplevelsen av at den praktiske responsen ledet i retning av en ønsket *identitet*. Wenger skriver: «A sense of trajectory gives us ways of sorting out what matters and what does not, what contributes to our identity and what remains marginal.» (1998, s. 155) Jakob eksemplifiserte dette han ytret ønsket å *være en* som ser det estetiske i det etiske.

Sara forhandlet mening på lignende måte da hun gjennomførte et eksperiment med å be en person om tilgivelse. Hun vegret seg veldig, men endte opp med å gjennomføre eksperimentet likevel:

Sara: Jeg ble litt sånn ok men hva... hva slags person har jeg lyst til å være?

Når de opplevde lyst, inspirasjon og motivasjon

Deltakerne uttrykte større grad av opplevd mening når de gjennomførte praktisk respons de var *motivert* til å gjennomføre. Hanna er kanskje den som motivasjonen var viktigst for. Hun forklarte i oppsummeringsrunden uka etter samlingen om den lamme mannen:

Hanna: Jeg er litt sånn... jeg har ikke lyst å bare gjøre det for å gjøre det, fordi at jeg har bestemt meg for det. Jeg har lyst å gjøre det fordi det er sånn oppriktig ønske.

Opplevelsen av lyst, inspirasjon og motivasjon kunne også brukes i forhandlingen av hvorvidt den praktisk responsen var meningsfull *i møte med andre*. Håkon vurderte om han burde fortelle mottakerne av lappekakene om OD-prosjektet, og sa:

Håkon: Jeg fikk jo spørsmål av alle, tror jeg egentlig, hvorfor står jeg her? Det er jo ikke vanlig i det hele tatt. Jeg var veldig usikker på hva jeg skulle si da egentlig. [...] Jeg tror folk, hvis en hører at det er et prosjekt jeg har med bibelgruppa, så høres det veldig ut som jeg ikke gjør dette fordi jeg faktisk har lyst at de skal bli tjent, eller at folk skal ha det godt eller få det fint i hverdagen, men jeg har bare lyst å gjøre det fordi vi har utfordret hverandre, på en måte.

Hva slags motivasjon som gjorde den praktiske responsen meningsfull ble et omstridt tema. Kort tid etter at Håkons refleksjon her, sa Sander:

Sander: Jeg har en refleksjon til det Håkon sa. Som egentlig går til hele det å gjøre gode ting som et prosjekt på en måte. Eller av andre ting enn en øyeblikkelig emosjonell tilbøyelighet til å gjøre ett eller annet. Altså, det er litt interessant at folk ville synes at «Åja, du gjør dette fordi det er et prosjekt» [...], men på en måte du må *føle* at du vil gjøre det. Da spør jeg

meg selv - er det nødvendigvis sånn at alt må være sånn at du skal på en måte få medfølelse for noen da, for å gjøre det? Eh, ja.

Leder: Det er et godt spørsmål.

Sander: Mm... Så da tenker jeg litt ja, tar det litt med meg til de andre eksperimentene kanskje. Det kommer jo litt an på hva det er. Men, ja.

Leder: Tenker det er en veldig god refleksjon å ta med seg. Hva er det Paulus snakker om «Det jeg vil det gjør jeg ikke. Og det jeg ikke vil det gjør jeg.»?

Sander: Ja så du... du kan ikke stole på viljen akkurat. (Respons: Humring)

Diskusjonen fortsatte blant deltakerne i løpet av de tre siste samlingene: I pausen etter denne ordvekslingen begynte noen av deltakerne å diskutere kristen tro i lys av pliktetikk, konsekvensetikk, dydsetikk og sinnelagsetikk. I neste samling diskuterte de om handlingene våre viser hva vi egentlig vil, eller om det *er* slik at «det vi vil, det gjør vi ikke.» I gruppeintervjuet diskuterte de også *øvelsens* plass i det kristne livet. Deltakerne ble aldri helt enige, og det er sannsynlig at flere var i tankeprosesser også etter OD-samlingene. Ifølge Wenger er vår forhandling av mening nemlig aldri *ferdig*: «The meaningfulness of our engagement is not a state of affairs, but a continual process of renewed negotiation.» (1998, s. 54) Om informantene hadde deltatt i OD over lengre tid, kunne de muligens forhandlet mening på nye måter. Men slik som det var nå, opplevdes responsen hovedsakelig mest meningsfull når den var knyttet til indre motivasjon, inspirasjon og lyst.

Når responsen (og metodikken) traff deltakernes pågående prosesser

I gruppeintervjuet fortalte Hanna om sin praktiske responsen på bibelteksten om *den lamme mannen*:

Hanna: [...] Det er ofte sånn at hvis jeg skal få noe ut av bibeltekster så må de treffe meg der jeg er i livet nå. og det følte jeg veldig at den gjorde da ehm... og bare på en måte... fikk litt sånn push eller motivasjon til å gjøre noe med ting som... egentlig prosesser som jeg hadde startet før det opplegget her. At, ja, at det ble litt sånn kick start da, med at man ansvarliggjør hverandre ved å ha eksperiment.

Dette er ett blant flere eksempler på at deltakerne opplevde det meningsfullt når Operatio divina kunne aktivere handlinger knyttet til prosesser eller situasjoner i livene deres. For Hanna handlet det om å be høyt sammen med andre kristne. For Sara handlet det om å oppsøke en samtalejeneste og å be noen om tilgivelse. For meg handlet det om å invitere naboene på vafler for å bli mer koblet på nabolaget. For Håkon handlet det om å ta mer ansvar i en forening han hørte til. Disse eksperimentene kom alle ut av kategorien "Ta trossteg, og ikke la unnskyldninger stå i veien", som spesielt ble knyttet til å gjøre noe man hadde utsatt. Da er det kanskje ikke rart eksperimentene traff «der jeg er i livet nå», som Hanna formulerte det. Men også etter samtalen om *Marta og Maria*, var det flere som opplevde at eksperimentene traff livet. Sander kjente at det var spesielt godt å starte dagen med å lytte til lovsang i periode han hadde mye å gjøre, og jeg kjente det helt nødvendig å skrive inn hviledager når både masterskriving og pastorjobb tok mye krefter.

Når den praktiske responsen *ikke* passet godt med livssituasjonen opplevdes den mindre meningsfull. Jakob opplevde for eksempel at OD krasjet med en litt travel hverdag, og forklarte noe av vegringen sin mot å planlegge konkrete eksperimenter med at det ble *enda en ting* å krysse av på lista. En lignende dynamikk viste seg for Hanna og Sara etter fjerde OD-samling, som hadde vært på askeonsdag. Begge hadde da planlagt andre trospraksiser for fastetiden, og opplevde at alt hopet seg litt opp. Da var ikke OD-eksperimentene like meningsfulle. I oppsummeringsrunden uka etter sa Sara:

Sara: [Jeg] har tre ting som er knyttet til [fastetiden], så var det plutselig to ekstra ting oppå der igjen [...] også skal man si trosbekjennelsen hver dag, også skal du... dele ut bananer i hytt og gevær (Respons: Humring, latter).
Ja, det var litt mange ting da.

Når (mislykkede) eksperimenter førte til refleksjon

Som nevnt sa Leder i introduksjonsforelesningen at når man feiler, lærer man kanskje mest. På samling 2 utdypet han dette:

Leder: Det er en ting som kan skje, når du fokuserer veldig på noen ulike tema og prøver å gjøre noe med det da: Det blir litt sånn selvransakende. Og det tenker jeg er veldig bra, i hvert fall i et fellesskap.

Jeg har funnet flere tilfeller der deltakerne forhandlet mening utfra opplevelsen av å *prøve* å gjennomføre den praktiske responsen, men ikke få det til:

Jakob opplevde for eksempel at forsøket på å gjøre praktisk respons fikk ham til å reflektere over hvordan han lever ut troa i en travel hverdag. I siste intervju sa han:

Jakob: Også er det liksom ikke så mye tid da, til å gjøre de gode tingene. Og det er jo interessant å kjenne litt på. Så blir det jo spennende å se da hvordan jeg klarer å ta det til meg. [...] for [...] jeg har ikke lyst til at troen skal være sånn tankelek, [...] men at du faktisk klarer å leve litt ut det du står for.

Hanna oppdaget også noe med seg selv da hun tenkte på å be sammen med en venn, men lot være:

Hanna: Også, hehe, ble jeg så veldig bevisst på at det er det her jeg gjør ofte, når jeg kommer til sånne ting.

Sander fikk reflektert over hvordan han vanligvis gir komplimenter:

Sander: For jeg husker det var et par komplimenter, eller i hvert fall ett, der jeg merket at «Ojsann, der var jeg ikke så flink til å gjøre det på en god måte», [...] også ble det litt sånn rart. [...] Men da igjen, så følte jeg at det var på en måte *greit* å møte den da. Og liksom tenke sånn, da kan jeg eventuelt neste gang hvis jeg kommer på «Ojsann, nå kan jeg si noe fint til denne personen» også kunne gjøre det på en bedre måte da.

Når deltakerne brukte slike tilfeller til refleksjon, ble forsøkene *meningsfulle* for dem ved at de lærte noe om seg selv eller kunne tenke over hvordan de ville handle annerledes i framtida. Det er til sist viktig å bemerke at de ikke måtte *mislykkes* for å oppnå selvrefleksjon. Leah fortalte at det vellykkede eksperimentet med å stoppe opp for å be i situasjoner der hun ble bekymret, også bevisstgjorde henne på *hvor ofte* hun ble bekymret. Og da jeg plukket søppel i nabolaget, fikk det meg til å reflektere over at jeg bryr meg for mye om hva andre tenker om meg.

Når responsen styrket relasjonene til gruppa

Eksperimentene førte ikke bare til at informantene ble bedre kjent med seg selv.

Siden de gjennomførte OD som deltakere i et fellesskap, førte deltakelsen til at de ble bedre kjent med *hverandre*. «By recognizing the mutuality of our participation, we become part of each other.» (Wenger, 1998, s. 56) Dette opplevdes meningsfullt for flere. Sara satte ord på at det var spennende å følge med på de andre, og Hanna, som var ny i gruppa, sa:

Hanna: Jeg føler jeg har blitt mye bedre kjent med dere som gruppe gjennom det opplegget her også. Ja, man blir kjent gjennom, for det er jo på en måte å dele tro, bare på en litt annen måte.

Også ved å mislykkes med eksperimentene kunne man komme nærmere hverandre. Da Leder i første oppsummeringsrunde spurte Håkon hvordan det opplevdes å fortelle at han feilet i ett av eksperimentene, svarte han:

Håkon: Dere er en veldig behagelig gruppe, så jeg er ikke redd for å dele sånne nedturer med dere. (Respons: Humring) Det er jo ikke gøy. Det suger jo å ha faila på noe så enkelt som å gå to turer i løpet av en uke liksom. Hehe, en burde få det til. men ja, jeg vet ikke...

Jakob fortalte da at han kjente til en psykologisk studie som viste at man ofte *liker andre bedre* når man ser dem gjøre feil. Leder svarte da:

Leder: Det er jo nok et eksempel på at det å fortelle om sine mistakes faktisk er en ganske viktig greie, både for å bli likt, men også med gruppedynamikk. Når du er i en gruppe når noen innrømmer feil, det åpner opp et helt annet, en hel annen dimensjon liksom.

Både å bli bedre kjent og å være sårbare, samsvarer godt med gruppas ønske om å være nære og dele alt (som beskrevet i 4.1), og jeg vil derfor klassifisere disse tilfellene som meningsfull respons.

4.3.3. SAMSPILLET MELLOM DELTAKELSE OG REIFISERING

Nå har jeg presentert en tematisk analyse, og dokumentert ulike tilfeller av praktisk respons som deltakerne har opplevd som meningsfull. Herfra blir jeg mer teorinær, og analyserer samspillet mellom *deltakelse* og *reifisering*, slik det utspilte seg for informantene i gjennomføringen av praktisk respons:

Samtalen som analyseobjekt – og funn

Jeg har, som nevnt, ingen *direkte* tilgang til deltakernes forhandling av mening i praktiske responsen, og må derfor forholde meg til det de fortalte i samtale. Men *nettopp i samtale* finner jeg at deltakerne forhandlet mening. Det gjorde de ved å *reifisere* sine opplevelser i form av historier og refleksjoner, som vist i 4.3.2. Dette kunne de gjort ved å skrive dagboknotater for seg selv, men når det skjedde i en *samtale*, fikk deltakelsen forsterket forhandlingen av mening, fordi «[...] participants shape each other's experience of meaning.» (Wenger, 1998, s. 56) Deltakerne uttrykte begeistring for hverandres eksperimenter («Oj!», «Kult!», «Så fint!»), og reflekterte *sammen* over hvordan eksperimentene hadde gått. Samtalen er *i seg selv* et godt eksempel på at samspill mellom deltakelse og reifisering er nødvendig for å forhandle (og dermed også oppleve) mening.

Wenger skriver at prosessene kompenserer for hverandre:

«Participation and reification must be in such proportion and relation as to compensate for their respective shortcomings. When too much reliance is placed on one at expense of the other, the continuity of meaning is likely to become problematic in practice.» (Wenger, 1998, s. 65)

I samtale kom det fram eksempler på at dette samspillet også foregikk underveis i gjennomføringen av den praktiske responsen. I tilfeller der samspillet var sterkt, og det hverken manglet deltakelse eller reifisering, ble opplevelsen av mening også sterkere. Om én av de to prosessene var mangelfull eller ble løsrevet fra den andre, fant jeg i mindre grad at deltakerne uttrykte at responsen som meningsfull.

Deltakelsens betydning for opplevd mening

I *gjennomføringen* av de praktiske eksperimentene kan man forvente at det foregår en forhandling av mening, fordi: «[...] engagement provides a place for imagination to land, to be negotiated in practice and realized into identities of participation.» (Wenger, 1998, s. 217) Jeg har funnet at et tilstrekkelig nivå av *deltakelse* var nødvendig for opplevelsen av mening, både med tanke på (1) gjennomføringen av den praktiske responsen, (2) forpliktelsen til gruppa og (3) tilstedeværelsen i OD-samling i forkant. La meg forklare tilfellene hver for seg:

1. Gjennomføring av praktisk respons

Ved å ikke bare forestille seg den praktiske responsen (reifisering), men også *gjennomføre* den (deltakelse) fikk deltakerne større mulighet for forhandling av mening. Wenger skriver:

Participation is never simply the realization of a description or a prescription. Participating in an activity that has been described is not just translating the description into embodied experience, but renegotiating its meaning in an new context. (Wenger, 1998, s. 68)

Dette viste seg da deltakerne i gjennomføringen oppdaget noe de ikke hadde klart å forestille seg på forhånd. I gruppeintervjuet fortalte Håkon om hvordan eksperimentet med å *rydde bort strev og uro* ved å legge bort mobiltelefonen ble overraskende meningsfull:

Håkon: Jeg digga det, egentlig. Eh... ja, kjemperart at det skal funke *så bra*, men ja, det føler jeg var veldig overførbart da. Ikke sånn at jeg gikk rundt og tenkte «Åja, Jesus sa akkurat disse ordene» hver gang jeg cravet telefonen og ikke tok den opp. Men de ga veldig nye mening for meg da, det å gjøre det på den måten.

Noe lignende skjedde med Leder. Først da han gjennomførte sitt eksperiment, en jesusmeditasjon, ble det *virkelig* meningsfullt for ham:

Leder: Da hadde jeg egentlig lyst å sette meg og se på TV. Men så tenkte jeg at jeg skal faktisk gjøre dette her. Men så var jeg sånn «Orker ikke, vil ikke, gidder ikke.» Men så med en gang jeg *er i det* da: «Hvorfor gjør jeg ikke dette [...] *ofte* liksom?» Det er så godt for meg, jeg syns det er fint, jeg får en helt annen *ro* liksom. Og det var bare veldig, veldig fint. Så glad jeg hadde satt den dagen.

Slike eksempler tyder på at *gjennomføring* av den praktiske responsen (deltakelse), kan være helt nødvendig for å forstå om den *forestilte* responsen er meningsfull. Dette understreket Leder, da han i tredje samling utfordret Jakob, som helst ville finne eksperimenter som var nyttige *for hele livet* og ikke bare for OD:

Leder: Jeg tenker jo ikke at det er motsetninger i det du sier der. Jeg tenker at du må faktisk prøve. Og du må teste ut sant, for hvis du ikke har prøvd ut ting, så vet du ikke om det fungerer eller ikke.

Da jeg i gruppeintervjuet spurte hva deltakerne ville ta med seg fra OD, uttrykte Kaja noe lignende:

Kaja: Ja, det å på en måte gjøre noe konkret, og ikke nødvendigvis alltid føle det der og da. At det er... Gud er veldig *i det* sånn som vi har snakket om. Men noen ganger må man bare bestemme seg for å gjøre ting, for å merke at det fungerer etter hvert da.

Gjennomføringen av praktisk respons (deltakelse) kunne videre bidra til en *reforhandling* av mening. Leder måtte for eksempel reforhandle reifiseringen å *bli tjent*, fra først og fremst å handle om mottakerens ydmykelse, til også å handle om giverens glede:

Leder: Så hadde jeg det med å invitere meg selv på middag da, hver dag. [...] Ehm... men det var... ikke nødvendigvis så veldig *ydmykende* på et vis, som jeg kanskje tenkte at en del sånne praksiser... tidligere har du kjent på at du blir litt ydmyket av det. *Det* ble jeg ikke. Men det var det å bare kunne ta imot. Det jeg så var hvor glade folk var for å få lov til å invitere meg på middag, og få lov til å lage mat til meg.

En annen form for reforhandling, var når *situasjonen* gjorde at deltakerne måtte vurdere om det virkelig var meningsfullt å gjennomføre det planlagte eksperimentet. Sander fortalte om et tilfelle da han valgte å la være å gjennomføre eksperimentet med å be høyt etter en dyp samtale i kirka:

Sander: Og da følte jeg at det kunne vært veldig ålreit å avslutte med en bønn da. Å legge samtalen og alt i Guds hender. Eh... Men så var i alle fall argumentet, sånn for min egen del, gjorde at jeg ikke gadd å insje, er på en måte - hvis du har en sånn samtale [...] etter kirka da, så vil jo folk tenke da «Det var *seriøs* samtale» liksom. Hehe, så jeg følte at det ville bli litt for mye da, med bønn akkurat i den settingen, selv om det var i kirka liksom. Sånn sett burde det vært naturlig, men ja...

2. Forpliktelsen til fellesskapet

Et annet aspekt ved deltakelse i OD, er å *forplikte seg* til fellesskapet for gjennomføringen av den praktiske responsen. Dette var med på å gi deltakernes individuelle øvelser en *sosial* mening (jf. Wenger, 1998. s. 57), og påvirket opplevelsen på to måter:

På den ene siden kunne forpliktelsen hjelpe deltakerne med å gjennomføre den praktiske responsen, slik at de faktisk fikk oppleve mening de ellers ikke hadde fått tilgang til:

Håkon: Glad jeg skreiv i gruppa. For da tenkte jeg hver gang jeg var på mobilen - da poppa det opp i hodet: «Å ja, nei, jeg har sagt jeg ikke skal gjøre det.» Da funka det. Nesten aldri har jeg vært inne på sosiale medium.

På den andre siden, kunne forpliktelsen gjøre den praktiske responsen *mindre* meningsfull. Slik opplevde Jakob det, og han forklarte i sitt siste intervju:

Jakob: Det jeg ofte erfarer når jeg leser om målsetninger og sånt, er at det å gå ut med ting offentlig, det kan på en måte føre til to ting. Det ene er på en måte det at [...] det går sånn «Søren det her skal jeg faktisk gjøre! Shit, nå jeg har sagt det. Da skal jeg gjøre det», mens den andre fella kan være det at du får litt sånn angst, og sånn «Å, nei, jeg har sagt det, jeg *må* gjøre det», også har du egentlig ikke lyst. Også blir det en generell *dårlig* ting da. For da ender det opp med at du gjør det egentlig fordi du har sagt det, ikke fordi du *vil* gjøre de.

Deltakelse forstått som *forpliktelse* kan altså både ha positive og negative konsekvenser for opplevelsen av mening.

3. Tilstedeværelse på OD-samlingene

Jeg fant videre at *deltakelsen på selve OD-samlingen*, kunne påvirke hvorvidt gjennomføring av den praktiske responsen opplevdes meningsfull. Da Hanna kom tilbake etter sin første uke med praktisk respons, fortalte hun at hun hadde vært *så inspirert* etter samlingen. Motsatt var det med Leah, som hadde gått glipp av den. Hun forklarte:

Leah: Jeg var jo ikke sist gang, og jeg merker at det har vært vanskeligere denne uka enn når jeg har vært her. Eller bare sånn når dere begynte å skrive i chatten, så skjønnte jeg jo hvilken tekst dere hadde lest, og hva dere hadde jobbet med. [...] jeg merket at jeg ikke hadde gått gjennom den samme prosessen som dere hadde i forhold til å være her og ha lang tid og snakke om det sammen og sånn. Og jeg endte opp med å ikke skrive noe i chatten, men jeg har funnet noen ting som jeg gjort for det om. [...] Og er godt fornøyd med det. Men jeg kjenner selv at jeg tok det liksom ikke så...

eller jeg tenkte ikke så mye på det, og jeg hadde ikke den prosessen gående i løpet av uka som jeg hadde hatt de andre ukene da.

Det var altså ikke *like* meningsfullt for Leah å gjennomføre den praktiske responsen da hun ikke selv hadde vært med i imaginasjonsprosessen på samlinga. Det å være borte fra samlinger, kunne også føre til at deltakerne mistet momentum:

Kaja: Jeg har jo vært borte to av gangene, så det ble jo et litt sånn stort hull på midten der. Eh... som også gjorde at, sånn som Leah sier at liksom motivasjonen for det, ja... kanskje ikke ble sånn helt på topp for min del.

Dette kan muligens forklares i at å være borte fra samlingene reduserte opplevelsen av å være en OD-deltaker. Gjennom deltakelse i praksisen på samlingene, kan deltakerne nemlig gradvis forme en identitet av å være OD-deltakere også ellers i uka (jf. Wenger, 1998, s. 57)

Deltakelse i samspill med reifisering

Mine funn viser også at *reifiseringer* spilte en viktig rolle for forhandlingen av mening, da særlig i samspill med gjennomføringen av praktisk respons (deltakelse). Jeg har funnet (1) at bibelteksten (reifisering) kunne bli brukt til å forhandle mening i møte med praktiske responsen, (2) at den praktiske responsen ble *mindre* meningsfull i tilfeller der kategorier og formulerte eksperimenter (reifiseringer) begynte å leve sitt eget liv.

1. Bibelteksten som ressurs for å forhandle mening i den praktiske responsen

En måte *samspill* bidro i forhandlingen av mening, var ved at deltakerne kunne la den praktiske responsen (deltakelse) gå i dialog med bibelteksten (reifisering) som responsen var inspirert av. Sara hadde en opplevelse av dette, da hun vasket føtter:

Sara: Også tenkte jeg sånn: «Ja, sånn satt Jesus». Men han gjorde jo ikke det, for folk lå jo til bords, også kom jeg på at det må ha vært enda mer ydmykende enn den situasjonen jeg var i, fordi det er skittent på bakken eller gulvet eller hva det var, og du må på en måte, når du sitter på huk, så må du liksom humpe deg bortigjennom, hvis du skjønner? [...] (Respons: Humring) Så det, ja, eh... jeg følte jeg fikk reflektert litt mer på hvordan det må ha vært for Jesus. [...] Så det anbefales å teste. Jeg er veldig glad for at jeg har gjort det. Og det var også noe med det å liksom, jeg syns det var

veldig gøy å prøve ut noe som Jesus gjorde helt konkret, eller ikke bare sånn i overført betydning.

Sara lot bibelteksten (reifisering) belyse handlingen (deltakelse), samtidig som handlingen belyste bibelteksten. I gruppeintervjuet reflekterte hun over hvordan dette bidro til læring:

Sara: Også kom jeg på det, nå nettopp i stad, at det er også et veldig fint pedagogisk virkemiddel, fordi, ja, når en leser den teksten på nytt, så tenker du kanskje «Å det har jeg gjort før». Eller hvis jeg velger å legge fra meg, kommer på liksom at «Nei, jeg trenger ikke chaussere» når jeg skal ha middag liksom. Så ja, dette har jo, eller, jeg har jo hørt Jesus si noe om å legge bort sitt strev eller sånn.¹² Ja. At man får flere konkrete hverdagslige koblinger til Bibelen og Gud [...]

Jeg: Litt sånn at du husker på bibelteksten i de praksisene og da? Er det sånn?

Sara: Ja, det går begge veier det.

Jeg: Ja?

Sara: Når man leser teksten tenker du «Å dette har jo jeg gjort». Og «Oj, jeg husker jeg drev og gikk tur» eller hva en har holdt på med liksom... eller når du da sier trosbekjennelsen, så «Oj, ja hva var dette om? Jo faktisk, grave dypt for å bygge huset sitt på fjell.» At du kan huske begge veier.

I samling 2 spurte Leder om teksten eller budskapet hadde blitt tydeligere for noen i løpet av uka, og da fortalte Håkon dette:

Håkon: Når vi snakker om å tenke på teksten. I går da jeg gikk min ene tur, så dukket den plutselig opp igjen. Sikkert litt fordi jeg assosierer akkurat den turen med den samlinga. Det var egentlig veldig fint at man grunnet enda mer på hva det betydde og hva... jeg tror jeg tenkte litt på «Hva er det jeg gjør, som... på hvilken måte gjør jeg meg strev og uro med mange ting?» Kind of. Så jeg tror hvis jeg hadde klart en tur til, så tror jeg at jeg

¹² En referanse til samlingen om *Jesus hos Marta og Maria*.

hadde tenkte enda mer på teksten. Det syns jeg var litt kult husker jeg, at den bare dukket opp.

Bibelteksten bidro her til å gjøre den praktiske responsen mer meningsfull for Håkon, og fungerte som et verktøy til å forhandle mening (reifisering). Jeg opplevde det samme selv da jeg skulle plukke søppel i nabolaget, og kjente at dette var pinlig:

Jeg: Og da tenkte jeg på teksten, på Jesus som *visste* hvem han var. Han var så trygg på hvem han var, og *da* begynte han å vaske føttene. [...] «Okei nå må jeg bare lande trygt i at jeg er elsket av Gud, jeg vet hvem jeg er, og jeg kan gå og tjene», liksom. Så den ble litt sånn... jeg *trengte* teksten for at det skulle bli en god opplevelse.

Samspill mellom deltakelse (praktisk respons) og reifisering (bibeltekst) synes å ha stort potensiale for meningsfulle opplevelser. Likevel så jeg relativt få eksempler på slikt samspill blant deltakerne *underveis* i gjennomføringen av den praktiske responsen. Noen ganger tok imidlertid deltakerne i bruk reifiseringer fra bibelteksten *i etterkant* for å forhandle mening. Jakob gjorde ofte dette, for eksempel da han brukte reifiseringene *vaske* og *bli vasket* til refleksjon:

Jakob: [...] også vasket jeg badet og støvsuget litt rundt omkring. Ikke sånn supervårrengjøring, men på en måte mer enn det jeg pleier å gjøre. Så det var jo på en måte den fotvaskingen jeg endte opp med å gjøre. Så ble det på en måte aldri noe sånn konkret opplevelse av at noen vasket mine føtter. Det ble vel mer sånn, jeg blir litt mer sånn bevisst på at det er mange som i hvert fall spruter litt vann på de i løpet av en uke.

2. Når reifiseringen levde sitt eget liv

Når deltakerne reifiserte kategorier og eksperimenter, måtte de gjøre *forenklinger* av tekstens innhold og sin egen opplevelse. Forenklingene var i utgangspunktet nyttige til å fokusere forhandlingen av mening, men de kunne kan samtidig være som tveeggede sverd: «[...] the power of reification – its succinctness, its portability, its focusing effect – is also its danger.» (Wenger, 1998, s. 61) Kategoriene og eksperimenterne kunne nemlig begynne å leve sine egne liv (jf. Wenger, 1998, s. 62). og da fant jeg at deltakernes opplevelse ble mindre meningsfull. Ett eksempel var da

Jakob opplevde eksperiment med å gå på krykker (deltakelse) gradvis ble løsrevet fra bibelteksten og intensjonen (reifisering) som lå bak. I siste intervju samtalte vi om dette:

Jeg: Men det var en kul øvelse de to første gangene da det ble noe nytt, eller ja...?

Jakob: Mm ja, for du må jo... på en måte når du blir vant til det så mister det litt effekt. Ehm, ja.

Jeg: Gjorde det at du tenkte noe på teksten og sånn også? Eller tenkte du mest på...

Jakob: Nei. Eller det, litt den første dagen. Så var det jo, det var jo torsdagen, så alt var så ferskt i minne. Men da var det liksom dette her «Ja, nå kan jeg komme til Jesus også kan jeg bli frisk» og... og ja, men så ble det litt sånn når det ble det samme hver gang, så var det liksom ikke like spennende lenger.

Jakobs krykkeeksperiment ble ikke *mer* meningsfullt jo mer han gjorde det. Wenger skriver at: «Increasing the level of participation or reification does not dispense with the other. On the contrary, it will tend to increase the requirement for the other.» (Wenger, 1998, s. 67) Opplevelsen hadde *muligens* blitt mer meningsfull hvis Jakob fikk brukt bibelteksten (reifiseringen) mer underveis i forhandlingen.

I gruppeintervjuet spurte jeg deltakerne om det var noen tilfeller da de opplevde bibeltekst (reifisering) og praktisk respons (deltakelse) hang spesielt *bra* eller *dårlig* sammen. Da trakk Sander frem eksperimentet med å gi og få komplimenter som lite sammenhengende med teksten om fotvasken:

Sander: Det var jo sånn sett en fin ting å ha fokus på og øve seg i. Men jeg opplevde virkelig ikke at det hadde noe med teksten å gjøre, hehe. Det var i *veldig* overført betydning da.

Både Håkon og Sander fortalte dessuten i gruppeintervjuet at de ikke helt kunne stå inne for å *skulle fremprovosere å bli tjent*. Dette kan forstås som en ren uenighet i bibeltolkning av teksten om Jesu fotvask. Samtidig er det verdt å merke seg at Leder

her *importerte* kategoriene fra en tidligere OD-sammenheng¹³, og at informantene i liten grad fikk være med på å forhandle disse kategoriene fram. Siden de ikke hadde *deltatt* i reifiseringsprosessen, ble kanskje reifiseringens produkt (kategorien) mindre meningsfull, og da også mindre egnet som verktøy til å forhandling av mening mens de gjennomførte praktisk respons.

En løs sammenheng mellom bibeltekst og eksperiment, gjorde ikke nødvendigvis den praktiske responsen *meningsløs*. I gruppeintervjuet trakk Kaja fram eksperimentene basert på teksten om *hus på fjell* som løsrevet fra sin opprinnelse, og sa:

Kaja: Jeg er enig med Sara at i den siste teksten, så ja, følte jeg at vi nesten måtte snakke oss litt ut av det som... ja det ble litt sånn utenfor. At vi tolket oss veldig ut da, for å finne noe som kunne være en god utfordring der, men... *som var fine utfordringer allikevel*, men kanskje ikke... det jeg tenkte da vi leste teksten først.

Både Sander og Kaja sa altså at eksperimentene var *fine* å gjøre i seg selv. Samtidig tenker jeg noe av muligheten deres for samspill mellom reifisering og deltakelse forsvant, der bibelteksten kunne blitt brukt som verktøy til å oppleve mer mening i den praktiske responsen.

4.3.4. GUDS ROLLE I FORHANDLINGEN AV MENING

Da Leder skulle fortelle om sin opplevelse av å vaske føtter, oppstod følgende ordveksling:

Leder: Jeg [...] har jo hatt denne teksten et par ganger før, men jeg har aldri faktisk vasket føtter. Men det var jo du som inspirerte meg, Sara, til å faktiske gjøre det da.

Sara: Det var *Jesus*... (Respons: Humring, latter)

Leder: Det var *Jesus* som inspirerte... (Respons: Latter) Det var helt riktig. Eh, *gjennom* deg da.

¹³ Blant annet beskrevet i *Kunsten å forme livet* (Aarebrot, 2018, ss. 38–39)

Sara: Hehehe.

Saras kommentar var på den ene siden humoristisk. På den andre siden pekte hun på noe sentralt for et *kristent* praksisfellesskap – nemlig Guds tilstedeværelse og ledelse. Operatio divina som metodikk åpner også for muligheten til Guds inngripen underveis: Det er «Guds tiltale i teksten» deltakerne responderer på (Etter Kristus, 2018a), man bruker ferdig formulerte bønner om Guds ledelse og tilstedeværelse (Etter Kristus, 2018c), har en egen stasjon for individuell dialog med Gud (oratio), og i gjennomføringen ba Leder frie bønner om at Ånden skulle lede dem til praktisk respons. I *The Bible and Lay People* skriver Andrew Village at «Empirical study of the religious experience goes to the heart of the encounter between the divine and the human, which, if it happens at all, happens in the lives of ordinary people.» (Village, 2007, s. 163) Min undersøkelse av Operatio divina lar meg ikke fastslå hvordan Gud faktisk møtte deltakerne i løpet av de fire ukene. Jeg kan likevel si noe om hvilken rolle deltakerne *selv* tenker at Gud spilte, og hvordan dette påvirket deres forhandling av mening. Ved hjelp av Wengers teorier har jeg nemlig funnet at deltakerne både forstod (1) *Gud som deltaker* og (2) *Guds ord som reifisering*:

1. Gud som deltaker

Først da jeg var godt i gang med analysen av materialet mitt, la jeg merke til et interessant funn: *Ingen* av deltakerne refererte noen gang til hva som skjedde i *oratio*-stasjonen. Ingen sa «Da fortalte jeg Gud at...» eller «Jeg opplevde at Jesus inviterte meg til å...». Dermed fikk jeg *lite* innsyn i hvorvidt informantene opplevde Gud som en aktiv deltaker underveis i bønnen. Det er vanskelig å si hvorfor de ikke sa noe om bønnen. Muligens brukte deltakerne mer tid på meditasjon enn på bønn. Muligens ville de fortalt mer hvis de tilhørte til en sammenheng der man i større grad setter ord på opplevelsen av Guds tiltale. Og muligens ville jeg fått flere svar om jeg eller Leder hadde spurt direkte. *Spørsmål* er nemlig reifiseringer som fokuserer forhandlingen av mening. Spørsmål som «*Hva opplevde dere i møte med teksten?*» fokuserte forhandlingen i en annen retning enn hva spørsmåle som «*Opplevde du at Gud sa noe til deg nå?*» ville gjort.

Selv om jeg ikke fikk stilt *direkte* spørsmål om oratio, fikk jeg i gruppeintervjuet spurt mer generelt: «*Har Gud, har Jesus, har Den hellige ånd på noen måte vært til stede i det vi har gjort de her ukene? Er det noen som har noen tanker om det?*»

Dette satte i gang en samtale der informantene *forhandlet mening* utfra Guds rolle i praksisfellesskapet: Sara tenkte Gud hadde påvirket noen av eksperimentene hennes, for eksempel da hun ble minnet på ting i livet eller fikk fred for å gjøre noe. Hun påpekte også at god tid med stillhet og Bibel kunne gi Gud rom til å lede dem. Hanna bekreftet dette, og la til at hun tenkte Gud var med i prosessen fra uke til uke mens deltakerne grunnet på teksten. Senere i intervjuet sa også Sander at han trodde han opplevde Guds tilstedeværelse i den tredje samlingen:

Sander: Og jeg tror ikke nødvendigvis det bare hadde med tema eller omstendigheter, men kanskje at ja, [...] kan si at Gud på en måte blåser liv i opplegget da og liturgien. Og at i hvert fall for meg da, så ble det veldig klart der da.

Håkon reflekterte på sin side over at Guds deltakelse er vanskelig å skjelne fra menneskers deltakelse. Dette er interessant i lys av Wengers teori om praksisfellesskap, der *deltakelse* er avhengig av gjensidig mulighet til påvirkning (Wenger, 1998, s. 56):

Håkon: Når jobber Gud, og når jobber den ansvarliggjøringa fra gruppementaliteten? Hm, ja, så... og en liten ting til, og det kommer litt inn i [...] helliggjørelsesperspektivet da. Hva er det som forårsaker de gode handlingene vi gjør? Om det er Den hellige ånd, Jesus, Gud, eller om det er måten, eller ansvarliggjøringa, eller de menneskelige faktorene. Og da vil jeg jo ofte si at det er viktig å legge fokus på at Jesus skal reformere oss, på en måte, og da syns jeg det er litt vanskelig med at det er mennesker som skal holde oss ansvarlig.

Håkon ytret her et ønske om at *Jesus* skulle reformere dem, altså at Gud selv skulle være en aktiv deltaker i den praktiske responsen. Og Sander uttrykte etter hvert i samtalen at metodikken kunne legge opp til *selvhelligjørelse* i stedet for at Gud helliggjør oss. Der Jakob hadde utfordret metodikken på et psykologisk grunnlag, utfordret Håkon og Sander metodikken på et teologiske grunnlag. *Meningsfull* praktisk respons skulle helst være inspirert og virket av Gud, mer enn av mennesker. Begge påpekte samtidig at når deltakerne ansvarliggjorde hverandre, så *kunne* dette være i Guds kraft.

Samtidig var det ikke så lett å få tak på Guds deltakelse som en *opplevd* mening. Håkon forhandlet meningen av Guds tilstedeværelse ved tro og tanke, mer enn ved erfaring:

Håkon: Om jeg har opplevd at jeg har tenkt «Å, shit nå virka Gud her»? Nei, jeg tror ikke jeg kan si det. Ehm, men jeg tror at han *har* virka.

Som tilbakemelding på Sanders kommentarer om *selvhelliggjørelse*, påpekte Sara at egen øvelse *var* nødvendig for vekst. Hun løftet fram Leders beskrivelser av OD som en treningsarena, og mente at Gud også ellers kan stille oss i situasjoner der vi får mulighet til å øve oss. Hun sa:

Sara: [...] fordi det har jeg tenkt på: Ja, okei, om tredivet år, om *fem* år fra nå - hva har endret seg i meg? Har jeg blitt mer tålmodig? Har jeg blitt ett eller annet som jeg tenker at det må jeg jobbe med, eller det må Gud jobbe i meg med [...]? Og vi ber og ber og ber, og tenker og tenker og tenker, altså skjer det noe egentlig? Blir man... ja? Ja, for jeg tror at Gud jobber i oss. Og at man får bønnesvar også videre, men også at en må *øve* seg på det.

Grappa diskuterte frem og tilbake om hvorvidt OD-metodikkens vektlegging av praktiske øvelser og ansvarliggjøring ga plass for Gud til å virke. Det som var felles for de ulike perspektivene, var at deltakerne uttrykte at *Guds deltakelse var nødvendig for at den praktiske responsen skulle være meningsfull* – enten de erfarte tilstedeværelsen eller ikke.

2. Guds Ord som reifisering

I gruppeintervjuet kom det også fram noen refleksjoner rundt hvordan Gud kunne bruke *bibelteksten* til å lede deltakerne. På spørsmål om deltakerne var enige i Leders utsagn om at viktigste skjedde *mellom* samlingene, sa Håkon:

Håkon: Hva kom først - høna eller egget? Det er jo høna på en måte, i hvert fall hvis vi sier at høna er samlinga da, så kom samlinga først. [...] Jo, for uansett da, så tror jeg du må ha Guds ord som fundamentet, og på den måten så er jo det viktigste er jo når du oppsøker Guds ord og får inspirasjon derfra. Ehm... ja, sant. Men så skal ikke det andre tas bort. For vi er avhengige av det også tror jeg, ja... men jeg tror ja. Det er et veldig

godt spørsmål, så jeg er ikke ferdig reflektert på det. Men det er det jeg tenker nå i hvert fall.

Sander opplevde tilnærmingen med å lage eksperimenter som forfriskende, samtidig som han reflekterte hvordan tekstene kunne virke i deltakerne på andre måter:

Sander: Jeg har også tenkt litt på verdien i å kunne lese bibeltekster, og la de på en måte synke, la de på en måte kanskje jobbe litt i underbevisstheten da, og la gjerne Gud lede oss ting til å gjøre ting utfra det da, uten at vi nødvendigvis skal sitte og planlegge det selv. Også på en måte popper jo opp Efeserne 2: «Skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger som han på forhånd har lagt ferdige.»

Når Håkon refererer til bibelteksten som Guds Ord, og Sander sier at Gud kan lede oss utfra det vi har lest, kan man argumentere for at de forstår bibeltekstene som reifiseringer av Guds vilje. Dermed får Gud en aktiv rolle i praksisfellesskapet ved sin *reifisering*.

Til slutt vil jeg løfte fram et eksempel på en deltaker, som ikke bare så bibelteksten som et materiale (reifisering) for å forestille seg respons, men for å forestille seg og møte Jesus selv. Da jeg spurte deltakerne hvilken tekst som hadde gjort mest inntrykk på dem, sa Leah:

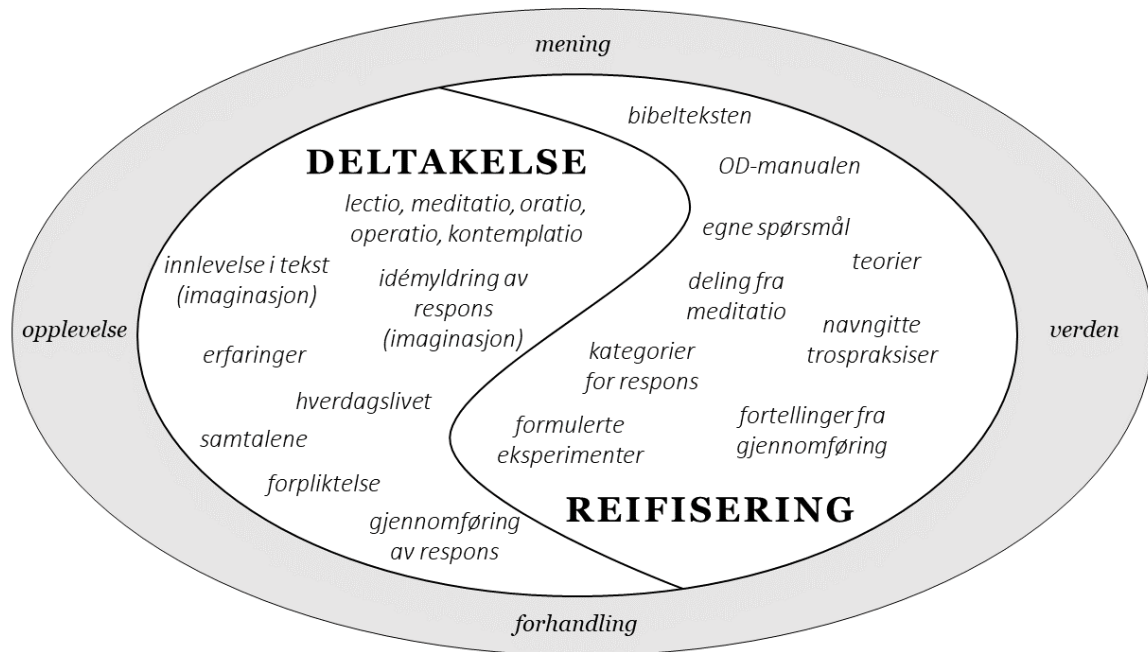
Leah: Jeg tror den første... er min også. Eh, ja, at det var da... at det passa godt inn i for å oppleve at jeg var inni tida eller sånn. Med utfordring og alt. [...] Og kanskje for min del at det er [...] da jeg opplevde jeg kom tettest på Jesus, eller så han tydeligst i teksten.

Om Gud faktisk hadde en aktiv rolle i praksisfellesskapet, og møtte deltakerne gjennom *deltakelse* (ledelse, inspirasjon, påminnelser) og *reifisering* (Guds ord) kan jeg ikke si sikkert. Men jeg kan, som Håkon, si at *jeg tror* Gud var til stede og virket. I alle tilfeller kunne både jeg og deltakerne *forestille oss* dette.

4.4. OPPSUMMERING AV FUNN

I analysen har jeg forstått informantene som deltakere i et *praksisfellesskap* (4.1) som forhandlet mening i møte med bibeltekster, gjennom *imajinasjonsprosesser*

(4.2) og *praktisk respons* (4.3). Jeg har *både* gitt en empirinær tematisk analyse av materialet og analysert praksisen i lys av Wengers teori om praksisfellesskap. Som en illustrasjon av oppsummeringen har jeg laget en egen versjon av Wengers modell for forhandling av mening (1998, s. 63), tilpasset *Operatio divina*:

Modellen antyder at det har foregått *komplekse* prosesser av deltakelse og reifisering i informantenes arbeid med å forstille seg og gjennomføre meningsfulle praktiske responser på bibeltekstene.

Imanasjonen

I kapittel 4.2, og til dels 4.1.4, har jeg vist at *deltakerne forestilte seg praktisk respons på bibelteksten gjennom en imanasjonsprosess som var avhengig av både deltakelse og reifisering*. Prosessen startet med *deltakelse* i både innlevelsen og samtalen om bibeltekstens handling. I imanasjonen var deltakerne kreative, samtidig som de søkte å forstå tekstens egentlige budskap. Tekstarbeidet satte retning for deltakelse i en *idémyldring* rundt muligheter for praktisk respons. I hele prosessen ble erfaringer fra tidligere deltakelse innen bibelbruk, trospraksiser og situasjoner som lignet tekstens handling ressurser for imanasjonen. Deltakernes refleksjoner viste at imanasjonen krevde både tid, vilje, innsats og kompetanse.

Imanasjonsprosessene var også avhengige av *reifiseringer*, både som materiale og verktøy. Da deltakerne forestilte seg tekstens handling fungerte bibelteksten som hovedmateriale. Deltakerne antydet at bibeltekster som kunne relateres til eget liv og

som hadde flere karakterer egnet seg best som materiale for imaginasjon. Både OD-manualens føringer og deltakernes egne spørsmål var reifiseringer som fungerte som *verktøy* for å fokusere innlevelsen og samtalen. Da deltakerne skulle forestille seg praktisk respons, reifiserte de kategorier for dette basert på teksten. Disse ble viktige verktøy for å fokusere imaginasjonen. I tillegg til bibelteksten brukte deltakerne blant annet reifiseringer som teorier og navngitte trospraksiser som materiale og verktøy for idémyldringen. Til slutt reifiserte de konkrete eksperimenter de skulle gjennomføre i løpet av uka. Da deltakerne skulle velge et eksperiment, var *imagasjonen* også viktig, da de måtte kunne forestille seg noe de ville gjennomføre.

Siden hele imaginasjonsprosessen foregikk ved et samspill av reifisering og deltakelse, kan den forstås som en *forhandling av mening*: Deltakerne forsøkte å forestille seg både tekstens handling og muligheter for respons på måter som var *meningsfulle* for dem.

Meningsfull praktisk respons

I kapittel 4.3 har jeg analysert hvilke tilfeller *gjennomføringen* av den praktiske responsen opplevdes meningsfull.

Først viste jeg at deltakerne responderte på *flere meningsfulle måter* enn ved gjennomføring av planlagte eksperimenter. De kunne også la reifiseringer fra samlingen bli verktøy for å finne muligheter for uplanlagt praktisk respons.

Deretter gjorde jeg rede for kjennetegn på *meningsfull praktisk respons* som steg frem fra materialet. I dette har jeg hverken forsøkt å kvantifisere eller å finne universelle kjennetegn for hva som kjennetegner praktisk respons. Funnene viser heller *en bredde av ulike muligheter* for å oppleve praktisk respons som meningsfull. Kort fortalt opplevde deltakere mening i følgende tilfeller:

- Når de opplevde mestring.
- Når den praktiske responsen fikk positive konsekvenser for dem selv og andre.
- Når de gikk passe langt ut av komfortsona.
- Når den praktiske responsen ledet i retning av ønskede vaner eller identitet.
- Når de opplevde lyst, inspirasjon og motivasjon til å gjennomføre.
- Når den praktiske responsen, og metodikken for øvrig, passet sammen med pågående prosesser i livet.
- Når gjennomføringen, eller forsøket på gjennomføring, førte til selvrefleksjon.

- Når den praktiske responsen styrket relasjonene i gruppa, ved at samtalen rundt dem førte til at deltakerne ble bedre kjent eller fikk vise sårbarhet.

Deretter presenterte jeg en mer teorinær del av analysen, der jeg analyserte opplevelsen av meningsfull respons i lys av deltakelse og reifisering:

Da fant jeg at *tre former for deltakelse* påvirket hvorvidt deltakerne opplevde responsen meningsfull: Deltakerne fikk større mulighet til å erfare mening hvis de faktisk *gjennomførte* den praktiske responsen. *Forpliktelsen* til fellesskapet kunne på den ene siden føre til at deltakerne gjennomførte responsen, og på den andre til at gjennomføringen ble mindre lystbetont. Til slutt så jeg at deltakere som gikk glipp av *prosessen med å forestille seg den praktiske responsen* også opplevde gjennomføringen som mindre meningsfull.

Jeg fant videre at *reifiseringer* spilte en viktig rolle for opplevelsen av mening, når de ble brukt i *samspill* med gjennomføring av praktisk respons (deltakelse). Noen tilfeller viste at deltakerne opplevde den praktiske responsen som spesielt meningsfull da de brukte bibelteksten som verktøy til å forhandle mening i gjennomføringen. På den andre siden fant jeg at deltakerne opplevde noe mindre mening hvis deltakelse og reifisering ble løsrevet fra hverandre. Dette skjedde enten ved at gjennomføringen av den praktiske responsen ble løsrevet fra bibelteksten den var inspirert fra, eller hvis deltakerne ikke hadde fått deltatt i tilstrekkelig grad med å formulere kategoriene for praktisk respons.

Til slutt fant jeg at informantene uttrykte at både *Guds deltakelse* (enten de erfarte den eller ikke) og *Guds reifisering* (Bibelen) var nødvendige for at både metodikken og gjennomføringen av praktisk respons skulle være meningsfull.

5. AVSLUTNING

Empirisk forskning på trospraksis og bibelbruk er nødvendig for å forstå hvordan lekfolk *faktisk* lever ut sin tro, ikke bare hvordan de *burde* ha gjort det. I denne avhandlingen har jeg gjort en empirisk undersøkelse av et småfelleskap som gjennom fire uker deltok i *Operatio divina*, og analysert materialet i lys av Etienne Wengers teorier om *praksisfellesskap* (1998). Jeg har dermed gitt et bidrag innen til forskning på bibelbruk og trospraksis i en norsk kontekst, som kan plasseres innen *ordinary theology*.

Siden *Operatio divina* legger opp til et samspill mellom deltakelse og reifisering, gir metodikken et *potensiale* for opplevelse av mening. Men hvordan så det faktisk ut da mine informanter gjennomførte OD i fire uker? Jeg har forsøkt å utforske dette ved å besvare et todelt forskningsspørsmål:

1. Hvordan forestiller deltakerne i praksisfellesskapet seg den praktiske responsen på bibeltekstene?
2. Og i hvilke tilfeller opplever deltakerne denne responsen som meningsfull?

Oppsummeringen av analysekapittelet (4.4) kan i stor grad regnes som besvarelsen på disse spørsmålene. Kort fortalt har jeg funnet at deltakerne *forestilte seg den praktiske responsen* ved først å leve seg inn i tekstens handling og deretter idémuligheter for praktisk respons. Imaginasjonsprosessen var både individuell og kollektiv, og foregikk som en forhandling av mening i spillet mellom deltakelse og reifisering. Videre så jeg at *deltakerne opplevde den praktiske responsen som meningsfull* i flere ulike tilfeller, blant annet når den fikk ulike positive konsekvenser, når det var godt samspill mellom reifisering (bibeltekst og kategorier) og deltakelse (gjennomføring) og når responsen kunne forstås i lys av Guds deltakelse i fellesskapet.

Funnene bekrefter til dels *Operatio divinas* potensiale for læring, spesielt ved at informantene i gjennomføringen av praktisk respons fikk oppleve mening som ikke var tilgjengelig uten denne deltakelsen. Dessuten viste det seg at deltakelsen i både *fellesskapet* og *imagasjonsprosessen* førte til at gjennomføringen av praktisk respons opplevdes mer meningsfull. For å utnytte mer av metodikkens potensiale,

ville jeg anbefalt *Etter Kristus* å se etter muligheter for hvordan bibelteksten kan brukes som verktøy for forhandling av mening også mellom samlingene.

Noen av informantene utfordret metodikken, både på psykologisk og teologisk grunnlag. Hvis masteroppgaven hadde et større omfang, ville jeg kunne drøftet disse spørsmålene videre: «*Er metodikkens vektlegging av konkretisering, planlegging og forpliktelse hensiktsmessig for læring og opplevelse av mening?*» og «*Hvilken rolle spiller egeninnsats, øvelse og vaner i helliggjørelsesprosessen?*» Hvis forskningsprosjektet gikk over lengre tid kunne jeg dessuten undersøkt empirisk om metodikken fører til *endring*. Hvis materialet bestod av betraktelig flere informanter ville det dessuten vært interessant å undersøke metodikken i lys av deltakernes personlighetstyper, slik Village gjorde det i *The Bible and Lay People* (2007). Kanskje variasjoner i opplevd mening blant deltakerne kan forklares i lys av deres personlighet?

Til sist mener jeg avhandlingen min, i liket med Tveito Johnsens doktoravhandling (2014) viser at Wengers teorier om praksisfellesskap er nyttige for å forstå kristen trospraksis. Jeg tror teoriene kan brukes i praktisk teologisk sammenheng både i møte med empirisk og systematisk teologisk forskning. Selv har jeg i alle fall opplevd at bedre kjennskap til både *Operatio divina* og Wengers teorier har gitt meg ny innsikt, som vil hjelpe meg å reflektere teologisk over lekfolks praksis – både som akademiker og praktiker.

6. KILDER

- Aarebrot, S. B. (2018). *Kunsten å forme livet. Plastisk teologi*. Oslo: Luther forlag.
- Astley, J. (2002). *Ordinary Theology: Looking, Listening and Learning in Theology*. Aldershot: Ashgate.
- Bryman, A. (2016). *Social Resarch Methods. 5th edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Casey, M. (1995). *Sacred Reading: The Ancient Art of Lectio Divina*. Liguori: Liguori/Triumph.
- Chen, J. M. (2016, Mai). *Exploring the Dynamics of Transformative Change of Lectio Divina in the Context of Transformative Learning Theory*. (Doktoravhandling, Asbury Theological Seminary). Hentet fra <https://place.asburyseminary.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1853&context=ecommonsatsdissertations>
- Etter Kristus. (2018a, 9. oktober). *Om Operatio divina*. Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no: <http://www.etterkristus.no/ekr/2018/10/9/om-operatio-divina>
- Etter Kristus. (2018b). *Når*. Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no: <http://www.etterkristus.no/naar>
- Etter Kristus. (2018c, 9. oktober). *Manual for gjennomføring av Operatio divina*. (S. K. Aarebrot, Redaktør) Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no: <http://www.etterkristus.no/ekr/2018/10/9/manual-for-gjennomfring-av-operatio-divina>
- Etter Kristus. (2018d, 8. oktober). *Premiere: Faste, månedlige Operatio divina-samlinger*. Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no: <http://www.etterkristus.no/naar/2018/10/8/premiere-faste-mnedlige-operatio-divina-samlinger>
- Etter Kristus. (u.d. a). *Om Etter Kristus*. Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no: <http://www.etterkristus.no/omekr>

- Etter Kristus. (u.d. b). *Dojo*. Hentet 27. mai 2019 fra etterkristus.no:
<http://www.etterkristus.no/dojo>
- Francis, L. J., & Astley (red.), J. (2013). *Exploring Ordinary Theology : Everyday Christian Believing and the Church*. Farnham: Routledge.
- Gann, J. A. (2018, mai). *Practicing the Way of Jesus in the College Ministry at the University Church of Christ* (Doktoravhandling, Abilene Christian University). Hentet fra
https://digitalcommons.acu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1030&context=dmin_theses
- Gervin, K., & Regnard, J. (2016). *Lectio Divina: Langsom, interaktiv bibellesning*. Oslo: St. Olav forlag.
- MF Vitenskapelig Høyskole. (2018). *Exploring Practices in Theological Research*. Hentet 27. mai 2019 fra mf.no: <https://www.mf.no/en/exploring-practices-theological-research>
- NLA Høgskolen. (2019). *Master in Theology and Ministry*. Hentet 27. mai 2019 fra nla.no: <https://www.nla.no/en/studies/studieplan/2019/master-in-theology-and-ministry/>
- Norheim, B. E. (2014). *Practicing Baptism: Christian Practices and the Presence of Christ*. Eugene: Pickwick Publications.
- Robertson, D. (2011). *Lectio Divina: The Medieval Experience of Reading*. Collegeville: Liturgical Press.
- Scandrette, M. (2011a). *Practicing the Way of Jesus: Life Together in the Kingdom of Love*. Downers Grove: Intervarsity Press.
- Scandrette, M. (2011b). *Jesusveien: Eksperimenter underveis*. Oslo: Luther Forlag.
- Tveito Johnsen, E. (2014, juni). *Religiøs læring i sosiale praksiser: En etnografisk studie av mediering, identifisering og forhandlingsprosesser i Den norske kirkes trosopplæring*. (Doktoravhandling, Universitetet i Oslo). Oslo.
- Village, A. (2007). *The Bible and Lay People. An Empirical Approach to Ordinary Hermeneutics*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.

- Ward, P. (2017). *Introducing Practical Theology: Mission, Ministry and the Life of the Church*. Grand Rapids: Baker Academic.
- Wenger, E. (1998). *Communities of Practice. Learning, Meaning and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Westerfield, G. J. (2014, desember). *Lectio Divina: A Contemplative Approach to Intimacy With God* (Doktoravhandling, Asbury Theological Seminary). Hentet fra <https://place.asburyseminary.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.no/&httpsredir=1&article=1699&context=ecommonsatsdissertations>
- Witsø Rafoss, T. (2017). *Nordmenns bibelbruk*. Oslo: KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning.
- Witsø Rafoss, T., & Bangstad, S. (2018). *Å tilbringe tid med Gud: En kvalitativ studie av unge voksnes bibelbruk*. Oslo: KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning.

7. VEDLEGG

VEDLEGG 1:

INTERVJUGUIDE – PERSONLIG INTERVJU

Jeg starter med å fortelle formålet med undersøkelsen, samt opplyse om praktiske forhold knyttet til intervjuet, inkl. rett til å nekte å svare, til å trekke seg, redigere eller få innsyn.

1. **Fortell kort om deg selv.** (Alder, bosted, hva du gjør til vanlig osv.)
2. **Hva motiverte deg til å bli med i småfelleskapet i menigheten?** Har du vært med lenge? Hvordan har det vært så langt?
3. **Hva tenker du om at dere skal være med på Operatio divina?**
Bestemte dere det sammen? Hvordan tror du at det blir? (Hva håper du?)
4. **Kan du si litt om ditt forhold til Bibelen?** (Oppfølgingsspørsmål så jeg får dekket både *konkret* bibelbruk og holdninger til Bibelen.)
5. **Hvis jeg sier «kristen i hverdagen» - hva tenker du da?** / Hvordan ser det ut for deg å være kristen i hverdagen?

Jeg avslutter med å spørre om informanten har noen spørsmål knyttet til resten av undersøkelsen og deltakelsen i den.

VEDLEGG 2:

INTERVJUGUIDE – GRUPPEINTERVJU

Del 1: Oppsummering [45 min]:

Hvordan har det gått med praksisene denne uka?

Del 2: Lesing [10 min]:

For å minne oss på hva vi har vært gjennom de siste ukene så tenkte jeg vi kunne lese bibeltekstene en gang til. (Deler ut tekstark, også leser vi høyt sammen).

[Pause 10 minutter.]

Del 3: Gruppeintervju [ca 60 min]

1. Nå har vi hatt Operatio divina i fire uker. Fortell: Hvordan har det vært? Del litt av erfaringene deres med meg og hverandre. (Tar runden.)
 - a. Oppfølging: Er det noen som kjenner seg igjen i de andres erfaringer?
2. Har Gud, Jesus, Ånden, på noen måte vært til stede i det vi har gjort? Hvordan da?
 - a. Hvis de bare svarer teoretisk: Har dere gjort noen erfaringer på dette?
3. Er det noen av bibeltekstene som har gjort spesielt inntrykk på deg? Hvordan?
4. Hva med praksisene/eksperimentene? Hva sitter dere igjen med etter de? Noen eksempler?
5. Jeg er som sagt litt interessert i sammenhengen mellom bibeltekst og praksiser. Derfor har jeg et par spørsmål om det:
 - a. Har noen av dere eksempler på at du har lest og den praktiske responsen du har gjort har hengt bra sammen? Hvordan har det vært?
 - b. Hva skal til for å lage en god respons på en bibeltekst?
 - c. Første samlinga la jeg merke til at lederen sa: «Det viktigste er det som skjer mellom samlingene». Er dere enige?
6. Hva tar dere med dere videre?

VEDLEGG 3: ANALYSESKJEMA

Oversikt over de fire samlingene + kommentarer fra gruppeintervju

	Samling 1		Samling 2		Samling 3		Samling 4		Samling 5	
	Bibelt tekst 1	Eksperimenter 1	Bibelt tekst 2	Eksperimenter 2	Bibelt tekst 3	Eksperimenter 3	Bibelt tekst 4	Eksperimenter 4	Bibelt tekst 4	Eksperimenter 4
	Jesus hos Marta og Maria Lukas 10,35-42		Jesus vasker disiplenes føtter Johannes 13,1-17		Jesus tilgir og helbreder en lam mann Markus 2,1-12		Jesus underviser om hus bygget på fjell Lukas 6,46-49			
	Kategorier for respons: 1. Passiv – sitte ved Jesus fetter 2. Aktiv – rydde bort stov og uro.		Kategorier for respons: 1. Tjene – vaske fetter 2. bli tjent – ta imot fotvask		Kategorier for respons: 1. I den lamme menns sted: omvendelse, bekjennelse, tilgivelse. 2. I vennens sted: Ta trossteg, og ikke la unnskyldninger stå i veien.		Kategorier for respons: 1. Grave dypt – siltestærk trospraksis 2. Høre og gjøre – respondere i handling på noe Jesus har sagt.			
	Veien til praktisk respons	Formulerte eksperimenter + refleksjoner over gjennomføring	Veien til praktisk respons	Formulerte eksperimenter + refleksjoner over gjennomføring	Veien til praktisk respons	Formulerte eksperimenter + refleksjoner over gjennomføring	Veien til praktisk respons	Formulerte eksperimenter + refleksjoner over gjennomføring		
Sara	Innløvelse: - Ble sur, levde seg inn i Marta. Jesus angriper den Sara er. - Spurte seg: Hva skjedd etterpå? Hvordan reagerte de? Refisering: - Til praksis: - Søndag første dag i uka, portugisisk. - Føler teksten og samtalen leder til stillhetseksperiment. - Sj, (26:48) - Uttrykker motstand mot «å sitte ved Jesus fetter» forstått som passivitet (35:39) - Leder ber de som kjenner henne om å gi tips. Sander: Pause i arrangement? Håkon: Stå opp tidlig?	Intensjon: 1. Å be denne bannan kvar morgon: Ordsp. 30.8-9. 2. Å ete alle måltid utan skjerm (mobi/data) tilgjengelig. Refleksjon: Trodde hun hadde satt lave/opnåelige mål. Det stemte ikke (latter). Bønn: Varte lengst. Hjalp å ha påminner på veggen. Skjermfri måltid: Klarte å stå imot en stund. Valgte til slutt å gi etter. Reflekterer over at hun er trassig: «Jeg kan gjøre det jeg vil».	Innløvelse: - Legger merke til hva Jesus visste - Spiller ut en innløvelse i teksten som en klasseroms-situasjon. Pedagogikk blir en ressurssom åpner tekstens mening. - Synes det er kult det skjer rett for han der. Bruker stede lida på å tjene. Husker da hun var i ulykke mens hun tenkte på hva hun ville huskes for. Refisering: - Refererer til tidligere samtale om rikdom. Hva skal til for at vi gir? Jf. Hva skal til for at vi gjør som Jesus her? Til praksis:	Intensjon: Tjene andre: Vaske tre sett fetter bli tjent: Gå på eit uanmeldt besøk og spør om å få mat. Refleksjon: - Vaske fetter: Praktisk fiksjon først. Spenning rundt å spørre. Under vaskinga fikk hun reflektert mer over hva Jesus gjorde. Nattevardsbilde på veggen - perfekt. De ble glade. Fint og flaut. Anbefales. Gøy å gjøre noe som ikke bare var overført betydning. - Gå på uanmeldt besøk: Klarte ikke i ikke tid. Upraktisk. Men ble spandert på restaurant. La merke	Innløvelse: - Mange praktiske spørsmål (refiseringer) til teksten gjør at hun forestiller seg ulike scenarier. Intererende lite svar i teksten. Fører til samtale i gruppa om historisk kontekst. - Til Leder: hva om det er den lamme som sier «kom igjen! Bær meg» Innløvelse – ulike scenarier. - Refset Jesus i kjærlighet? Jf. innløvelse i annen tekst. (13:45) Gruppeintervju: Trekker fram dette som teksten som gjorde mest inntrykk. Knyttet et til at	Intensjon: - Ringe person i nær relasjon og be om tilgivelse. - Avtale time til kristen samtale-tjeneste - Daglig omvendelsesbønn og synsbekjennelse (skrev mer utfyllende på chat) Refleksjon: - Daglig omvendelsesbønn: Ba du står foran meg [...] fra OD-arket. Fin. Vil fortsette. - Kaller de to neste for «litt voldsomme» - Avtale time veiledning: Knyttet an til «unnskyldninger». - Ringe og be om tilgivelse: Møtte telefonsvar. Kjepphøy	Innløvelse: - Refisering: - Reforhandler tidligere tolkning: Hva i livet mitt er det jeg bygger ikke? Hva sier Jesus i det? Til praksis: - Jesus sier jo mye. - Tenkte på «elske din neste som deg selv» og misjonsbefalingen. Men så er det 50 andre ting. - 19:10: Respons på Leders ref. til åttedelte vei: Frelst av tro, ikke gjerninger. Gjerninger følger av kjærligheten til Jesus. Leder: Ja, men gjør de det? Sara: Motivasjon - å gjøre gode gj. ikke for å bli frelst.	Innløvelse: 1. Gjeru som Jesus seie - lys og salt i verden. Eg tar kaffi/banan utfordringen og skal altså gi til ein som ligger. Gjorde da i dag tidlig, og skal gjera da på tirsdag igjen. 2. Livsberande trospraksis/ grava djupare - sel trosbekjennelsen haqt foran speilet kvar dag. Refleksjon: 1. Kaffi/banan: Forteller mest hvordan det gikk for seg praktisk. 2. Fint de dagene hun gjorde det. Part å se seg selv i speilet. Dette var ikke et eksperiment hun hadde valgt med stor		
	- Spør: Er poenget å gjøre noe nytt? Eksperimenter? I runden: «pass» - Etter kontemplasjonen: Vil ha middag uten skjerm/mail. Fortsatt problem med å finne en praksis knyttet til stillhet/passivitet. Leder forsøker å motivere + gi praktiske tips. God sammenheng tekst → praksis? Pedagogisk virkemiddel.	(23:21) På leders spørsmål om hvordan det er å dele å mislykkes: Ikke kult. Vurderte å dele på chatten, men det ville forpliktet mer. 36:58: Har denne uka reflektert over at hun blir stressa (strev og uro) når hun har lite planer.	- Tjenester i en form. Ordet tjeneste blir en refisering. Ordet finnes også i bibelt teksten. - Syns det er fint når vi er til bry for hverandre. - Har lyst å vaske fetter til tre personer. Forhandling i gruppa om hvor nær/fjern relasjonen bør være. (Grad av ydmykelse som premis?) - Trekker fram praktiske utfordringer ved fotvask. - I runden: Sammenligner med russett. Vil vaske fetter og gå på uanmeldt besøk. God sammenheng tekst → praksis. Pedagogisk virkemiddel.	til muligheter for å bli tjent og å tjene i løpet av uka. eksperimentene ble litt «voldsomme» Refisering: - Til praksis: - Deler tanker om huserieren som ikke stanset men tilrettela... - I runden: «dere kan hoppe over meg»	først, tar det i morgen. Men det vokste og vokste. Sendte melding i går og fikk svar. Fint. Knyttet det til: «Hva slags person har jeg lyst til å være?» Eksperimentene slo henne med en gang de startet å snakke om teksten. Var ikke klar for å dele. Latter fram Smf som sted å øve seg i å være sårbar. Dealen her er å være åpen. «Hvis jeg ikke kan øve meg her, hvor kan man gjøre det da?»	19:10 – 26:05: «Men det jeg vil det gjør jeg ikke.» - Trekker fram spørsmål fra en preken: Har du trospraksiser som favner hele livet? Også når stormen kommer? I runden: - Røtter: kopierer Kajas spilleveile. - Gjøre: Noe utadrettet. Inspirert av møte med en som ble berørt av diakonalt arrangement. Forhandling: hva kan hun gjøre? Være frivillig? Kaffe og banan? Dårlig sammenheng tekst → praksis. «Måtte finne på noe»	entusiastme. Hadde ikke klart for seg, så - jaja, kan jo gjøre det. Var vanskelig å trekke noe konkret ut av teksten. Har tre andre fastpraksiser parallellt. «Kan bli litt mye.»			
Sander	Innløvelse: - Husker på opplevelse i en situasjon da han måtte lage all maten. - I samtalen: Maria må først ha fått støkk av det Marta sa, så blitt lettet av det Jesus sa. Klarte best å leve seg inn første gangen. Anstrengte seg mer? Refisering: - Hvorfor gjør vi tjenester? (16:47) Til praksis: - Finne punkt i travelhet der han kan pause og lytte. - Har det å tjene noe med kjærlighetspråk å gjøre? I runden: «pass» Etter kontemplasjon: Opplever allerede å ha god balanse. Må tenke	Intensjon: Eg har landa på noe som kanskje er litt begge to samtidig: Kver morgon - for eg står ordentlig opp - ska eg sitte ner og bare horra på musikk. Noksa kort, og bare to sanger. Henholdsvis «Fall til ro» og «Be Still» (Hillsong). I tillegg tenkte eg kanskje å gå «hard-core» i å sitte ved Jesus fetter, ved å lesa gjennom bergprekenen i sin heilhet, helst ein gang kvar dag. (Sånn at det blir to ting. Ein passiv og ein aktiv, ca...) Refleksjon: Når Leder spør – er det andre enn J. som har tenkt at å sette mål var strev (15:10):	Innløvelse: - Sier han er flinkere til å tenke, enn å leve seg inn. Men når kjente han på ubehaget av at Jesus skulle vaske. Kjente også Jesu oppfordring til å tjene som sterkt. Refisering: - 12:48. Teologisk: kobler til Jesu død. - Legger lista lavt for shitwork- Gruppeintervju: trekker fram dette som teksten som gjorde mest inntrykk. Kobler da ikke til eksperimenter. - Den barmhjertige samaritanen som eksempel på tjene «hverandre» - den som hjelper deg. Til praksis:	Intensjon: 1) Gi kompliment (på en god og ærlig måte) 2) Ta imot kompliment (på en god og taknemlig måte) Refleksjon: - Gi kompliment: Fant ut det ikke var så konkret, målbar, lett å huske. Opplevelse av å ha gjort det. Kjente noen ganger han ikke var så flink til å gjøre det på en god måte. (selvrefleksjon). - Få kompliment: Ikke vært mange situasjoner. Gjort lite aktivt for å få komplimenter. Dårlig sammenheng tekst → praksis. Følte ikke dette hadde noe med teksten å gjøre.	Innløvelse: - Vanskelig å leve seg inn med sangøving i bakhodet. Refisering: - La merke til -Hvorfor går dere med slike tanker-. Hva var feil med tankene deres? Lite tro, eller lite tilgivende? 11:24: kollektiv tro. (Et spor som ikke tas videre til praksis) Til praksis: - Kan man vektlegge noe som gjøres i fellesskap? (Interessant at tråden ikke tas opp) - Foreslår å gjøre noe med tilgivelse – å tilgi. - Leder forteller hvordan dette har vært praktisert i dojoer – å be om tilgivelse.	Intensjon: 1) Avnunda hver dag med «La ditt rike komme»- kveldsbonnen som Leder posta. 2) Jeg skal være bevisst på å in sjå på å be i situasjoner der det egentlig ville være både fint og passende, men at jeg av en eller annen grunn vegrer meg. Refleksjon: - Kveldsbonn: Ikke gjennomført. Fint den dagen han fikk det til. Forklarer med nåværende livssituasjon. Grunn til å prøve på ny: Altså en meningsfull aktivitet utover OD. - Insj på bønn:	Innløvelse: - Prøvde å leve seg inn i hvordan det var å høre Jesus avslutte Bergprekenen sånn. Sier innløvelsen ikke var vellykket prosjekt. - Lettere å bare bygge hus enn å grave dypt. Refisering: - Knyttet til Skarsaunegreiene med Bergprekenen. Denne talen er avslutningen Det er de tingene vi skal gjøre. Så over Lukas sin versjon nå. Til praksis: - 19:10 – 26:05: refererer til andre tekster om tro og gjerninger. - Flisa i din brors øye: ta opp et problem på en ikke-dømmende måte?	Intensjon: 1. Fortsatt ikke heilt sikker på ka eg konkret kan gjere. Men ska lesa og be øve bergprekenen en gang i løpet av helgå, håpe eg. 2. Eg blir og med på å be Fader Vår kvar kveld (samt læra an på nynorsk, why not) Refleksjon: - Finne noe i Bergprekenen: har ikke fått gjort i travel uke. Egentlig en fin tekst å bruke tid på, og finne eksperiment fra. Barer teksten med videre. - Fader vår: Bedt hver kveld. Ikke merket mye, men kan være fint på lang sikt.		

	<p>mer. Leder kommer med noen konkrete forslag.</p> <p>Tenkte først det var stress, men når målet først var satt var det åleiret. Spør seg likevel om det ikke er bedre å la responsen flyte ut av møtet med teksten uten å konkretisere mål.</p> <p>Sang på morgenen: Kan være drit å stå opp i travle tider. Deilig praksis. Enkelt å huske. Føltes naturlig.</p> <p>Forteller han har fortsatt med dette og eller barn på flere dårlige morgener.</p> <p>Bergprekenen: Klarte bare en dag. På en måte fail. «For så vidt rar challenge.»</p> <p>Leder: Har teksten dukket opp i uka? Sander: Tenkte det ville vært fint, men skjedde lite. Bare et par ganger.</p>	<p>- Bokstavelig fotvask var nyttig på Jesu tid.</p> <p>- Virker rart å framprovosere at andre tjener en.</p> <p>Gruppeintervju: opplevde «å få andre til å tjene» som en far fetched tolkning.</p> <p>- Forslag: gi og ta imot komplimenter. (fj. kjærlighetspråk?)</p> <p>I runden:</p> <p>- Gi og ta imot kompliment på musikkvinger og ellers. Forhandling i gruppa om hvordan han kan sikre seg at begge deler skjer.</p> <p>- Syns det er vanskelig å se behov i kollektivet. Sara spør om de har vasketurnus.</p>	<p>-Veldig overført betydning»</p> <p>- Peker tilbake på samtalepm. fra annen sammenheng: Hvem har du ikke tligitt?</p> <p>- Knytter Hannas planlegging av arrangement. Naturlig. Denne var ikke norsk. (kultur)</p> <p>- Søndag: Tenkte på det etter dyp samtale etter gudstjeneste, men vurderte at det ville bli «litt mye».</p> <p>Forhandler mening – burde det ikke vært naturlig?</p> <p>I runden:</p> <p>- Vil ha bønn, daglig omvendelse. Enten basert på Leders, eller lage selv m/Bibel. Ber om tips til tid på dagn.</p> <p>- Usikker på trossteg. Plan B: be med folk.</p> <p>Sander bekrefter Jakob og Leders kroppslige avvelser ved å vise til sammenheng med åndelig og kroppslig helbredelse.</p>	<p>- Ikke havnet i mange situasjoner.</p> <p>- I dag: Ba med kristen studiekompi etter planlegging av arrangement. Naturlig. Denne var ikke norsk. (kultur)</p> <p>- Søndag: Tenkte på det etter dyp samtale etter gudstjeneste, men vurderte at det ville bli «litt mye».</p> <p>Forhandler mening – burde det ikke vært naturlig?</p> <p>I runden:</p> <p>- Vil ha bønn, daglig omvendelse. Enten basert på Leders, eller lage selv m/Bibel. Ber om tips til tid på dagn.</p> <p>- Usikker på trossteg. Plan B: be med folk.</p> <p>Sander bekrefter Jakob og Leders kroppslige avvelser ved å vise til sammenheng med åndelig og kroppslig helbredelse.</p>	<p>- Ang. faste – Bergp. sier noe om å faste, men ha salvet hode. Leder avspør (?) oss litt til samtale om salving.</p> <p>- Vurderer å prøve faste 1-2 dager i løpet av uka.</p> <p>- Assosierer Saras «trospraksiser som favner» til sangen «through it all». Har tenkt den ville være fin å høre i forskjellige livssituasjoner. Mer langsiktig.</p> <p>- Å be fadervår kan dekke begge (1 og 2) Deler erfaring fra tidligere. Var meningsfullt. Leder bekrefter.</p> <p>I runden:</p> <p>- Ratter: Vår Far og kanskje kveldsliturgi han ikke klarte forrige uke.</p> <p>- Gjøre: Knytte noe fokus her til liturgien?</p>	<p>På spørsmål om noen har tenkt på teksten: Kanskje i bakhodet? (16:06)</p>		
Håkon	<p>Innløvelse:</p> <p>- Mer tankemenneske enn følelses-menneske.</p> <p>- 30:49: Ser for seg Jesus og Maria.</p> <p>Reifisering:</p> <p>- Poenget er passiviteten</p> <p>- «Ett er nødvendig», men hva?</p> <p>- Bilde: bolledeig - «gjør som Maria, ikke som Marta»</p> <p>- «Søk først Guds rike»</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Er det individuelt? Åndelige stier? (søke Guds rike)</p>	<p>Intensjon:</p> <p>Passiv/ved Jesu fotter: gå en stille tur på mandag og onsdag (1 mangel på andre dager hvor det går)</p> <p>Aktiv/slutte å gjøre seg uro og strev over mange ting; ikke bruke mobil til sosiale-medier-relaterte ting før klokka 1600 og etter klokka 2000</p> <p>Refleksjon:</p> <p>Tur: Fikk til én tur. God opplevelse. Sjekk gruppeintervju.</p> <p>Mobiltr: Gikk bra. Glad han skrev det i gruppa – påminnelse da hun</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>- Flue på veggen-moment. På seg god stemning. Jesus begynner så å vaske: Helt stille i rommet.</p> <p>Reifisering:</p> <p>- Hvorfor er det oppsatsvekkende når høystatus tjener?</p> <p>- Knytter til Peter i andre bibelfortellinger. «Fint at man ikke alltid må skjenne greia.»</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Syns det er vanskelig å se behov i kollektivet. Sara spør om de har vasketurnus.</p>	<p>Intensjon:</p> <p>1) TJENE - på søndag formiddag skal jeg dele ut gratis lappekaker til folk i Oslo</p> <p>2) BLI TJENT - skal prøve å få noen andre til å ta oppvasken til minst to av middagene mine fram til neste onsdag</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Lappsteiking: Samme dag. Utrolig spennende. (Positiv respons i gruppa). Folk ble glade, overrasket. Noen spurte hvorfor. Hvordan skal man</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>Se «Til praksis»</p> <p>Reifisering:</p> <p>-</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Levde seg inn i lamme mannen. Resignert. Vennene hjelper. Kan man hjelpe en resignert venn?</p> <p>I runden:</p> <p>- Den lamme: Bruke en av nådepassasjene i bibelen – samtidig få bibelrutine. Eller athanasianske beklennelsen. Forhandling om</p>	<p>Bortreist.</p> <p>Intensjon:</p> <p>1) Starte dagen med bønn/andakt fra «Ved tro alene» - lese/be salme 139/tilsvarende hver kveld</p> <p>2) Fortsatt usikker, men skal tenke på det løpet av morgendagen også. Hvis jeg ikke kommer på noe annet blir det «husandakt» i kollektivet</p> <p>Refleksjon:</p> <p>Delte erfaringer i gruppeintervjuet: «Morgenbønn» kveldsbønn: Leste</p>	<p>Bortreist.</p> <p>Bortreist forrige samling.</p>	
	<p>48:23:</p> <p>I runden:</p> <p>- Finne praksiser var vanskelig.</p> <p>- Refleksjon: er lite stille, kulturen dårlig på å kjede seg.</p> <p>- Oppdagelse da han gikk tur under meditatio: Gå tur i uka? Er det spesifikt nok? (leder bekrefter)</p> <p>Gruppeintervju: Denne teksten gjorde mest inntrykk. Mest naturlig å trekke inn i dagliglivet.</p> <p>God sammenheng tekst → praksis.</p>	<p>tok opp mobilen.</p> <p>(Sjekk gruppeintervju.</p> <p>23:21) På leders spørsmål om hvordan det er å dele å mlykkes: Suger å ha faita på enkelt eksperiment, men lett å dele med gruppa. Snille / har forståelse.</p> <p>L: Har teksten dukket opp i uka?</p> <p>Mens jeg gikk tur. Spurte meg selv: På hvilken måte gjør jeg meg strev og uro med mange ting?</p>	<p>- 30:25: reflektere over hvordan det er spesielt og fint å tjene.</p> <p>- Deler sin liste over forslag til å tjene: Kaffi og banan (shared resource), ta vasken for noen, lage noe godt for noen, dele tyggis, steike lapper for folk i gata.</p> <p>- 51:14: Sliter med å fremprovosere tjeneste. Fremre ynkelig, plagsom? Leder: vi er ynkelige! (forhandling)</p>	<p>svare? Ville ikke at det skulle se ut som han bare ville vinne kreds i bibelgruppa.</p> <p>- Be om oppvask: Var nervepirrende å spørre. Ble ikke så ille som han hadde trodd. I gruppeintervju gjenntar han at han gruet seg. Sier han har noen teologiske innvendinger – problematisk å fremprovosere tjenester.</p>	<p>sistnevnte. «Hø?»</p> <p>Håkon: «For å fokusere på Gud.»</p> <p>- Vennene: Melde seg til å holde andakt i kristen organisasjon han er aktiv i.</p> <p>- Sander foreslår husandakt i kollektivet. Morsom sekvens. Referanse til Luther. Håkon sender utfordring tilbake.</p>	<p>Luther-andakt på morgenen og ba salme 143 på kvelden.</p> <p>- «En sånn ransak meg du-salme» Fin til å gå gjennom dagen, bekjenne. Avbrudd pga ferietur. Kan tenke seg å fortsette.</p> <p>- Husandakt: Omstendigheter kom i veien. Et substitutt: satte seg opp for å lede samling i en organisasjon han er aktiv i. Ikke andakt. Føltes godt, har forpliktelse der, håper å fortsette.</p>		
Kaja	<p>Innløvelse:</p> <p>- merket at hun var litt redd stillhet</p> <p>Reifisering:</p> <p>- Teksten minner henne om sang: «Barn ikke tjener». Ikke alltid forsvare Gud. Tørre å ta imot.</p> <p>Til praksis:</p> <p>I runden:</p> <p>- Tørre å være stille, lytte. Begrunner dette i opplevelsen under meditasjonen (42:58). Merket hun ble rolig. Hodet ble mer mottakelig. Ga mersmak.</p> <p>Trekker fram som tekst som gjorde mest inntrykk. Passet med livssituasjon. NB! Var bare med på første og siste. Opplevde denne var fin å tenke på i dagliglivet, busy...</p>	<p>Intensjon:</p> <p>Jeg kopierer Saras mobiltrie måltider, i tillegg til et kvarters stillhet om dagen</p> <p>Refleksjon:</p> <p>Delte erfaringer femte samling: Syntes 10 min stillhet var fint. Blitt litt mer glad i å være stille. Knytter til en tale som sa at man kommer i kontakt med følelser man egentlig ikke vil deale med. Men begrenset hvor dypt jeg kommer på 10 min?</p> <p>Forhandling: Jeg: du får kjent på kaoset. Kaja: ja, så det har vært bra.</p> <p>Gruppeintervju: Blitt introdusert for stillhet på nytt. Håper å fortsette med.</p>	<p>Bortreist.</p>	<p>Bortreist.</p>	<p>Bortreist.</p>	<p>19:47: Kaja var ikke med forrige samling. Spør for å forstå kategoriene/ reifiseringen. Jeg ber de forklare utfra teksten.</p> <p>Forstår at hun kan knytte noe hun har gjort til «vennene»/ trossteg: Hun har syntes det er vanskelig å være synlig kristen i klassen. Men på klassetur ble hun sittende og snakke naturlig om kristen oppvekst osv. med kristen klassekamerat mens andre hørte på.</p> <p>- Forhandling: Høres kanskje feigt ut for dere andre? Sara: Du er ikke alone. Ji</p> <p>student-undersøkelsen til NKSS. Leder: Praksiser må skje fra der du er. Bruker reifisering: -trosskritt-</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>-</p> <p>Reifisering:</p> <p>- Tekst hun har lest mange ganger. Noe som alltid blir sagt: Ha Jesus som buse, søk ham for andre ting.</p> <p>- Brutal dom mot de som ikke hører.</p> <p>Forhandling: Leder spesifiserer: «hører og gjør».</p> <p>- Hva er det som får den ene til å handle og den andre ikke? (reifisering fra innløvelse?) Her (12:32) følger lengre refleksjon / samtale om grunner til at man ikke gjør.</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Etter forslag om Vår Far og pustebønn: Liturgisk bønn blir bare rytme uten at hun sitter igjen med noe. Forhandling: Leder sier at det da går fra hodet til hjertet.</p>	<p>Intensjon:</p> <p>Skriv ikke på chatten. Fra samtalen: 1. Si trosbekjennelsen høyt i speilet. 2. Ikke se bjelken i venns øye.</p> <p>Refleksjon:</p> <p>1. Funka bra. Ble veldig virkelig. Sank inn hvor stort det var. Vil fortsette, for å få bort rytme/regle/ tomme ord. 2. «Vi har hatt det fint sammen denne uka.»</p> <p>Gruppeintervju: Håper å fortsette med å si trosbekjennelsen foran speilet.</p> <p>Dårlig sammenheng tekst → praksis. «Måtte tolke oss litt ut av teksten.» Men fine utfordringer likevel.</p>

	God sammenheng tekst → praksis? «Ove på å være Maria»							I runden: - Ratter: Se seg i speilet mens hun sier trobøkjennelsen høyt. Basert på god erfaring. - Gjøre: Kom på noen hun ser bjelken hos. Har tidl. prøvd å se folk gjennom Guds eller foreldres øyne. Vanskelig å gjøre denne konkret.
Leah	Innløvelse: - beskriver følelser hun fikk som Maria (frustrasjon + lettelse) og Maria (skam) Refleksjon: - «Begynne nær Gud» (fra bibelskolen) Til praksis: I runden: - Skjønne ikke helt kategoriene aktiv/passiv. - 45:42: Forteller om utfordringer gitt i smf i hest, Sacred pathways og hennes naturglede: Vil gå tur. - Forteller om andaktsbok om daglig omvendelsesbønn – veige Gud. Trekk fram denne som tekst som gjorde mest inntrykk. Passet med livssituasjon. OG: der fikk hun det tydeligste matet med Jesus.	Intensjon: Her er mine to punkter: 1) Starter hver dag med å be for dagen og takke for nåden 2) Få til to turer ut i naturen i løpet av uka – en i løpet av helga og en mandag eller tirsdag Refleksjon: Bønn: Gått fint. Kommet inn i vane, første jeg gjør er å be. Glad for det. Forteller at hun har fortsatt med dette nesten hver dag siden. Tur i naturen: Ble ikke som tenkt. Tur i hjembygd, men med folk + flytur alene med natur = én tur. Tur i Oslo til steder uten folk. Ble fint. Leder: Har teksten dukket opp i uka? Kjente det var godt å være stille etter samlinga.	Innløvelse: - Hvordan var det å være Judas? Følelsesmessig innløvelse. Undring. Refleksjon: - Etsker at Jesus sier tydelig han er mester og herre. «Det er jeg!» Til praksis: - Ville opplevd det ubehagelig om noen vasket føttene hennes. 19:49: Ser et faktisk behov hos en i kollektivet som trenger noen å snakke med etter jobb. - Trekker kjærlighetspråk inn i samtalen. - Reflekterer over at hun tjener/blir tjent mindre når hun er stressa og har dårlig tid. - Foreslår: Snakke med romvenninne, kjøpe bolle til noen og be om massasje. (Leder sier ok når bare én er avhengig av at situasjon dukker opp) God sammenheng tekst → praksis? Her ble øvelsen det viktigste.	Intensjon: Tjene andre; - Spørre daglig hvordan det går [på jobb] til hun ene jeg bor med. Sette av tid til å lytte. - Kjøpe bolle til noen i klassen fra kantina Bli tjent: - Få [person] til å massere meg Refleksjon: Borte andre samling. Fra gruppeintervju: - Lytte. Opplevdes fint. - Balle til klassevenn: Forteller historie som skaper rom for videre refleksjon over hvor vondt det kan kjønes å bli tjent. Opplevde det som fint, og fikk positiv men blanded respons fra den andre. Jeg kobler til erfaring fra tekstlesinga og samtalen. Kaja kobler til norsk kultur. Leah konkluderer med at historien viser hvor vanskelig det er å la seg bli tjent. - Få massasje: Var vanskelig å spørre om. Hvorfor? Godt men uavvendig + innsats fra den andre.	Borte.	Borte. Gjorde praksiser likevel. Skjante fra chatten hvilken tekst det var, og at det var noe daglige greier og noe du hadde utsatt. Skrev ikke i chatten. Vanskeligere når hun ikke har vært med i prosessen. Intensjon: 1) Be daglig fra Sal 25, 4-5 2) Kopierte: Be høyt med noen. Refleksjon: - Daglig bønn: En hun hadde tenkt å bruke tidligere i år. Samtalen ga ikke mye plass til refleksjon. Heller assosiering (forhandling av mening), og å finne fram versene. - Be høyt med noen: Ba sammen med venn på vei til kirka. Naturlig. - Ba for venninne som hadde vondt i nakken. Synes det er utfordrende å be om helbredelse, utsetter det. Ble veldig fint. Forte også til samtale.	Innløvelse: - Visste ikke hvilken setting talen stod i: vanskelig å leve seg inn. - Så for seg at Jesus gikk tur og pekte på hus på fjell og ødelagt hus. Refleksjon: - Virker som en selvfølgelighet at fommen skal komme. Til praksis: - Harte andakt i går fra en serie om Vår Far. Det ble annerledes å be etterpå. I runden: - Ratter: Pustebønn (forhandling, samtale – hvaken?) eller Vår Far. - Gjøre: Må tenke mer på. - Fadervár: Konkret, lett å vite hun har gjort. Bønnen har også dukket opp ellers i dagen. - Ikke bekymr seg:	Intensjon: - Under å-grave-dypere-punktet vil jeg be Fader Vår hver kveld. - Jeg leste igjennom bergprekenen på onsdag etter gruppa og da ble jeg truffet av det som står i kap. 6 om å bekymr seg (det er jeg flink på). Så denne uka vil jeg øve meg på å legge vekk bekymringene når de kommer, ved heller å stoppe opp og be rundt det som det gjelder, og ved å øve meg på å tenke at det går fint. I gruppeintervju forteller hun at hun var mindre inspirert til å gjøre disse enn de to første. Refleksjon: Kjenner seg igjen i Saras beskrivelse av at det var vanskelig å finne konkret eksperiment. - Fadervár: Konkret, lett å vite hun har gjort. Bønnen har også dukket opp ellers i dagen. - Ikke bekymr seg:
								Først knyttet til tannlegebesøk. Ikke lett. Stoppe opp. Så i Kollen. Så i fest med mange ukjente. (Forteller historier) Blitt mer bevisst på egen bekymring, kunne tatt tak i det. Kollen: Stoppet opp og ba.
Hanna	Borte	Borte	Borte	Borte	Innløvelse: - Ikke praktiske spm. som Sara. Rett i kobling med hverdags erfaring: Folk trenger seg på Jesus. Hun ser ikke det i sitt liv. - Kjenner seg litt igjen i skriftbæde: «jeg har forstått.» Refleksjon: - Til Jakobs «Messias»- sammenheng: «Å kjenne igjen hva som er Gud og ikke». Leder: «Skjelne.» - «unskyldninger» Til praksis: - De har fysisk hindring, bruker ikke unnskyldninger mot å gjøre troshandling. Knytt til deltakeres fysiske hindringer for fotvask. Utfordring til ikke å finne på unnskyldninger. - Konkretiserer: vil be med folk, men stopper seg selv. - Etter Sander snakker om tilgivelse: Foreslår skrevne bønnen som minner oss om synd, tilgivelse og avhengighet av Gud. - I runden: - Den lamme: En sann greie der lea daala	Intensjon: Den lamme mannen: - be bønn hver morgen og kveld som går ut på overgivelse, syndstiligviselse og takk Den lamme mannens venner: - må ikke la frykt og fysiske hindringer stå i veien for troshandlinger. - vil prøve å be høyt sammen med andre Refleksjon: - La merke til at andre ble bevisstgjort sist gang. Nå opplevde hun det selv. Likte det. - Morgenbønn / kveldsbønn: Brukte Plukk og miks. Fint. Knytt til lamme mannen ved både tilgivelse, overgivelse og avhengighet. Kommer til å fortsette. Har fortsatt. Fin – hadde ikke lyst å slutte. - Troshandlinger, be høyt med andre: Knytt til vennene i teksten, og til eget ønske om endring. Utfall 1: Fikk ikke til, men ble bevisstgjort. Utfall 2: Fikk til med romvenninne, ble fint.	Innløvelse: - Kan ikke huske å ha lest to første setninger. Skarp tone/ ubehag. Øyeblikner, ristet i. - Her må jeg følge med.» Kobler til erfaring med følelse hun fikk ved brannkurs, der hun innså hun pleide å gjøre en brannfarlig ting. Refleksjon: - Svart/hvitt og konkret. Det alternativet og det alternativet. Noen opplever troa abstrakt, ikke jeg. Til praksis: - Vanskelig å trekke ut noe håndfast og konkret. - Foreslår uttra samtalen til alternativet (kategorier): (1) Gå til røttene, fundamentet. (2) Gjøre noe konkret Jesus sier. Sistnevnte synes hun er vanskelig å spisse. I runden: - Ratter: Vår Far + stillhet/refleksjon: Hva ber/lenget jeg etter nå? - Gjøre: Har kalt den «Gå og gjør». (refleksjon) «Hvor står sletteprekenen?» - Vil	Intensjon: Ratter: be vår far hver kveld med tid til ettertanke/stillhet Her og gjør: salige er de som skaper fred matt 5,9. Har noen utfordringer i [miljø], hvor det ofte blir mye lite hensiktsmessig «kriging», [...] Så vil jeg øve på å elske mine neste og skape fred. Refleksjon: Ble veldig inspirert første gangen, ikke så mye nå. Mer svevende, vanskelig. Har dessuten startet flere trosprosjekter i fasten. Gjentar at hun ønsker å ha en lyst til å gjøre noe, ikke bare gjøre for å gjøre. - Fadervár: Bedt hver kveld. - Skape fred: Reflekterer over at hun har sett endringer i lengre tid. Ser muligheten til å være tålmodig. «det klarer jeg». Sier lite om denne uka. På spørsmål om noen har tenkt på teksten: Ikke selve historien, men «Hør og gjør». (refleksjon)

					<p>bekjenner at Gud er Gud og jeg er avhengig.</p> <p>- Tjener Sander om at både morgen og kveld er bra tid for bønn.</p> <p>- Vennene: Vil prøve å be høyt sammen med andre. Knyttet det til troshistorien, hennes mission om at å gjøre tro sammen skal være naturlig.</p> <p>Trekker fram som tekst som gjorde mest inntrykk. Ble konkret inspirert. God sammenheng tekst → praksis. Traff der hun var i livet.</p>	<p>-Jeg har ikke lyst å bare gjøre det for å gjøre det fordi at jeg har bestemt meg for det. Jeg har lyst å gjøre det fordi det er sånn opprøp ønske.</p> <p>-Men jeg tror at hvis en har lyst å endre noe så kan en ikke bare forvente at "knips" [...] men at det må la det være en prosess da.</p> <p>Påpeker hun ble inspirert sist samling - påvirket hele uka.</p>	<p>finne noe hun virkelig har lyst til, ikke bare gjøre for å gjøre.</p>	<p>Ga også bort banan uten planlagt. Vot ikke om det ville skjedd uten samlinga.</p>
Jakob	<p>Innløvelse:</p> <p>- Uvart tilnærming. Tenkte mer enn levde seg inn.</p> <p>- Hva hvis det var motsatt: Maria klagede?</p> <p>Refisering:</p> <p>- Assosierer Jesu ønske om å være med Marta, med eget ønske når han drar på besøk. Ryddighet mindre viktig enn personen.</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Er det viktigste at det er lystbetont eller at det er stille? (36:52) etter Saras motstand.</p> <p>I runden:</p> <p>- 50:13: Refleksjoner rundt travel hverdag og prioriteter. «Er bibelgruppen nødvendig?» © «Er der jeg skal være.» Leder utfordrer: ikke gjøre mer/men annerledes. Jakob: «Men hva skulle det være da?»</p>	<p>Intensjon:</p> <p>Skrev ingenting.</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Har prøvd å hvile, være bevisst, kjenne på kroppen. Siv 2 timer på stillerom på studiestedet.</p> <p>- På vei hjem fra dårlig trening, misfornøyd. Så fram til å be.</p> <p>Fornøyd, selv om det ble til underveis.</p> <p>Litt arbeidsvakuum på skolen, så ikke like stort behov for hvile denne uka.</p> <p>(12:49) Leder spør: hvorfor satt du ikke konkrete mål? Jakob svarer at han ikke liker å ha mål som puster han i nakken.</p> <p>(16:27-ca 20:00) Leder reflekterer sammen med Leder om at mål bør være lavoppnåelige.</p>	<p>Stille i første fase.</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Opplever å bokstavelig vaske føtter som unødvendig.</p> <p>- Det er klart for meg at jeg vil vaske badet til foreldrene. (Leder bekrefter som bra, konkret)</p> <p>- Vil ta utstyrsbagen på trening, hvis den ansvarlige er borte. (Leder utfordrer på at han bør ta den uansett)</p> <p>- Sitter for langt inne å f.eks. gå på skolen uten mat og penger.</p> <p>- I runden: Søker smuthul – ber de tjene ham ved å ikke kreve at han skal be noen andre om det. Leder: Godt forsøk!</p> <p>- Rekker ikke å få konkretisert «å bli tjent» i runden.</p> <p>Trekker fram som tekst som gjorde mest inntrykk. Hvordan</p>	<p>Intensjon:</p> <p>- Nevnte i samlinga at han ville vaske bad.</p> <p>- Skrev en lang post på chat under uka om at han ikke ønsker å lage mål, men heller la samlinga prege ham i uka. Når han definerer mål skjer to ting: Det går fra vil til må. Etter gjennomført leter han seg ferdig. Beskriver hvordan første uka heller åpent øyne for muligheter. Vil ikke motiveres til å vaske føtter av et løftemål men av gjerningens egenverdi.</p> <p>- Leder responderer: Ser ønsket om å være genuin. Men: Vi gjør ikke alltid det vi vil. Trenger trening. Kan du teste det bare disse ukene?</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Har tenkt mye. Merker bannen «fri oss fra å trangen til å komplisere vekk og</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>- Levde seg inn i den lamme. Knyttet til egen erfaring med å bli frisk fra skade, kunne gå igjen.</p> <p>- Sammenligner med dokumentarserie på TV med folk som hevder å være Messias. Hva hvis det var teologiprofessorer som stod foran Jesus her?</p> <p>Refisering:</p> <p>-</p> <p>Til praksis:</p> <p>I runden: Forhandler med egen tilnærming, konkret nå:</p> <p>- Lamme mannen: Gå på krykker 5-10 min hver dag for å gjenoppleve</p> <p>- Vennene: De tar han med til Jesus. Han vil innlede samtale om tro med slektning familien skal være barnevakt for denne uka. Forhandling: går det å</p>	<p>Intensjon:</p> <p>starte hver dag i en uke med 5-10 min på krykker, og ta en prat med [slektning] om forhold til kristen tro</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Krykkegang: Gjennomført de fleste dager, når ikke praktisk vanskelig. Nedgående kurve på hvor bra det føltes: «Første dagen var sånn, åja, kult! det var på en måte spesielt da å gå på krykker i 5 minutter, også kvarter seinere drive og pakke til fotballtrening. Men så etter helgen, så var det sånn å, det...» nå skal jeg gjøre dette igjen»</p> <p>- Selv om konkrete mål –dårligste uke. Sier fokuset forsvinner når krykkene er lagt bort. Gikk kanskje glipp av muligheter? Opplevde å gå på krykker sterkt første dagen, men dårlig som</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>- Glad i bibelvers som er litt alvorlige. (16:16) Rokker ved deg.</p> <p>Refisering:</p> <p>-</p> <p>Til praksis:</p> <p>- 19:10 – 26:05: Påstand: Gjerningene dine viser hva du faktisk vil. Diskusjon følger.</p> <p>I runden:</p> <p>- Hjemmeeksamen neste uke.</p> <p>- Det fungerer best når det «gnager», så vil helst ikke sette mål.</p> <p>Leder forhandler: Gå der du er. Men Jesus sier jo har og gjør. Kan du konkretisere praksiser som hjelper det å gnage? Påminnelse e.l. ikke overlatt til tilfeldigheten. Men finn riktig for deg, så kan vi bare pushe litt til.</p>	<p>Borte pga. studie. Forteller i individuelt intervju at han ikke gjorde noe praktisk respons siste uka.</p>
	<p>Leder: Rydde i kalenderen? Reflektere over hva som faktisk gir hvile?</p>	<p>27:02: Refleksjon rundt i mislykkes – psykologisk studie viser at vi liker bedre folk som tabber seg. Leder: det åpner en ny dimensjon i gruppa.</p>	<p>Jesus setter eksempel.</p> <p>forklare bort oppfordringen...»</p> <p>- Har vasket foreldrenes hus. De ble fornøyd.</p> <p>- Ikke noe konkret på å bli vasket, men ble mer bevisst på at mange «spruter litt vann» i løpet av en uke. Foreldre, venner, lærere.</p> <p>- Ble også bevisst på at travel uke gir færre muligheter til å tjene. Leder: Derfor må vi velge små ting, ikke ekstraordinær.</p> <p>- Vil ha mål som er relevante utenfor OD.</p>	<p>snakke med barn om tro?</p>	<p>daglig eksperiment. «Når du blir vant til det mister det litt effekt.»</p> <p>Tenkte litt på bibeltaksten første dagen han gjorde det.</p> <p>- Trossamtale: Gikk ikke så superbra. Sa hun likte seg i kristent miljø. Bra, ikke mer eksistensielt.</p> <p>I eksperimentet med å snakke med slektning om tro, reflekterte han rundt hvordan vennene gikk tungvinte trinn, og at denne samtalen også var tungvinn, fordi hun ikke var så interessert.</p>	<p>Jakob: skal tenke videre.</p>		
Leder	<p>Innløvelse:</p> <p>-</p> <p>Refisering:</p> <p>- Spør gruppa: hva er den gode del?</p> <p>- Utfordringen kommer til Marta (14:43) - Invitasjonen»</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Har vært stor variasjon tidligere.</p> <p>- Handler om stillhet + balanse (24:48)</p> <p>- Vi er frite til å lage ulike eksperimenter.</p> <p>- Introduserer kategorier. (26:43 og 27:33): sette ved Jesu føtter, ikke gjøre seg støy.</p> <p>- Tjener Maria for å gjøre seg fortjent kjærlighet?</p> <p>- Henter opp Håkons kategorier: aktiv/passiv (33:27)</p> <p>- Erfaring: Hvildeg vanskelig for mange.</p> <p>- Kjede seg = bra</p> <p>- Bruker Saras refleksjoner som hjelp til gruppa.</p>	<p>Intensjon:</p> <p>1) Passiv / sette ved Jesu føtter: 1-2 jesusmeditasjoner denne uka (mandag + evt en til)</p> <p>2) aktiv / rydde bort stress og uro: legge telefonen vekk hjemme og på t-banen, for å ta vekk stressmoment.</p> <p>Refleksjon:</p> <p>Jesusmeditasjon: Fikk det bare til én gang, da han hadde planlagt. Hadde ikke lyst, men da han startet: «Hvorfor gjør jeg ikke dette oftere?»</p> <p>Mobilfri: Gjennføring av kjent praksis. Tok tid å komme inn i. Vært litt sløsk. Å skrive på chat hjalp: Kontrakt, forpliktelse, «Nå må jeg ta meg sammen».</p> <p>Ledelse:</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>- Lever seg inn i Judas. Ser Jesu kjærlighet.</p> <p>Refisering:</p> <p>- La merke til «Forstår dere hva jeg har gjort for dere?» Kobler til at Johannes senere sier at de skal se at de er disiplinert ved at de elsker. Fotvasken bidde på dette.</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Rask refisering: «hverandre». Begynner å gå mot tidligere brukte kategorier og eksperimenter.</p> <p>- Skal vi vaske føtter i overført betydning, eller bokstavelig? - Løfter fram at bokstavelig fotvask også kan være meningsfullt i dag. Nevner venn sin erfaring.</p> <p>- Trekker fram tidligere OD-erfaring med å dele i to kategorier</p>	<p>Intensjon:</p> <p>1) tjene andre: vaske føtter til 3 personer (gjørne folk jeg står i et lederforhold til)</p> <p>2) bli tjent: be meg selv på middag den neste uken, eller ta imot invitasjon til å spise ute</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Vaske føtter: Giapp den gangen det ikke var planlagt. Ble nervøs for å spørre. Litt som å spørre noen på date. Fikk litt motvilje lov. Lattermild. De beklagde skitne føtter. Merket han ble ærn.</p> <p>(Uttrykker litt overraskelse over hvordan ting ble.) Var fint. Fikk til 2 av 3.</p> <p>- Be seg på middag: Noe overrasket over at det ikke var ydmykende. Folk synes det var fint å ha besøk. Fikk også hjelpe til. Ga mersmak. En situasjon</p>	<p>Innløvelse:</p> <p>- Klarte ikke leve seg inn i skriftlærde, slik som Hanna gjorde.</p> <p>- Levde seg inn i den lamme. Kobler til forrige samling: ydmykelse. Overveldende med vennenes omsorg.</p> <p>- Spennende å leve seg inn i det kroppslige med å bli helbredet.</p> <p>- Hva får vennene til å gå så langt?</p> <p>Refisering:</p> <p>- «Hvorfor går dere med slike tanker» → selverkjennelse / syndserkjennelse.</p> <p>Til praksis:</p> <p>- Foreslår selvransakelse / syndserkjennelse.</p> <p>- Foreslår øvelse i skjelling.</p> <p>- Legger merke til «dra hjem» i teksten, og knytter til eget behov om å ta hjemmet tilbake.</p>	<p>Intensjon:</p> <p>1) omvendelsesbønn med knellingigge flatt hver kveld</p> <p>2) invitere noen venner på et kjærlighetsmåltid/ jesusmeditasjon en kveld en gang de neste ukene (må sende innvit denne uka)</p> <p>Refleksjon:</p> <p>- Omvendelsesbønn: Brukte egen tidebønn. Er i krevende situasjon knyttet til noe i [organisasjon] som gjør ham motløs. Ikke lyst å be, men vennen hjalp ham. Var veldig delig. Brukte noen ganger bare deler av kveldsliturgien. Fint å kjenne dette også var greit.</p> <p>- Invitere til kjærlighetsmåltid. For å ta tilbake hjemmet. Spurte en venn, men det passet ikke. Ingen konkret dato.</p>	<p>Før lectio:</p> <p>- Kanskje dagens tekst gir oss noe vi tar med videre etter OD?</p> <p>- Hvordan har det gått med memorisering?</p> <p>- anbefaler å ikke skrive for mye under meditasjon, for at vi skal involvere hjertet mer enn hodet.</p> <p>Innløvelse:</p> <p>- Nyoppdagelse: «grave dypt». Mye arbeid.</p> <p>Refisering:</p> <p>- Spør om teksten handler om noe annet enn det barnelærdommen vår sier.</p> <p>- Hva er flommen? Utfordringer i livet eller endetiden?</p> <p>Hanna: begger deler?</p> <p>- Grave dypt – assosierer til røtter.</p> <p>- Hva er dype nok røtter til stormen kommer?</p>	<p>Bortreist.</p> <p>Intensjon:</p> <p>Røtter/bærende rytmer: lasse og stillhet onsdag+fredag (til k15)</p> <p>Har og gjør: les saligprinsipper hver dag. Be om åpne øyne, ører og hjerte for å leve det ut den dagen.</p> <p>Refleksjon:</p> <p>Fra chat: ønsker dere en strålende samling i kveld! Takk nok en gang for flotte uker sammen med dere mine eksperimenter som går over i faste går greit - faste+stillhet på onsdager og fredager er foreleip det mest inntrykkfulle. Glem å lese saligprinsipene noen dager, håper å komme inni det denne uka.</p>

	<p>- Respons på Jakob (50:13): Hvilke du virkelig når du tror du vil? Egen erfaring med at dataspill ikke var hvile.</p> <p>I runden: - Vil gjøre Jesusmeditasjoner og ta bort mobil.</p>	<p>- Trekker fram betydninga av både å feile og lykkes. - 34:16: Etter at jeg trakk fram at jeg huska på teksten. -Har teksten eller budskapet [...] blitt tydeligere, eller har det i løpet av uka som har gått, litt sånn som Eirik beskriver? - - 39:00: Praksiser kan føre til selvransakelse. Bonusgjeite, enten en klarer eksperimentet eller ikke.</p>	<p>(reflisering): tjenebil tjent. - Eksempler på erfaring å stille seg i situasjon der man må bli tjent. Rart, men -gir mer og mer mening for meg - - Ydmukende situasjon. (Ydmukelse som refleksjon av hendelsen) - 27:29: Samtalens fokus på behov → peker på behov i samfunnet vårt, f.eks. ensomhet og fattigdom. - Vi må kanskje framprovosere tjeneste for at det skal skje. - 35:58: Både åpner opp -allt mulig rart- og legger føringer -en gi en motta, minst en daglig- for typen eksperimenter. - 40:03: -Vær konkret - - 53:58: Trekker fram treningsstudiometafor i forhandlingen av om det gir mening å fremprovosere tjenester. I runden: - enten vaske føtter eller elske uten å si noe. Be seg selv på middag. Håkon forhandler: ikke ut på kebab_sant?</p>	<p>der han spontant fikk tilbud om å bli spandert på. Takket nei. Angret.</p>	<p>- Forestår Hannas -trossteg- som en kategori for eksperimenter. 31:25: - påpeker betydning av daglige eksperimenter for å forme vaner. - Forestår to kategorier: - En daglig i den lamme mannens situasjon: syndserkjennelse / tilgivelse. Sier han kan dele en liturgi til inspirasjon. - En inspirert av vennene - gjøre trossteg uten unnskyldninger. Eksempifiserer at denne for noen kan handle om tilgivelse. I runden: - Den lamme: bruke bønneliturgi han har. - Tipser om å knele, jf. Jakobs kroppslige øvelse. - Tipser Sander om at kveld er spesielt bra for tilgivelsesbønn. - Vennene: Unnskyldninger: Enten noe med tilgivelse, eller invitere til kjærlighetsmåtid.</p>	<p>Semiformalyd, steg i riktig retning. Unnskyldninger: ikke tid, ork osv. Leder påpeker at det er gøy Leah er den eneste som berarte helbredelse etter tekst om helbredelse. Påpeker at det er en levende tekst, som får kontakt med livene våre så ting skjer.</p>	<p>- Mange grunner til hva vi velger, men faktisk et valg. <u>Til praksis:</u> - Bergprekenen og Sletteprekenen nye. Noen har lansert Saligprisningene som vårt svar på åttedelte vel. Starter en diskusjon. (19:10 – 26:05) - Teksten god til refleksjon rundt OD, men vanskelig å lage eksperimenter fra. - Grave dypt: stillhet. - Knytter til fastetid: fasteøvelser? Legge til / trekke fra. - Forestår å bruke Hannas kategorier, med én jevnlig og én stunt. Trekker fram treningsstudio-metaforen igjen. - Introduserer pustebønn/ Jesusbønn - 37:06: Reforhandler: (1) Trospraksis som varer/avner og (2) gjøre noe Jesus sier i slettepr / bergpr. Gir eksempler. Vi blar i biblene og finner eksempler fra begge. - 43:32+: reforhandler: (1) bærende trospraksis eller røttene, (2) gjøre om noe Jesus sier til praksis, f.eks. fra sletteprekenen. - Oppgave: be og skriv I runden: - Røtter: stillhet - Gjøre: Kaller det -ord til handling- - Vanskelig. Invitasjon – saligprisningene. Evt. lære mer om omstridt tema i kirkesamfunnet.</p>		
Jeg	<p><u>Innlevelse:</u> - Levde noen seg inn i Maria? (for det gjorde jeg) <u>Refleksjon:</u> - 1.01:47: Jeg forhandler kategoriene til nye navn: Jesu føtter/rydde bort strev og uro. For mye innblanding? <u>Til praksis:</u> - Spør «Er strev og uro med mange ting en nøkkel?» (reflisering) (37:01) 56:13: - Har travelt hverdag nå, vil rydde plass til sabatter og hvile. Rydde bort litt fifa? - Knytter praksiser til min innlevelse i Maria + min hverdag + personlighet.</p>	<p><u>Intensjon:</u> 1. Bruke ekstra god tid på badet morgen og kveld til tannpuss og dusj osv. (uten mobil) for å lande i kroppen min (Fordi mitt strev og uro ofte er knyttet til tankearbeid) 2. Ta en kveld for å rydde plass til sabbatsdager i kalenderen min for våren som kommer. <u>Refleksjon:</u> <u>Ekstra tid på badet:</u> Har vært en god ting, lande i kroppen. + Stille Guds tempel. Stillheten ga rom for grubling i dusjen. <u>Sabbatsdager i kalenderen:</u> Kjenner allerede at det gjør meg mindre urolig. Vet hvilken kommer. Har også blitt minna om teksten: «Du gjør deg strev og uro» + «Dette skal ingen ta fra deg»</p>	<p><u>Innlevelse:</u> - <u>Refleksjon:</u> - <u>Til praksis:</u> I runden: - Bli tjent – spise ute for penger jeg har fått fra noen venner. - Tjene 1: Hverandre: matmuffins. (de to første preget av min innlevelse) - Tjene 2: Plukke søppel i nabolaget. <u>Refleksjon:</u> - Plukke søppel: Klarte de første dagene. Gadd ikke den siste. Ble overraskende selvbevisst. Samtale med forbipasserende i hodet. Brukte teksten: - Tjener ikke større enn mester-. Forhandlet mening – hvorfor gjør jeg det? - Bake muffins: Helt greit. Lite respons. - I loka: Bliit bevisstgjort på å tjene andre. Meningsfullt. - Ut og spise: Evaluerer utfra hvor enkelt det var. Gjorde et par ekstra eksp. der jeg ba om tjenester.</p>	<p><u>Intensjon:</u> Tjene andre: - Gå en liten tur for å plukke søppel i nabolaget hver dag. - Bake matmuffins til ledergruppetet i kirka på tirsdag. Bli tjent: - Gå ut og spise på restaurant med kona i dag, og betale med penger vi fikk i gave fra en venn. (- Be om penger jeg har til gode hos folk.) <u>Refleksjon:</u> - Klarte de første dagene. Gadd ikke den siste. Ble overraskende selvbevisst. Samtale med forbipasserende i hodet. Brukte teksten: - Tjener ikke større enn mester-. Forhandlet mening – hvorfor gjør jeg det? - Bake muffins: Helt greit. Lite respons. - I loka: Bliit bevisstgjort på å tjene andre. Meningsfullt. - Ut og spise: Evaluerer utfra hvor enkelt det var. Gjorde et par ekstra eksp. der jeg ba om tjenester.</p>	<p><u>Innlevelse:</u> - <u>Refleksjon:</u> - <u>Til praksis:</u> I runden: - Den lamme: Kopierer bønnan Leder sender. - Vennene: Be nabo på valfer. Har tenkt på lenge, men har alltid unnskyldninger.</p>	<p><u>Intensjon:</u> 1) Be kveldsbønnene fra linken hver kveld mens jeg kneler eller ligger flatt. 2) Få fingeren ut på å invitere naboen på valfer. Gjerner å selve besøket denne uka, men i det minste gi en invitasjon. <u>Refleksjon:</u> - Kveldsbønn: Fungerte dårlig, pga. kveldsruiter med kona + å bruke mobil. Byttet ut med bønn fra tidebønsbok på senga sammen med kona. Vil fortsatte. (Jakob forhandler: kult at man oppdager ting i prosjektet man vil ta med videre). Bønnene handlet bare delvis om tilgivelse. - Nabo på valfer: Traff i heisen neste dag. Inviterte generelt, men ikke konkret avtale. Blanding av skuffende og helt greit i travel periode.</p>	<p><u>Innlevelse:</u> - <u>Refleksjon:</u> - <u>Til praksis:</u> I runden: Leser Lukas i fastetida. Bruke -bønnan til bibellesingen min på morgenen. Be om hjelp til å se muligheter til respons. Både bærekraftig OG kan føre til handling. Jeg bygger her på Jakobs gnagning men bruker også Leders tips om å konkretisere. Refleksjon: Egentlig bare ett eksperiment. Forteller om noen praktiske responser, som da jeg hørte på lovsanger etter teksten beskrev lovsang av Jesubarnet. Har vært en fin ting, vært godt for meg. Samtalen førte til noen uplanlagte ting: - banan til en tigger. - inkludere -vår far- i kveldsbønnliturgi, fordi det er slettestær når resten ryker.</p>		
Refi:	<p>Uttrykker ulik opplevd evne til innlevelse. Hvilken betydning har ulik emosjonell respons på teksten? Jf. Sara blir sur. Hva er det å sitte ved Jesu føtter? Søke Guds rike? Være passiv?</p>	<p>Praksiser vurderes mest ut fra «klarte/klarte ikke». Enkle vaner kan formes fort. Jf. Leah. Husker man på teksten i løpet av uka? Hvordan er det å feile? Samling + praksis kan skape selvreleksjon.</p>	<p>Gir det mening å vaske føtter bokstavelig? Gir det mening å fremprovosere å bli tjent? Og ble -fremprovosering- en refleksjon som koblet seg fra teksten, og som fikk veldig stor del i samtalen.</p>	<p>Er det en gyldig «bli tjent»-praksis om du ikke har fremprovosert den selv? (20:35) Deltakere har lagt merke til situasjoner der de har fått tjene eller blitt tjent. (21:47) Fotvask i både bokstavelig og overført betydning. Fører til ulik forhandling av mening.</p>	<p>Før lectio: (00:00) Leder leser fra Kunsten å forme livet (s. 39), om å gå ut av komfort-sona, erfaringer du ikke kan få på andre måter og fortellinger. Sier: Jeg har fått fortellinger. En invitasjon til oss? Før meditatio/oratio: Leder sier innlevelse</p>	<p>9:20: Hanna: - Endring er prosess, ikke bare "knips" - - Løfter opp autentisitet. Autentisitet også Sander, 11:54. Når Kaja ikke var med sist må hun ha hjelp til å forstå kategoriene. Viktigheten av å være</p>	<p>Leder introduserer dikotomi hjertes/hode, og anbefaler å ikke skrive for mye. For meg virker dette sammen. 12:32: Samtale – hva får den ene til å ikke gjøre det Jesus sier: Leah: Lett å velge det som krever minst. Hanna: Mest komfortable.</p>	<p>Jeg minner om kategoriene etter at Kaja har delt. Litt uklare... Kaja, Leah og Hannas «gjøre»-eksperimenter er mer fokus enn konkret handling. Jf. Jakobs tilnærming. Å bære med seg teksten: Nei, men Hanna bærer med seg</p>	

<p>Leder setter retning (megler) ved å spørre etter kategorier for eksperimenter (refisering), og ved å dele erfaringer.</p> <p>Delvis meningsfulle kategorier: aktiv/passiv.</p> <p>Bruk av refiseringene «kjærlighetsspråk» og «Åndelige stier» som ressurs til å finne ulike eksperimenter.</p> <p>Personegnet som viktig faktor for valg av meningsfullt eksperiment.</p> <p>Deltakerne bruker andre elementer fra OD enn selve teksten som ressurs for å lage eksperiment: stilhet (Kaja og Leah) og tur (Leah og Håkon)</p>	<p>Inviterer leder gruppa inn i en refisering som gruppa ikke har deltatt i å forhandle fram?</p> <p>Forhandling: Gir treningsstudio-metaforen mening? (53:58)</p> <p>Leder forhandler med Jakob: eksperimenter bør være konkrete.</p> <p>Ydmykelse/ydmyk OG å elske som refisering av fortellingen.</p> <p>Forhandling: Er vi ynkelige?</p> <p>Forhandling: hva er et gyldig eksperiment? Må det være vanskelig? Må det være konkret? Hvor langt ut av komfortsona må til?</p>	<p>Hvilket rom finnes for å tjene i travle liv? Leder: velg det ordinære fremfor det ekstraordinære. Endre vanene.</p> <p>Hvor vanskelig må et eksperiment være for at man opplever de som gyldige?</p> <p>Hvordan snakker vi til folk om eksperimenter? Gjør vi det fordi vi har lyst? (41:15)</p> <p>Er det nok å ha bestemt seg, eller må vi ha emosjonell lyst? (45:17)</p> <p>48:15: Pausesamtale om filosofi og etikk blant noen deltakere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jakob: Kant om riktig eller god handling (motivasjon). - Jeg: kaster inn Aristoteles/dydssetikk - Sara: Dydssetikk, forme karakter. - Jakob: liker dydssetikk - Hva er kristen etikk? - Plikt/dyd/konsekvens? - Omsorgsetikk/ Laugstrup. 	<p>er lett for noen, ikke alle. Kompetanse...</p> <p>Operatio: 00:49, er Ånden aktiv i samtalen?</p> <p>Før operatio fase 2: Jeg sier at Leder ikke har brukt teksten før, så nå må dere gønne på.</p> <p>17:15-19:58: Hanna tar hele veien fra innlevelse til praksis.</p> <p>Hvorfor ender vi ikke opp med felles praksis? (20:55)</p> <p>12:03: Hvem bestemmer hva som er et gyldig eksperiment?</p> <p>«Unnskyldninger» en viktig refisering.</p> <p>Ledelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gir oss stilletid før vi deler. Ber oss kopiere av hverandre. Dele på chat. Forplikte oss. Hjelpe hverandre. - Ber alle dele på chat, men lov å bytte eksp. 	<p>med på hele prosessen.</p> <p>Eksperimenter meningsfulle (bare) når man tar de med videre? (44-24)</p>	<p>Sander: Lettere å bare bygge hus enn å grave dypt.</p> <p>Sara/Hanna: Ikke tenke konsekvenser.</p> <p>Sara: Askeonsdag – memento mori.</p> <p>Hanna: Samfunnet sier Yolo.</p> <p>Merker det er mer refisering/diskusjon enn deling av innlevelse.</p> <p>Til og med veien inn i praksis åpner diskusjon om hva kjernen av kristen tro er, og sammenheng mellom tro og gjerninger. (19:10 – 26:05)</p> <p>Dette skjer på askeonsdag. Noen har allerede tenkt ut fastepraksiser.</p> <p>Jakob forhandler konseptet framfor konkrete praksiser.</p> <p>Refiseringen/ kategoriene er litt utydelige denne gangen.</p>	<p>«høre og gjøre» og Sander sier han kanskje kjente det litt underbevisst.</p> <p>Gruppeintervju (51:40): Den siste teksten skiller seg ut som «lite meningsfull.»</p> <p>Forhandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sara: burde gjort inntrykk? - Jeg: Vanske med å velge praksis? - Sara: Folk skrev ikke på gruppa. (Hvorfor?) - Jeg: Var det fordi det var siste samling? - Sara: ja, men mye teksten - Kaja: Hadde praksis klart for seg. Men var ikke helt inni det. Og ingen skrev. - Leah og Sara: ikke så fornyet med eksperimentene
---	---	--	--	---	--	--

VEDLEGG 4: INFORMASJONSSKRIV

Side 1 av 3

Vil du delta i forskningsprosjektet

Fire uker med Operatio Divina?

Jeg søker deltakere til et forskningsprosjekt om bibelstudiemetodikken Operatio Divina. I denne sammenheng ønsker jeg å ha deg med som deltaker. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke hva som skjer når en gruppe mennesker deltar på fire ukentlige samlinger med metodikken Operatio divina. Jeg ønsker å utforske forholdet og dynamikken mellom de ulike elementene i metodikken, og hvordan deltakerne opplever å være med.

Metodikken Operatio Divina er utviklet av organisasjonen Etter Kristus, og beskrives slik på etterkristus.no: «Vi leser en bibeltekst sammen, lever oss inn i tekstens handling hver for oss, er i dialog med teksten og Gud, før vi sammen idémlydrer oss fram til mulige ting vi kan gjøre og/eller slutte å gjøre, som en respons på tekstens budskap til oss. Så møtes vi [på neste samling] og forteller hverandre hvordan det har gått.»

Forskningsprosjektet vil jeg bruke i min masteroppgave i *Theology and Ministry* på NLA Høgskolen. Denne oppgaven vil bli gjort offentlig tilgjengelig, men alt innhold vil da være anonymisert.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Jeg, Eirik Soldal, står ansvarlig for prosjektet sammen med min veileder *Knut Tveitereid*, førsteamanuensis ved NLA Høgskolen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsket å rekruttere seks personer som bor i Oslo, og bestemte meg for å oppsøke mennesker som har interesse for Bibelen, men som ikke har erfaring med Operatio Divina fra før. Jeg ønsket også en noenlunde jevn fordeling mellom kjønn. Videre ønsket jeg å ha deltakere som ikke studerer teologi eller arbeider i kirke eller kristen organisasjon, slik at hverdagspraksisene man bestemmer seg for blir testet ut "utenfor kirka". I dette utvalget passet du godt inn, og dermed ble du også spurt med.

Jeg har blitt tipset om deg via

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du blir med på prosjektet, vil du bli med på følgende:

- 1. Et individuelt intervju før første samling (ca. 30 min)**
- 2. Fem samlinger, hvorav fire Operatio divina-samlinger på 2,5 timer og den siste er et gruppeintervju om hvordan deltakerne har opplevd å være med:**

Onsdag 13. februar	kl. 18.30–21.00	(Operatio divina)
Onsdag 20. februar	kl. 18.30–21.00	(Operatio divina)
Onsdag 27. februar	kl. 18.30–21.00	(Operatio divina)
Onsdag 6. mars	kl. 18.30–21.00	(Operatio divina)
Onsdag 11. mars	kl. 18.30–20.30	(Gruppeintervju)

Operatio Divina-samlingene består av:

- 45 min: Første samling – en bli-kjent-runde, samt en introduksjon til konseptet. Påfølgende samlinger: Deling av erfaringer fra uka som gikk
- 10 min: Lesing av en tekst om Jesus fra Bibelen.
- 20 min: Meditasjon/innlevelse i teksten.
- 10 min: Bønn mens man sitter alene med teksten
- 50 min: Gruppearbeid der vi samtaler om teksten, og hver enkelt person bestemmer seg for hvordan man kan teste ut det vi har lest i løpet av uka som kommer.
- 15 min: Kontemplasjon/stillhet

Du kan lese hele malen for hvordan Operatio Divina gjennomføres her:

<http://bit.ly/operatio-manual>

3. Et individuelt oppfølgingsintervju (ca. 30-60 min)

Både intervjuene og Operatio-Divina-samlingene vil bli tatt opp på lyd. I tillegg observerer jeg og skriver notater. Alt vil bli anonymisert i masteravhandlingen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ønsker du å trekke deg, kan du ta direkte kontakt med meg.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Utenom meg er det kun veiledere som har innsyn i datamaterialet. Alle navn, både på deltakere og personer som blir nevnt i samtaler, vil anonymiseres. Også opplysninger som indirekte kan identifisere personen, vil bli anonymisert så langt det lar seg gjøre.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Jeg lagrer datamaterialet på egen datamaskin, som kun jeg har tilgang til.

Jeg vil gjøre mitt ytterste for at du ikke skal kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2019. Etter levering vil jeg slette mine notater (inkludert personlige opplysninger), lydopptak og transkripsjon.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rett personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *NLA Høgskolen* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NLA Høgskolen ved Knut Tveitereid. (92606091/ Knut.Tveitereid@NLA.no)
- Meg: Eirik Soldal (90885348/e.soldal@gmail.com)
- Vårt personvernombud: NLA har sitt personvernombud hos NSD. Se under.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvertjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Fire uker med Operatio divina*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til (kryss av):

- å delta i *fire ukentlige Operatio-divina-samlinger* med påfølgende praksiser mellom samlingene
- å delta i et *gruppeintervju på den femte samlingen*
- å delta i *ett intervju i forkant av samlingene*
- å delta i *ett oppfølgingsintervju i etterkant av samlingene*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. juni 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 5: VURDERING FRA NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Fire uker med bibelstudiemetodikken Operatio divina

Referansenummer

260043

Registrert

10.01.2019 av Eirik Soldal - e.soldal@gmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon

NLA Høgskolen AS

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Knut Tveitereid, Knut.Tveitereid@NLA.no, tlf: 92606091

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Eirik Soldal, e.soldal@gmail.com, tlf: 90885348

Prosjektperiode

11.01.2019 - 31.10.2019

Status

26.02.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

26.02.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 26.02.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om politisk oppfatning, religion og filosofisk overbevisning, i tillegg til alminnelige personopplysninger frem til 31.10.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Karin Lillevold
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

VEDLEGG 6: OPERATIO DIVINA MANUAL

MANUAL FOR GJENNOMFØRING AV OPERATIO DIVINA

BEREGNET TID FOR
GJENNOMFØRING: 2 TIMER
OG 30 MIN

Sørg for å ha god nok tid til Operatio-delen. Den må for all del ikke bli en salderingspost. Hver «etappe» har derfor forslag til fordeling av tidsbruk i parentes.

Det er en stor fordel å gjøre Operatio divina i fellesskap. Når man skal være kreativ og hoste opp ideer til konkret respons, er det en stor fordel å spille ball sammen. Ikke minst er det ofte av avgjørende betydning for gjennomføringsevne at man holdes ansvarlig overfor en annen. Derfor benytter vi oss ofte av muntlige og/eller skriftlige kontrakter.

Før samlingen starter ber alle i fellesskap mantraet vi bruker i Etter Kristus, for å samle oss og minne oss på de sentrale verdiene vi etterstreber:

*Fylt av kjærlighet
Lyde vår skaper
Tjene det skapte
Bygge fellesskap*

*Fylt av kjærlighet
Leve enkelt
Puste bønn
Være skapende*

Fylt av kjærlighet

0: INNFØRING / OPPSUMMERING (45 MIN)

- For de som aldri har vært med på OD før: En innføring
- For de som var med på forrige samling: Samles i samme grupper som sist, for å snakke sammen om hvordan det har gått med eksperimentene.
- KORT PAUSE (5 MIN)

1: LECTIO – LESINGEN (10 MIN)

Innled med en kort bønn i fellesskap. Fritt eller fast, alt ettersom hva gruppen er komfortabel med. Føks denne:

*Jesus, mester, frelser og lærer
Hjelp oss å se det du så
Kjenne, høre, lukte og føle det du følte
Ditt hjertes impulser
Ditt hodes ideer og vurderinger*

*Fri oss fra trangen
til å komplisere vekk og forklare bort
oppfordringen om å gjøre det vi
hører*

*Må riket ditt komme og viljen din skje
i lesing, innlevelse, bønn, intensjon,
stillehet,
og det vi skal gjøre i uken som
kommer.*

Amen

- LES TEKSTEN HØYT OG I NATURLIG TEMPO, TRE GANGER.

La det være litt stillehet mellom hver lesning, 30-60 sek.

- FORTSETT Å LESE TEKSTEN HVER FOR SEG, I STILLEHET.

2: MEDITATIO – INNLEVELSEN (20 MIN)

Når teksten er sånn noenlunde memorert (det er ikke viktig at du kan den ordrett, men at du kan gå inn i teksten uten å hele tiden måtte se ned på siden/arket/skjermen), kan du gå over til tekstmeditasjonen. Det handler om å være i teksten, sammen med Jesus. Minn deg selv på at Jesus er nærværende under denne delen, ja også før og etter, uansett hva du måtte føle.

LEV DEG INN I HANDLINGEN.
BRUK DINE «INDRE SANSER».

Hva ser du? Hva hører du? Hva lukter du? Er du i fysisk berøring med noe? Kjenn på atmosfæren. Hvem er du i teksten? En av personene i fortellingen? En som ikke

nevnes i teksten? Fluen på veggen? La ordene i teksten møte deg. Dvel ved ordene eller inntrykkene som berører deg.

3: ORATIO – BØNNEN (10 MIN)

Avslutt tiden for deg selv, meditatio, med bønn. Hvilke tanker, følelser og inntrykk som dukket opp i meditasjonen over teksten? Ta med deg alt inn i bønn til Jesus. Takk, spørsmål, sinne, glede osv. La gjerne Oratio og Meditatio gli litt over i hverandre. Mediter, be, mediter, be. Ikke vær så streng med deg selv at du hindrer deg selv i å be, om du kjenner en sterk trang til nettopp å be.

4: OPERATIO – EKSPERIMENTENE (50 MIN)

- DEL KORT TANKER, OPPDAGELSER OG INNTRYKK FRA MEDITASJONEN
- IDÉMYLDRING

La eventuelt de første 3 minuttene være stille, så dere gir rom for ideer og tanker til å dukke opp i tillit til at Den hellige ånd kan gi impulser.

Hvordan kan vi praktisk respondere på teksten i dagene fram til neste samling. Her kan det være behov for å oversette tekst til dagens virkelighet. Hvem er vårt samfunns samaritanere? Hva tilsvarer fotvask i dag? (kanskje rett og slett fotvask, eller kanskje det å tjene og å bli tjent – på ulike vis). Her finnes ingen «feil praksis». Om ingen andre ser koblingen mellom tekst og praksis – so what! så lenge du ser den.

Å «oversette» fra tekst til handling er en type kreativ kompetanse som bygges gjennom øvelse. Lytt til erfaringer «fjellfolk». Der kan det være mange gode tips å hente. Bli inspirert av hverandre, og kopier gjerne! Noen ganger kan det være at hele gruppen kjører samme eksperiment. Andre ganger blir de helt individuelle. Pass på at det ikke blir for mange eksperimenter. Forsøk å legge listen på rett sted. Ikke for lett, ikke for vanskelig, men alltid litt ut av komfortsonen. Det er der magien skjer!

Lag helst ett eksperiment som blir noe du gjør (eller ikke gjør) hver dag. Og gjerne ett eksperiment du kan gjøre ukentlig, eller i løpet av perioden til neste samling. Eksperimenter som er avhengige av andres initiativ («Når noen gjør x, skal jeg y») bør være mer som krydder på toppen av alt, siden det for eksempel kan skje at x aldri skjer i løpet av perioden.

5: KONTEMPLATIO – STILLHETEN (15 MIN)

Sorg for at du sitter godt, med føttene plantet til gulvet. Knærne bør ha ca 90 graders vinkel. Det samme gjelder hofter/rygg. Ikke bli for tilbakelemt og helst ikke sitt slik at knærne er høyere enn rumpa. Forsøk å falle til ro. Kjenn etter i muskler, i ansikt, i kjeve, at du slapper helt av.

INNLED STILLHETEN MED EN
KORT BØNN (F.EKS):

*Herre Jesus Kristus,
du står her foran meg,
du er også bak meg,
du er på min høyre side,
du er på min venstre side,
du er over meg,
du er under meg,
du omgir meg på alle sider,
du bor i mitt hjerte,
du gjennomtrenger meg helt,
og du elsker meg, Herre Jesus.*

- MARKER GJERNE
STARTEN OG SLUTTEN
PÅ STILLHETEN MED EN
GONG, BJELLE, KLOKKE.
- NÅR STILLHETEN ER
OVER, GÅ LANGSOMT
TILBAKE TIL
«NORMALEN». IKKE
HOPP OPP AV STOLEN.
- BEVELSIGNELSEN
SAMMEN TIL SLUTT:

*Velsign oss Gud Far
Velsign oss Guds Sønn
Velsign oss Guds Hellige ånd
Amen (evt inkl korsing)*

I ETTERKANT AV SAMLINGEN

Sorg for å skrive ned det du har satt deg fore. Opprett gjerne en gruppe/tråd på en eller annen plattform, der dere som gruppe kan skrive til hverandre hva dere tenker å gjøre, og der dere kan følge hverandre opp litt underveis, for ikke å miste momentum.

Eksperimentene vi kommer opp med på Operatio divina-samlingene vi arrangerer selv i Etter Kristus, legger vi ut her på nettsidene våre til inspirasjon for alle.